

GEMEENTE ZUNDEERT IS ALS BOOMSCHORS DOOR HAAR VELE BOSSEN, BOOMTEELT EN AGRARISCH GEBIED. HET IS HEERLIJK WARM EN GOED BESCHERMEND, MAAR JE KAN JE ER OOK AAN SCHAVEN. GEDREVENHEID BEHOORT TOT ÉÉN VAN DE ZUNDEERTSE KWALITEITEN. GEPASSIONEERD, BEZIELD EN ENTHOUSIAST. NIETS IS ONMOGELIJK. GEMEENTE ZUNDEERT LIGT IN HET ZUIDEN VAN BRABANT EN GRENST AAN BELGIË. MENSEN UIT ZUNDEERT HEBBEN EEN HECHTE BAND MET ELKAAR EN DE STREEK. ZUNDEERT IN DRIE WOORDEN: GROEN, GEDREVEN, GEMEENSCHAPSZIN.



## Netwerkbegroting 2023-2026

REALISTISCH  
EN SAMEN VOORUIT

# 2023-2026

Realistisch en samen vooruit

## Colofon

### Uitgave

Gemeente Zundert  
27 september 2022

Gemeente Zundert  
Markt 1  
4881 CN Zundert  
Postbus 10.001  
4880 CA Zundert

**T** 076 – 599 56 00

**F** 076 – 566 56 66

**E** [gemeente@zundert.nl](mailto:gemeente@zundert.nl)

**I** [www.zundert.nl](http://www.zundert.nl)

<b>VOORWOORD VAN HET COLLEGE.....</b>	<b>4</b>
<b>INLEIDING .....</b>	<b>6</b>
ALGEMEEN.....	6
OPBOUW.....	8
<b>PROGRAMMAPLAN ZUNDE</b> <b>RT .....</b>	<b>12</b>
PROGRAMMA 1. DIENSTVERLENEND EN BETROKKEN ZUNDE <b>RT .....</b>	<b>13</b>
PROGRAMMA 2. AANTREKKELIJK EN ONDERNEMEND ZUNDE <b>RT .....</b>	<b>21</b>
PROGRAMMA 3. SOCIAAL EN VITAA <b>L ZUNDE</b> <b>RT.....</b>	<b>27</b>
PROGRAMMA 4. VEILIG EN WEERBAAR ZUNDE <b>RT.....</b>	<b>34</b>
<b>PARAGRAFEN .....</b>	<b>37</b>
PARAGRAAF LOKALE HEFFINGEN .....	38
PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING.....	47
PARAGRAAF ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN .....	65
PARAGRAAF FINANCIERING.....	74
PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING.....	78
PARAGRAAF VERBONDEN PARTIJEN .....	85
PARAGRAAF GRONDBELEID.....	96
<b>FINANCIËLE BEGROTING.....</b>	<b>99</b>
FINANCIËLE TECHNISCHE UITGANGSPUNTEN .....	99
OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN.....	101
BBV-INDICATOREN .....	114
<b>BIJLAGEN.....</b>	<b>115</b>

## VOORWOORD VAN HET COLLEGE

Geachte leden van de gemeenteraad van Zundert,

Voor u ligt de Netwerkbegroting 2023 en de meerjarenbegroting 2024 -2026 met *realistisch en samen vooruit* als de ondertitel. *Realistisch* omdat we met deze netwerkbegroting een *programma Zundert* voorleggen met de focus op doelen die er de komende bestuursperiode écht toe doen. Met overtuiging dat we ook in staat zijn deze raadsperiode de beloftes aan Zundert waar te maken. *Samen vooruit* omdat we als netwerkorganisatie dat samen met onze inwoners en ondernemers doen, samen met onze netwerkpartners in de gemeente, in de regio en soms ook daarbuiten.

Met de zomernota en deze netwerkbegroting zijn we de planning & control cyclus van deze raadsperiode gestart. Natuurlijk stelt u jaarlijks de netwerkbegroting vast maar we kijken ook verder vooruit met het *programma Zundert*. Dat programma kent vier te onderscheiden programma's als fundament waarin de vastgestelde strategische doelstellingen voor de komende vier jaar zijn geborgd: *Dienstverlenend en betrokken Zundert*, *Aantrekkelijk en ondernemend Zundert*, *Sociaal en vitaal Zundert* en *Veilig en weerbaar Zundert*. Dat zijn de vier programma's voor de komende jaren waarin ook de bestuursopdrachten en alle andere grote en kleine opgaven zijn geland. Het verbeteren van onze gemeentelijke *dienstverlening* voor onze inwoners en ondernemers staat centraal! De bestuursopdracht *buitengebied* sluit daar naadloos op aan. Er is inmiddels een werkwijze ontwikkeld die de kracht van het buitengebied omarmt en netwerkpartners uitnodigt samen meer regie te voeren: Zundert Floereert! Ook de opgave van de tracékeuze voor een verkeersontsluiting gaat bijdragen aan een aantrekkelijk en ondernemend Zundert.

Een *realistisch* programma Zundert betekent natuurlijk ook dat we de wensen en zorgen van onze inwoners van vandaag onderkennen. Voor hen zijn we altijd de eerste overheid, zeker wanneer mensen geconfronteerd worden met de gevolgen van gebeurtenissen van hier en van elders op de wereld. De hele Covid-19 crisis mag dan voorlopig geluwd zijn, de stikstof crisis brengt ook voor onze ondernemers veel onzekerheid en de gevolgen van de oorlog in Oekraïne zijn heel voelbaar voor de inwoners van Zundert. De sterk gestegen kosten van levensonderhoud en energie zorgen voor veel financiële onzekerheid. Daarom stellen we voor in deze netwerkbegroting de woonlasten zo min mogelijk te laten stijgen.

Natuurlijk vormt die forse inflatie ook een risico voor de uitvoerbaarheid van alle opgaven voor de gemeentelijke organisatie zelf. We hebben die risico's zo goed mogelijk in beeld gebracht en in de begroting verwerkt waar dat kon. Daarnaast is een mogelijk verder oplopende inflatie ook in de risicoparagraaf verwerkt. Het gemeentefonds, als belangrijkste bron van gemeentelijk inkomsten, geeft ons tot en met 2026 voldoende middelen voor een reëel en structureel sluitende begroting. Wel met de kanttekening dat prijsverhogingen vooralsnog ook daarin moeten worden opgevangen. De herverdeling van dat fonds heeft voor Zundert gelukkig nagenoeg neutraal uitgepakt en compensatie voor de kosten vanwege jeugdzorg die we in 2023 ontvangen kunnen we op basis van de zogenaamde *Hervormingsagenda Jeugd* tot en met 2026 doortrekken.

Zaaknummer: Z22-002424  
Documentnummer: ZD2203791

Het Rijk wil vanaf 2026 een andere manier van financiering van decentrale overheden maar kan nog geen richting geven over hoe dat wordt uitgewerkt. In de septembercirculaire is weliswaar €1 miljard (voor Zundert €1 miljoen) beschikbaar gesteld maar het is een éénmalig bedrag voor 2026 waarbij het onduidelijk blijft hoe het bedrag is onderbouwd en het gaat volledig voorbij gaat aan de bestaande financieringssystematiek en de Financiële Verhoudingswet. Mede daarom zijn de aanzienlijke begroting saldi in 2024, 2025 en 2026 niet zonder meer volledig inzetbaar voor extra structurele lasten. Die geraamde begrotingsresultaten komen dan wel ten gunste van de algemene reserve en daarmee van het eigen vermogen en de dus ook de solvabiliteit. Ook kan het structurele deel van die begrotingsresultaten ingezet worden voor het opvangen van de snel stijgende kapitaallasten van geprioriteerde investeringen van bijvoorbeeld de onderwijshuisvesting in Zundert en Klein Zundert.

Duidelijk is dat dit alles vraagt om een lokale overheid die in staat is om te bewegen en balanceren om adequate antwoorden en oplossingen te vinden. Het brengt onzekerheden met zich mee en stelt ons de komende jaren voor belangrijke afwegingen en soms moeilijke keuzes. Die verantwoordelijkheid hebben we opgepakt in de volle overtuiging dat we dankzij een flexibele houding, in constructieve samenwerkingen en op basis van een heldere koers, onze inwoners en ondernemers van dienst kunnen zijn op een manier die Zundert van haar gemeentebestuur mag verwachten.

Hoogachtend,  
Burgemeester en wethouders van Zundert,  
de secretaris,                      de burgemeester,

drs. J.W.F. Compagne

J.G.P. Vermue

## INLEIDING

### ALGEMEEN

#### HET PROGRAMMA ZUNDERT EN DE PROGRAMMA INDELING 2023

Met de zomernota is ook de nieuwe programma-indeling van *Het programma Zundert* voor deze bestuursperiode vastgesteld. Programmatisch werken gaat in de kern over focus op doelen die er deze bestuursperiode écht toe doen. Deze doelen helpen onze strategie te realiseren. Deze nieuwe programma-indeling: *Dienstverlenend en betrokken Zundert, Aantrekkelijk en ondernemend Zundert, Sociaal en vitaal Zundert en Veilig en weerbaar Zundert* is daar het vertrekpunt voor.

*Het programma Zundert* richt zich op een leefbare en aantrekkelijke gemeente die er is voor haar inwoners. Een gemeente die dienstverlenend is en reageert met begrip en inlevingsvermogen. We zetten in op het versterken van een veilige, sociale en fysieke leefomgeving om een gemeente te zijn waar het voor iedereen prettig wonen en verblijven is. Alle inwoners moeten kunnen deelnemen aan de samenleving. Er is ondersteuning voor hen die dat nodig hebben. We stimuleren een sterke economische sector om te zorgen voor een vitale samenleving. Groen, gedreven, gemeenschapszin. Dat is wie we zijn, dat is Zundert dat is ook de opdracht die de raad het college geeft. Dat zijn te bereiken doelen en de kaders waarbinnen het college de netwerkorganisatie rondom de opgaven heeft ingericht. Vanuit deze kaders zijn de berekeningen gemaakt voor de benodigde inzet van mensen en middelen en is de netwerkbegroting uitgewerkt.

#### DE NETWERKORGANISATIE ZUNDERT

Wij zijn een netwerkorganisatie. Er wordt intensief samengewerkt met omliggende gemeenten, inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. In deze netwerkorganisatie staan de maatschappelijke opgaven centraal en kan snel en flexibel ingesteld worden op behoeften en wensen vanuit de samenleving. We gaan alle bestaande en nieuwe opgaven uit deze netwerkbegroting gedegen oppakken. Het verbeteren van de kwaliteit van dienstverlening en opgaven en ontwikkelingen als de nieuwe omgevingswet, nieuwe taken uit het klimaatakkoord, extra inspanningen in het buitengebied, maatschappelijk vastgoed, de openbare ruimte en het sociaal domein vragen daarbij een intensieve focus. Daar hoort ook een extra inzet bij op de interactie met de lokale samenleving door participatie en samenspraak.

De opgave die daar uit voortkomt is om een netwerkorganisatie te zijn met een passende omvang en- kwaliteit. Dat is een voorwaarde om snel en flexibel te kunnen inspelen op behoeften en wensen vanuit onze inwoners, organisaties en ondernemers en de bestuurlijke opgaven succesvol aan te pakken. Het motto van het bestuurlijk overdrachtsdocument *Het dynamisch perspectief van bewegen en balanceren* is hierbij aan de orde. Opgavegericht werken in programma's vraagt een solide vaste basis in omvang en kwaliteit.

Zaaknummer: Z22-002424  
Documentnummer: ZD2203791

Voor onze wettelijke taken, Rijks initiatieven, overige inspanningen en (bestuurs)opdrachten. Daarnaast is voor de (tijdelijke) opgaven een flexibele schil nodig en maken we daarnaast ruimte voor resultaatgericht inzetten van specifieke expertise waar dat nodig is. Zo is deze netwerkbegroting ingericht en zijn we in staat om de juiste balans te vinden tussen enerzijds de dynamiek en hectiek waarin we als gemeente mee te maken hebben en anderzijds de beloftes aan Zundert waar te maken.

### WOONLASTEN

In deze netwerkbegroting is het uitgangspunt gehanteerd om de woonlasten voor onze inwoners zo laag mogelijk te houden.

#### **OZB**

Voor de OZB zijn we uitgegaan van een *opbrengst*verhoging in 2023 van 1% ten opzichte van de *geraamde* opbrengst van 2022. De werkelijke opbrengst in 2022 is echter hoger uitgevallen vanwege een hogere waardeinstijging dan verwacht en door areaaluitbreiding. Hierdoor blijft de gemiddelde woonlasten stijging voor wat betreft de OZB beperkt tot 0,8% oftewel €5 per gemiddelde woning per jaar. Er mag ook uitgegaan worden van 1% opbrengstverhoging ten opzichte van de *werkelijke* opbrengst van 2022 die dus meer opbrengst geeft maar nadelig uitpakt voor inwoners en ondernemers.

De algemene uitkering uit het gemeentefonds kent een zogenaamde inkomstenmaatstaf. Die betekent dat de berekening door het Rijk van de algemene uitkering, op basis van de sociale en fysieke infrastructuur van Zundert, wordt gecorrigeerd voor de OZB inkomsten die we zelf kunnen innen op het totaal beschikbare WOZ volume in Zundert. Die correctie voor 2023 bedraagt €5,4 miljoen op het totaal berekende benodigde bedrag van €45 miljoen. De geraamde opbrengst OZB voor 2022 was €5,5 miljoen. Het Rijk past ook jaarlijks een 1% indexstijging toe op die korting via de inkomstenmaatstaf.

#### **Afvalstoffenheffing**

Voor de kostendekkendheid van het gesloten systeem afval mag bij het toerekenen van kosten de BTW over de kosten van afvalophaal en verwerking worden doorberekend terwijl die BTW voor de gemeente ook compensabel is bij het BTW compensatiefonds (BCF).

Dit wordt al jaren zo gedaan. De reden daarvoor is dat vóór de invoering van het BCF in 2007 de gemeenten de BTW al doorbrekende én verrekenende. Als de mogelijkheid van doorberekening zou vervallen vanwege de invoering van het BCF (dat gevoed wordt door een macrooverlaging van de algemene uitkering uit het gemeentefonds) zouden de gemeenten er macro financieel op achteruitgaan.

Voor 2023 is in deze netwerkbegroting gekozen om de BTW zeer beperkt toe te rekenen waardoor de kostenstijging voor onze inwoners beperkt blijft. In 2023 moet duidelijk worden hoe de nieuwe systematiek van ophalen en verwerken met Saver uitwerkt en wat dat betekent voor de tarieven 2024 -2026. De huidige *egalisatie voorziening afval*, staat op € 300.000 wat we nu beoordelen als voldoende voor de risico's 2023. Wanneer ervoor wordt gekozen om wél alle BTW toe te rekenen, is het begrotingsresultaat 2023 € 281.000 hoger met hogere lasten voor onze inwoners.

#### DE PROGRAMMA'S, PROGRAMMAPLATEN EN INSPANNINGEN

Elk programma is voorzien van een verbeelding van het zogenaamde doelen-inspanningen-netwerk: de programmaplaat. Deze zijn voor 2023 aangepast aan de nieuwe programma indeling en de strategische doelstellingen voor deze bestuursperiode. Met die programmaplatten is in één oogopslag de essentie van de programma's af te lezen. Ook zijn hier de operationele doelstellingen opgenomen. Deze verbinden de strategische doelen met resultaten van de inspanningen. Het zijn heel concreet gedefinieerde kengetallen die een indicatie geven of en in welke mate de resultaten van inspanningen ook het realiseren van de strategische doelen dichterbij brengt. De opbouw is altijd volgens de structuur: wie, wat waar en wanneer? Belangrijk is hier het onderscheid te maken tussen doelen en resultaten.

Een doel is de beschrijving van de gewenste situatie, het gewenste effect. Dit is ook het strategisch niveau waarop de raad de kaders heeft gesteld. Een resultaat is wat er klaar is wanneer de inspanning, het project of de investering klaar is. Inspanningen zijn de uitvoerings- en beheerstaken waar het college verantwoordelijk voor is. Er zijn natuurlijk veel meer inspanningen dan op de programmaplatten wordt weergegeven. Omdat onze hele organisatie in een opgavegerichte programmastructuur werkt, zijn ook alle overige wettelijke, reguliere werkzaamheden en overige werkzaamheden en opdrachten als inspanningen georganiseerd maar niet expliciet benoemd. Deze zijn natuurlijk wel allemaal financieel vertaald in de taakvelden van de cijferblokken per programma. Met de nieuwe programma indeling zijn alle ondersteunende taken niet langer in uitvoeringsprogramma's ondergebracht maar verbonden aan één van de vier programma's van het *programma Zundert*.

#### OPBOUW

##### PROGRAMMA INDELING

Behalve de Gemeentewet is ook de BBV (het besluit begroting en verantwoording) wetgeving voor de gemeentelijke financiële administratie. Deze schrijft een structuur van taakvelden voor. In Zundert hebben we die taakvelden verdeeld over de programma's volgens dit overzicht. Ook de financiën worden per programma op dat niveau weergegeven. In het sociaal domein zijn er een aantal taakvelden bijgekomen door opsplitsing van de "oude". De vergelijkende cijfers in de programma's zijn daar op aangepast.



<b>1 Dienstverlenend &amp; betrokken Zundert</b>		<b>2 Aantrekkelijk &amp; Ondernemend Zundert</b>		<b>3 Sociaal &amp; Vitaal Zundert</b>	
TV02	Burgerzaken	TV03	Beheer overige gebouwen en gronden	TV41	Openbaar basisonderwijs
TKV 61	Samenkracht en burgerparticipatie	TV21	Verkeer en vervoer	TV42	Onderwijshuisvesting
TV73	Afval	TV22	Parkeren	TV43	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken
TV75	Begraafplaatsen	TV25	Openbaar vervoer	TV51	Sportbeleid en activering
TV81B	Ruimte en leefomgeving	TV31	Economische ontwikkeling	TV52	Sportaccommodaties
TV83B	Wonen en bouwen	TV32	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	TV53	Cultuur
TV01	Bestuur	TV33	Bedrijfsloket en -regelingen	TV54	Musea
TV04.01	Personeel en organisatie	TV34	Economische promotie	TV55	Cultureel erfgoed
TV04.02	Informatievoorziening en Automatisering	TV57	Openbaar groen en recreatie	TV56	Media
TV04.03	Huisvesting en alg. ondersteuning	TV72	Riolering	TV61	Samenkracht en burgerparticipatie
TV04.04	Ondersteuning Bestuur	TV74	Milieubeheer	TV62	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen
TV05	Treasury	TV81A	Ruimte en leefomgeving	TV63	Inkomensregelingen
TV061	OZB-woningen	TV82	Grondexploitaties woningen	TV64	WSW en beschut werk
TV062	OZB-niet woningen	TV83A	Wonen en bouwen	TV65	Arbeidsparticipatie
TV064	Belastingen overig			TV66	Maatwerkvoorzieningen (WMO)
TV07	Algemene uitk. en ov.uitk.gemeentefonds			TKV671a	Hulp bij het huishouden (WMO)
TV08	Overige baten en lasten			TKV671b	Begeleiding (WMO)
TV09	Vennootschapsbelasting			TKV671c	Dagbesteding WMO
TV010	Mutaties reserves			TKV671d	Overige maatwerkarrangementen (WMO)
TV011	Resultaat van de rek.van baten en lasten			TV672a	Jeugdhulp begeleiding
				TV681a	Beschermde wonen (WMO)
				TKV681b	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)
				TV682a	Jeugdbescherming
				TV71	Volksgezondheid
<b>4 Veilig &amp; Weerbaar Zundert</b>					
TV11	Crisisbeheersing en brandweer				
TV12	Openbare orde en veiligheid				

FINANCIËLE BEGROTING

	2023		2024		2025		2026	
Saldo begroting 2023-2026	€ 270.288	V	€ 1.402.024	V	€ 2.225.400	V	€ 1.114.948	V
Incidentele lasten	€ 80.000	V	€ -		€ -		€ -	
Incidentele baten	€ -141.763	N	€ -182.455	N	€ -10.938	N	€ -10.000	N
<b>Structureel resultaat</b>	<b>€ 208.526</b>	<b>V</b>	<b>€ 1.219.569</b>	<b>V</b>	<b>€ 2.214.462</b>	<b>V</b>	<b>€ 1.104.948</b>	<b>V</b>

Het **begrotingssaldo** is het feitelijke begrotingsresultaat dat, indien alles verloopt zoals gepland, gelijk is aan het jaarrekening resultaat voor de boekjaren 2023 tot en met 2026. Het structureel resultaat is een gecorrigeerd begrotingsresultaat vanuit het perspectief van het provinciaal financieel toezicht. Het begrotingsresultaat is dan gecorrigeerd voor alle baten en lasten die volgens de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording ) als incidenteel moeten worden aangemerkt. Waar de grens precies ligt is moeilijk aan te geven, aangezien het BBV geen scherpe definitie geeft wat structureel of incidenteel is. Het BBV laat ruimte aan de decentrale overheden omdat dit past bij de eigen beoordeling van de lokale omstandigheden. (Zie ook de toelichting hieronder). De meerjarenbegroting 2023 – 2026 is structureel en reëel in evenwicht. Toch is er nog onzekerheid over met de name de laatste jaarschijf. Het kabinet Rutte IV wil naar een andere financieringssysteem vanaf 2026 voor de gemeente. Over hoe die er uit gaat zien is nog geen informatie beschikbaar.

***Incidenteel en structureel***

Voor structurele baten en lasten geldt in het algemeen, dat zij tot nadere besluitvorming voor onbepaalde tijd in de begroting staan. Met andere woorden, er is (nog) geen einddatum bekend. Dit noemt men ook wel structureel bestaand beleid. Incidentele baten en lasten betreffen die posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Deze posten zijn tijdelijk en hebben een eindig doel. Met andere woorden, er is een einddatum bekend. Drie of vier jaar opnemen van een raming is daarbij geen harde scheidslijn meer bij het bepalen of een begrotingspost structureel of incidenteel is. Wanneer de einddatum vier of vijf jaar ligt na het voor het eerst opnemen van een post, kan deze post nog steeds aangemerkt worden als incidenteel. Hoe verder de einddatum ligt na (het hulpmiddel van) drie jaar, hoe minder aannemelijk gemaakt kan worden dat er sprake is van een reële einddatum. Van een begrotingspost waarvan de einddatum over tien jaar ligt kan moeilijk aannemelijk gemaakt worden dat deze post het begrotingssaldo incidenteel beïnvloedt.

### ***Verschillenanalyse***

Bij elk programma is een verschillenanalyse opgenomen. Hierin worden de financiële verschillen verklaard tussen de begroting 2022, ná aanpassingen uit de eerste 2 bestuursrapportages 2022. Daarbij is aangegeven of het verschillen zijn op structurele posten of incidentele posten: stoppen/starten met structureel beleid of stoppen/starten met incidentele inspanningen. De termen *voordeel* en *nadeel* betekenen hier dus een positieve of negatieve mutaties ten opzichte van de begroting 2022.

---

### **INSTELLEN SUBSIDIEPLAFONDS 2023**

Op grond van artikel 4 lid 1 van de Algemene Subsidieverordening besluit de raad jaarlijks bij het vaststellen van de begroting tot het instellen van subsidieplafonds. Een subsidieplafond is het totale bedrag dat gedurende een jaar maximaal beschikbaar is voor de verstrekking van subsidies. Het werken met een subsidieplafond verhoogt de beheersbaarheid van de subsidiebudgetten. De raad heeft in juni 2020 het nieuwe subsidiebeleid en nieuwe subsidieverordening vastgesteld. Op basis van dit nieuwe subsidiebeleid worden de nieuwe subsidieplafonds voorgesteld.

Vanaf 2023 geldt de volgende verdeling van de subsidieplafonds:

#### Professionele organisaties

€ 621.059	2.1 Sociale basis bevorderen (2022: € 582.395. Indexatie € 14.664 en toevoeging Tijd van je Leven uit Preventieakkoord € 24.000)
€ 591.162	2.2 Investeren in de toekomst (2022: € 583.745. Indexatie € 7.471)
€ 109.210	2.3 Samen aan de slag voor bestaanszekerheid (2022: € 97.081. Indexatie € 2.129 en Leergeld € 10.000 )
€ 304.923	2.4 Ondersteuning eenvoudig en dichtbij (2022: € 287.799. Indexatie € 9.624 en € 7.500 Slachtofferhulp naar Professionele org.)
€ 89.427	2.5 Cultuur, kunst en vrijetijdseconomie (2022: € 88.207. Indexatie € 1.220)

#### Vrijwilligersorganisaties

€ 179.956	2.1 Sociale basis bevorderen (2022: € 181.456. € 3.500 carnaval toegevoegd, Slachtofferhulp € 5.000 verlaagd))
-----------	--

#### Eenmalige subsidie

€ 10.000	(2022: € 10.000)
----------	------------------

## PROGRAMMAPLAN ZUNDERT

We hebben 4 programma's:

1. Dienstverlenend en betrokken Zundert
2. Aantrekkelijk en ondernemend Zundert
3. Sociaal en vitaal Zundert
4. Veilig en weerbaar Zundert

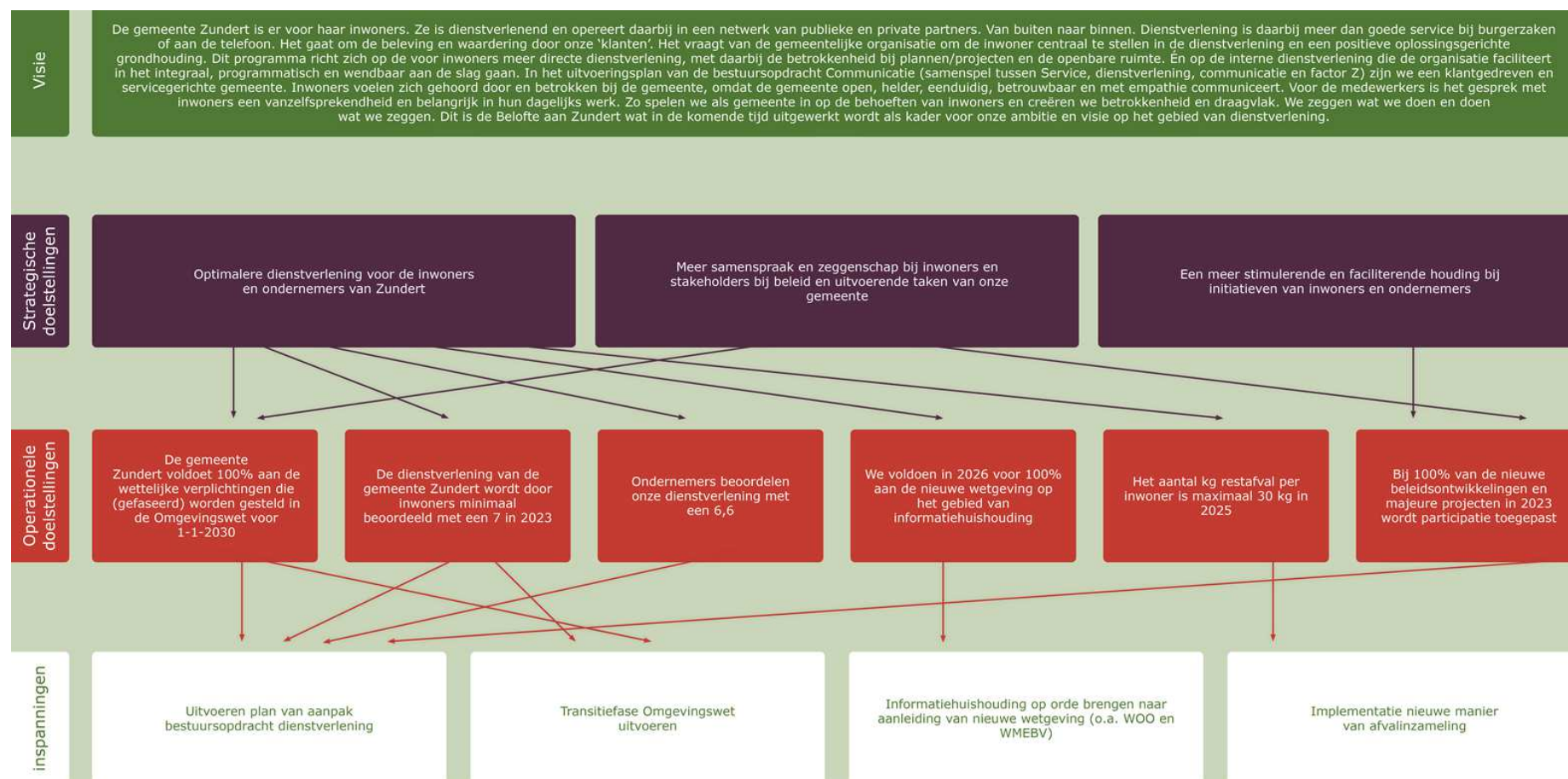
Een programmastructuur zit als volgt in elkaar:

Per programma worden de volgende punten opgenomen:

- De visie en strategische doelstellingen, zoals opgenomen in de zomernota (wat willen we bereiken?)
- De operationele doelstellingen (hoe meten we de voortgang?)
- De inspanningen om de operationele doelstellingen te realiseren met daarbij:
  - De concrete acties (wat gaan we daar voor doen?)
  - De betrokken stakeholders
  - Betrokkenheid raad
  - Planning
  - De benodigde middelen
- De baten en lasten waarbij verschillen tussen de begroting 2022 (na 2<sup>e</sup> bestuursrapportage) en 2023 worden toegelicht (wat mag het kosten?).

### PROGRAMMA 1. DIENSTVERLENEND EN BETROKKEN ZUNDE

#### WAT WILLEN WE BEREIKEN?



WAT WILLEN WE DAARVOOR DOEN?

Inspanning	Stakeholders	Betrokkenheid raad	Kw 1	Kw 2	Kw 3	Kw 4	Financiën
Uitvoeren plan van aanpak bestuursopdracht dienstverlening	Inwoners, ondernemers, instellingen en verenigingen, Equalit	Informereren	x	x	x	x	Binnen opleidingsbudget en binnen extra budget dienstverlening en informatiemanagement
Transitiefase Omgevingswet uitvoeren (uitgaande van inwerkingtreding 1-1-2023) <ul style="list-style-type: none"> <li>- Transitieplan Omgevingsplan</li> <li>- Pilot Omgevingsplan</li> <li>- Inrichting DSO</li> <li>- Communicatie en dienstverlening</li> </ul>	Inwoners, ondernemers, initiatiefnemers, buurgemeenten, De6, OMWB, GGD, Veiligheidsregio, Waterschap, Provincie	Informereren / vaststellen	x	x	x	x	Totaal: € 335.000 (binnen al gevoteerde budgetten)
Informatiehuishouding op orde brengen naar aanleiding van nieuwe wetgeving (o.a. Woo, WMEBV, digitalisering archief)	Provincie	n.v.t.	x	x	x	x	€ 150.000 incidenteel in 2023
Implementatie nieuwe manier van afvalinzameling	Intern, inwoners, Saver	N.v.t.	x	x	x	x	€ 340.000 investering herinrichting i.v.m. aanleg ondergrondse afvalcontainers. € 150.000 investering aankoop aandelen Saver. De hieruit voortvloeiende lasten worden doorberekend in de afvalstoffenheffing. € 88.000 incidenteel budget begroting.

WAT MAG HET KOSTEN?

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
<b>Lasten</b>						
0.1 Bestuur	€ 1.478.728	€ 1.621.325	€ 1.510.807	€ 1.531.283	€ 1.552.021	€ 1.568.988
0.2 Burgerzaken	€ 563.657	€ 519.973	€ 502.851	€ 574.304	€ 551.524	€ 563.629
6.1B Samenkracht en burgerparticipatie	€ 196.401	€ 184.131	€ 271.667	€ 301.363	€ 306.153	€ 306.038
7.3 Afval	€ 2.553.093	€ 2.383.849	€ 2.970.672	€ 3.221.795	€ 3.116.934	€ 3.119.828
7.5 Begraafplaatsen	€ 2.817	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000
8.1B Ruimte en leefomgeving (basisregistraties)	€ 141.657	€ 90.438	€ 90.438	€ 90.438	€ 90.438	€ 90.438
8.3B Wonen en bouwen (vergunningverlening)	€ 1.011.868	€ 960.457	€ 1.200.900	€ 1.215.809	€ 1.231.016	€ 1.246.527
<b>Totaal lasten</b>	<b>€ 5.948.221</b>	<b>€ 5.762.173</b>	<b>€ 6.549.335</b>	<b>€ 6.936.992</b>	<b>€ 6.850.086</b>	<b>€ 6.897.448</b>
<b>Baten</b>						
0.1 Bestuur	€ 187.163	€ 7.850	€ 2.850	€ 2.850	€ 2.850	€ 2.850
0.2 Burgerzaken	€ 272.321	€ 195.181	€ 170.505	€ 325.245	€ 322.893	€ 349.392
6.1B Samenkracht en burgerparticipatie	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
7.3 Afval	€ 3.276.768	€ 3.144.050	€ 3.686.429	€ 3.933.681	€ 3.836.262	€ 3.835.577
7.5 Begraafplaatsen	€ 0	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000
8.1B Ruimte en leefomgeving (basisregistraties)	€ 14.345	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
8.3B Wonen en bouwen (vergunningverlening)	€ 986.852	€ 1.121.790	€ 1.146.790	€ 1.146.790	€ 1.146.790	€ 1.146.790
<b>Totaal baten</b>	<b>€ 4.737.449</b>	<b>€ 4.470.871</b>	<b>€ 5.008.574</b>	<b>€ 5.410.566</b>	<b>€ 5.310.795</b>	<b>€ 5.336.609</b>
<b>Saldo</b>	<b>-€ 1.210.772</b>	<b>-€ 1.291.302</b>	<b>-€ 1.540.761</b>	<b>-€ 1.526.426</b>	<b>-€ 1.539.291</b>	<b>-€ 1.560.839</b>

*Verschillenanalyse:*

Omschrijving	Bedrag	Inc/str
<p><u>Taakveld 0.1 Bestuur</u> In 2022 vonden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Hiervoor is in 2022 € 35.000 incidenteel beschikbaar gesteld.</p> <p>Ook heeft in 2022 de ZLM-toer plaatsgevonden. Hiervoor is in 2022 € 35.000 incidenteel beschikbaar gesteld. In 2023 is de bijdrage voor de VNG en de RWB voor dit onderdeel € 28.000 lager dan in 2022.</p>	€ 111.000	Incidenteel
<p><u>Taakveld 6.1B Samenkracht en burgerparticipatie</u> Vanaf 2023 zijn er structureel aanvullende middelen begroot om meer in te zetten op burgerparticipatie en op het ambassadeurschap.</p>	-/- € 88.000	Structureel
<p><u>Taakveld 7.3 Afval</u> De afvalstoffenheffing en reinigingsrechten betreffen een financieel gesloten systeem, waarbij het saldo aan toerekenbare lasten en baten wordt verrekend met een egalisatievoorziening. Met ingang van 1 januari 2023 wordt voor de inzameling van huishoudelijke restafval, GFT+E en oud papier en karton overgegaan op gebruik van minicontainers en bij hoogbouw van (ondergrondse) containers om de inzameling te waarborgen. Voor het uitzetten van de minicontainers voor huishoudelijk restafval wordt in 2023 budget opgenomen in de begroting. De minicontainers voor GFT+E en oud papier en karton worden in 2024 gefactureerd.</p> <p>Ook blijft de service om GFT+E afval in de zomermaanden wekelijks in te zamelen in 2023 gehandhaafd. Naast de stijging van de uitgaven voor afvalinzameling met als doel ons te bewegen richting de VANG-doelstelling, zet de lastenstijging van de afgelopen jaren zich voort. Door de (economische) ontwikkelingen en aanhoudende inflatie wereldwijd op o.a. brandstof, wordt er rekening gehouden met een indexering van 5% van de verwerkingstarieven. Om de hogere toerekenbare lasten te bekostigen, worden de inkomsten uit afvalstoffenheffing en reinigingsrechten in 2023 verhoogd.</p> <p>Ook wordt een kostendekkend DIFTAR-tarief voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk restafval ingevoerd. Daarbij hanteren we het principe de vervuiler betaalt.</p> <p>Een specificatie van de berekening is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.</p>	<p>-/- € 88.000</p> <p>-/- € 133.000</p> <p>-/- € 392.000</p> <p>€ 378.000</p> <p>€ 190.000</p>	<p>Incidenteel</p> <p>Structureel</p> <p>Structureel</p> <p>Structureel</p> <p>Structureel</p>



Omschrijving	Bedrag	Inc/str
Taakveld 8.3B Wonen en bouwen Afgelopen jaar is gebleken dat er steeds meer vergunningen worden aangevraagd. De personele capaciteit is hierop aangepast.	-/- € 240.000	Structureel
Overige < € 25.000	€ 12.541	
<b>Totaal nadeel</b>	<b>-/- € 249.459</b>	

### ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
<b>Lasten</b>						
Dividend	€ 6.246	€ 4.232	€ 4.236	€ 4.236	€ 4.236	€ 4.236
Saldo van de financieringsfunctie	€ 341.637	€ 269.946	€ 389.519	€ 524.710	€ 648.228	€ 726.125
Lokale heffingen	€ 315.384	€ 345.127	€ 498.735	€ 504.688	€ 512.308	€ 517.308
<b>Totaal lasten</b>	<b>€ 663.267</b>	<b>€ 619.305</b>	<b>€ 892.490</b>	<b>€ 1.033.634</b>	<b>€ 1.164.772</b>	<b>€ 1.247.669</b>
<b>Baten</b>						
Dividend	€ 189.950	€ 239.283	€ 195.285	€ 195.285	€ 195.285	€ 195.285
Saldo van de financieringsfunctie	€ 538.714	€ 504.043	€ 672.681	€ 685.284	€ 774.019	€ 797.312
lokale heffingen	€ 5.639.349	€ 5.547.730	€ 5.731.407	€ 5.784.877	€ 5.841.426	€ 5.898.540
Algemene uitkeringen	€ 32.922.527	€ 35.335.003	€ 36.721.932	€ 38.356.626	€ 40.139.965	€ 39.144.965
<b>Totaal baten</b>	<b>€ 39.290.540</b>	<b>€ 41.626.059</b>	<b>€ 43.321.305</b>	<b>€ 45.022.072</b>	<b>€ 46.950.695</b>	<b>€ 46.036.102</b>
<b>Saldo</b>	<b>€ 38.627.273</b>	<b>€ 41.006.754</b>	<b>€ 42.428.815</b>	<b>€ 43.988.438</b>	<b>€ 45.785.923</b>	<b>€ 44.788.433</b>

*Verschillenanalyse:*

Omschrijving	Bedrag	Inc/str
<u>Dividend</u> In 2022 is er vanuit de BNG meer dividend ontvangen dan we begroot hebben voor 2023. Voor de raming zijn we uitgegaan van het werkelijk ontvangen dividend van 2021.	-/- € 44.000	Structureel
<u>Saldo van de financieringsfunctie</u> Door de hogere investeringen in 2023 belasten we meer rente door naar de verschillende programma's. Bij de verschillende programma's is dit een nadeel. Voor de gehele exploitatie is dit budgetneutraal.	€ 49.000	Structureel
<u>Lokale heffingen</u> Per saldo halen we in 2023 meer lokale heffingen op dan in 2022. In de paragraaf lokale heffingen worden per heffing de verschillen toegelicht.	€ 30.000	Structureel
<u>Algemene uitkeringen</u> - Accresontwikkeling: € 2.531.000 - Overige ontwikkelingen Uitkeringsfactor en aantallen: € - 407.000 - Energietoeslag: € - 572.000 - Klimaatakkoord: € - 191.000 - BCF ontwikkeling: € 190.000 - Overige verschillen: € - 164.000 Totaal verschil begroting 2023 t.o.v. begroting 2022: € <u>1.387.000</u>	€ 1.387.061	Structureel
<b>Totaal voordeel</b>	<b>€ 1.422.061</b>	

OVERHEAD

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
<b>Lasten</b>						
Personeel	€ 4.199.075	€ 4.283.240	€ 5.369.049	€ 5.674.961	€ 5.918.917	€ 5.403.754
Huisvesting en algemene ondersteuning	€ 905.265	€ 972.537	€ 1.176.323	€ 1.034.042	€ 1.062.197	€ 1.062.543
I&A	€ 1.470.355	€ 1.611.899	€ 1.771.756	€ 1.879.795	€ 1.932.439	€ 1.953.751
Ondersteuning bestuur	€ 334.264	€ 413.578	€ 417.898	€ 422.416	€ 430.044	€ 434.785

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
<b>Totaal lasten</b>	<b>€ 6.908.959</b>	<b>€ 7.281.254</b>	<b>€ 8.735.026</b>	<b>€ 9.011.214</b>	<b>€ 9.343.597</b>	<b>€ 8.854.833</b>
<b>Baten</b>						
Personeel	€ 448.717	€ 492.291	€ 399.219	€ 402.021	€ 404.878	€ 407.793
Huisvesting en algemene ondersteuning	€ 15.364	€ 14.881	€ 14.881	€ 14.881	€ 105.826	€ 105.833
I&A	€ 2.437	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
Ondersteuning bestuur	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
<b>Totaal baten</b>	<b>€ 466.518</b>	<b>€ 510.172</b>	<b>€ 417.100</b>	<b>€ 419.902</b>	<b>€ 513.704</b>	<b>€ 516.626</b>
<b>Saldo</b>	<b>-€ 6.442.441</b>	<b>-€ 6.771.082</b>	<b>-€ 8.317.926</b>	<b>-€ 8.591.312</b>	<b>-€ 8.829.893</b>	<b>-€ 8.338.207</b>

Verschillenanalyse:

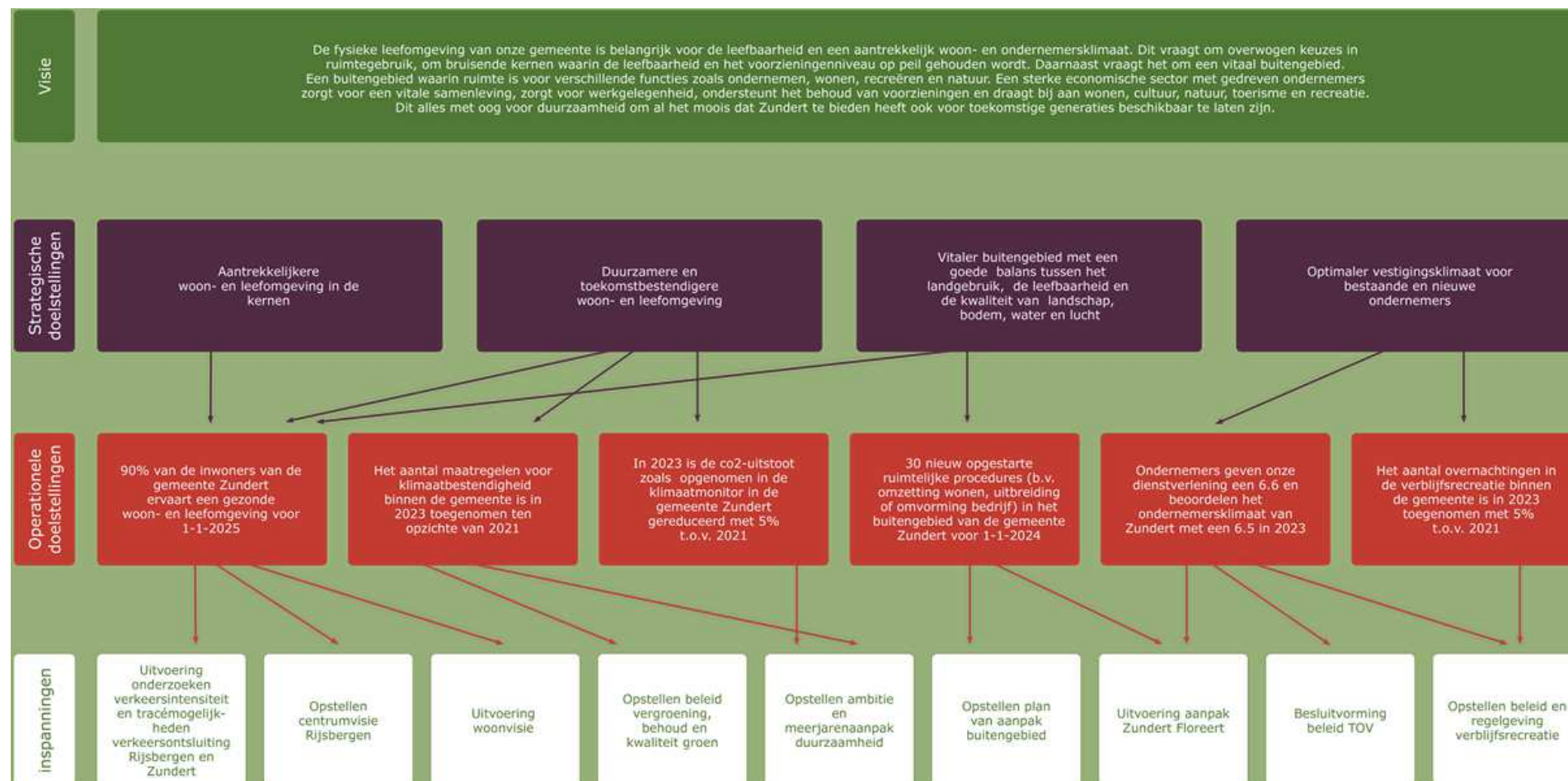
Omschrijving	Bedrag	Inc/str
<p><u>Personeel</u> We hebben rekening gehouden met een CAO-verhoging van 4% (€ 800.000). Dit sluit aan op de al in gang gezette verhoging voor de rijksambtenaren. Daarnaast is het opleidingsbudget met € 50.000 structureel verhoogd. Wij vinden het belangrijk om een goede werkgever te zijn en ervoor te zorgen dat de ambtelijke ondersteuning maximaal is. Ook is er € 175.000 begroot om vervanging als gevolg van uitval door uitdientstreding en ziekte te kunnen opvangen. Daarnaast kan dit budget ingezet worden, mochten de maatschappelijke ontwikkelingen hierom vragen. De premie voor de aansprakelijkheidsverzekering is gestegen. Hierdoor zijn de lasten € 37.000 hoger. Daarnaast is er om de dienstverlening te verbeteren, ingezet op meer benodigde capaciteit voor € 130.000.</p>	-/- € 1.179.000	Structureel
<p><u>Huisvesting en algemene ondersteuning</u> Voor 2023 is € 150.000 incidenteel begroot voor de digitalisering van ons archief. Daarnaast stijgen de kosten voor onze huisvesting als gevolg van prijsverhogingen op het gebied van verzekeringen en energielasten.</p>	-/- € 204.000	Inc/Str

Omschrijving	Bedrag	Inc/str
<u>I&amp;A</u> Informatiebeveiliging wordt steeds belangrijker. Om de informatiebeveiliging te bevorderen, "brengen" we ook steeds meer geautomatiseerde systemen in de cloud. Per saldo is hier € 100.000 voor begroot. De overige verhogingen worden veroorzaakt door prijsindexaties.	-/- € 160.000	Structureel
Overige < € 25.000	-/- € 3.400	
<b>Totaal nadeel</b>	<b>-/- € 1.546.844</b>	

Beleidsindicator	2020	2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Formatie in aantal FTE per 1.000 inwoners	5,1	5,1	5,3	6,0
Bezetting in aantal FTE per 1.000 inwoners	5,0	5,1	5,3	6,0
Apparaatskosten in kosten per inwoner	€ 558,26	€ 571,96	€ 562,34	€ 675,46
Externe inhuur, kosten als % van totale loonsom	8,47%	12,39%	3,4%	3,25%
Overhead, % van totale lasten	10,67%	11,72%	12,6%	14,05%

**PROGRAMMA 2. AANTREKKELIJK EN ONDERNEMEND ZUNDE**

**WAT WILLEN WE BEREIKEN?**



WAT WILLEN WE DAARVOOR DOEN?

Inspanning	Stakeholders	Betrokkenheid raad	Kw 1	Kw 2	Kw 3	Kw 4	Financiën
Opstellen plan van aanpak buitengebied	Dorpsraden, ZLTO, Treeport, Provincie, waterschap	Vaststellen	x				Binnen budget
Uitvoering aanpak Zundert Floreert	Dorpsraden, ZLTO, Treeport, Provincie, waterschap	Vaststellen en informeren	x	x	x	x	€ 16.000 al in begroting opgenomen + € 10.000 incidenteel haalbaarheidsonderzoek en leren en ontwikkelen
Besluitvorming beleid teeltondersteunende voorzieningen (TOV)	Partners buitengebied	Vaststellen	x				Binnen budget
Opstellen beleid en regelgeving verblijfsrecreatie	Ondernemers in verblijfsrecreatie, recreanten, inwoners	Informeren/vaststellen	x	x	x	x	€ 10.000 incidenteel
Opstellen ambitie en meerjarenaanpak duurzaamheid	Inwoners, bedrijven, organisaties, waterschap, RES, De6	Vaststellen	x	x	x	x	Binnen middelen duurzaamheid en klimaatakkoord
Uitvoering woonvisie	Inwoners, projectontwikkelaars, woningbouwcorporaties	Informeren		x	x		€ 40.000 incidenteel in 2023
Opstellen centrumvisie Rijsbergen	Inwoners, dorpsraden, bedrijven, organisaties	Informeren	x	x	x	x	Binnen huidige middelen
Uitvoering onderzoeken verkeersintensiteit en tracémogelijkheden verkeersontsluiting Rijsbergen en Zundert	Inwoners, dorpsraden, bedrijven, organisaties	Informeren			x	x	€ 80.000 incidenteel budget in 2023
Opstellen beleid vergroening, behoud en kwaliteit groen	Inwoners, dorpsraden, bedrijven	Vaststellen	x	x	x	x	€ 25.000 incidenteel budget in 2023

WAT MAG HET KOSTEN?

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
<b>Lasten</b>						
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	€ 229.683	€ 262.032	€ 266.750	€ 260.813	€ 264.917	€ 269.064
2.1 Verkeer en vervoer	€ 3.647.403	€ 3.841.607	€ 4.276.196	€ 4.269.655	€ 4.453.068	€ 4.558.485
2.2 Parkeren	€ 2.078	€ 37.063	€ 2.047	€ 2.032	€ 2.018	€ 2.002
2.5 Openbaar vervoer	€ 2.976	€ 29.712	€ 4.712	€ 1.633	€ 1.633	€ 1.633
3.1 Economische ontwikkeling	€ 695.573	€ 796.049	€ 630.825	€ 637.001	€ 647.585	€ 656.841
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	€ 873.562	€ 1.273.343	€ 1.736.223	€ 100.161	€ 99.513	€ 88.865
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	€ 29.624	€ 30.170	€ 37.786	€ 39.195	€ 40.103	€ 48.890
3.4 Economische promotie	€ 75.721	€ 134.486	€ 115.547	€ 107.230	€ 108.942	€ 110.686
5.7 Openbaar groen en recreatie	€ 1.804.697	€ 1.977.082	€ 1.978.002	€ 1.922.590	€ 1.954.646	€ 1.946.995
7.2 Riolering	€ 1.673.494	€ 1.798.983	€ 1.827.815	€ 1.841.448	€ 1.873.938	€ 1.934.815
7.4 Milieubeheer	€ 855.077	€ 1.065.802	€ 783.567	€ 793.442	€ 813.746	€ 834.501
8.1A Ruimte en leefomgeving	€ 1.177.986	€ 1.438.589	€ 1.073.370	€ 1.154.374	€ 1.166.018	€ 1.177.894
8.2 Grondexploitatie woningen	€ 1.227.787	€ 61.609	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
8.3 Wonen en bouwen	€ 169.845	€ 332.367	€ 219.754	€ 162.599	€ 165.501	€ 168.461
<b>Totaal lasten</b>	<b>€ 12.465.506</b>	<b>€ 13.078.894</b>	<b>€ 12.952.594</b>	<b>€ 11.292.173</b>	<b>€ 11.591.627</b>	<b>€ 11.799.132</b>
<b>Baten</b>						
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	€ 323.758	€ 42.978	€ 43.471	€ 43.979	€ 44.502	€ 45.041
2.1 Verkeer en vervoer	€ 493.904	€ 430.951	€ 354.951	€ 354.951	€ 354.951	€ 354.951
2.2 Parkeren	€ 55	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3.1 Economische ontwikkeling	€ 149.868	€ 25.044	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	€ 944.319	€ 1.247.635	€ 1.634.413	€ 0	€ 0	€ 0
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	€ 14.614	€ 17.477	€ 17.477	€ 17.477	€ 17.477	€ 17.477
3.4 Economische promotie	€ 210.602	€ 174.294	€ 174.294	€ 174.294	€ 174.294	€ 176.037

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
5.7 Openbaar groen en recreatie	€ 45.393	€ 31.082	€ 31.082	€ 11.082	€ 4.832	€ 4.832
7.2 Riolering	€ 2.689.524	€ 3.046.662	€ 3.051.897	€ 3.139.819	€ 3.147.919	€ 3.036.231
7.4 Milieubeheer	€ 59.277	€ 68.465	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
8.1A Ruimte en leefomgeving	€ 137.047	€ 618.828	€ 272.044	€ 341.634	€ 341.634	€ 341.634
8.2 Grondexploitaties woningen	€ 2.596.828	€ 61.609	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
8.3 Wonen en bouwen	€ 73.470	€ 183.588	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
<b>Totaal baten</b>	<b>€ 7.738.659</b>	<b>€ 5.948.613</b>	<b>€ 5.579.629</b>	<b>€ 4.083.236</b>	<b>€ 4.085.609</b>	<b>€ 3.976.203</b>
<b>Saldo</b>	<b>-€ 4.726.847</b>	<b>-€ 7.130.281</b>	<b>-€ 7.372.965</b>	<b>-€ 7.208.937</b>	<b>-€ 7.506.018</b>	<b>-€ 7.822.929</b>

Verschillenanalyse

Omschrijving	Bedrag	Inc/str
<u>Taakveld 2.1 Verkeer &amp; vervoer</u>		
Door de geplande oplevering van diverse investeringen aan ons wegennet en openbare verlichting stijgen de kapitaallasten.	-/- € 314.000	Structureel
Volgens de voorschriften BBV voor vaste activa worden de beheerplannen van onze kapitaalgoederen om de vier jaar geactualiseerd. Voor verhardingen, openbare verlichting en civieltechnische kunstwerken wordt hiervoor budget opgenomen.	-/- € 56.000	Incidenteel
In het coalitieakkoord 2022 is de verkeersontsluiting van de kernen Rijsbergen en Zundert als belangrijk aandachtspunt opgenomen. Voor een verkennende studie wordt budget opgenomen in de begroting.	-/- € 80.000	Incidenteel
Door de (economische) ontwikkelingen en aanhoudende inflatie wereldwijd blijven de prijzen voor levering van stroom openbare verlichting alsmaar stijgen. Ook wordt door de aanhoudende prijsstijgingen het reguliere onderhoudsbudget voor herstel van schades en storingen aan lichtmasten structureel verhoogd.	-/- € 25.000	Structureel
	-/- € 30.000	Structureel

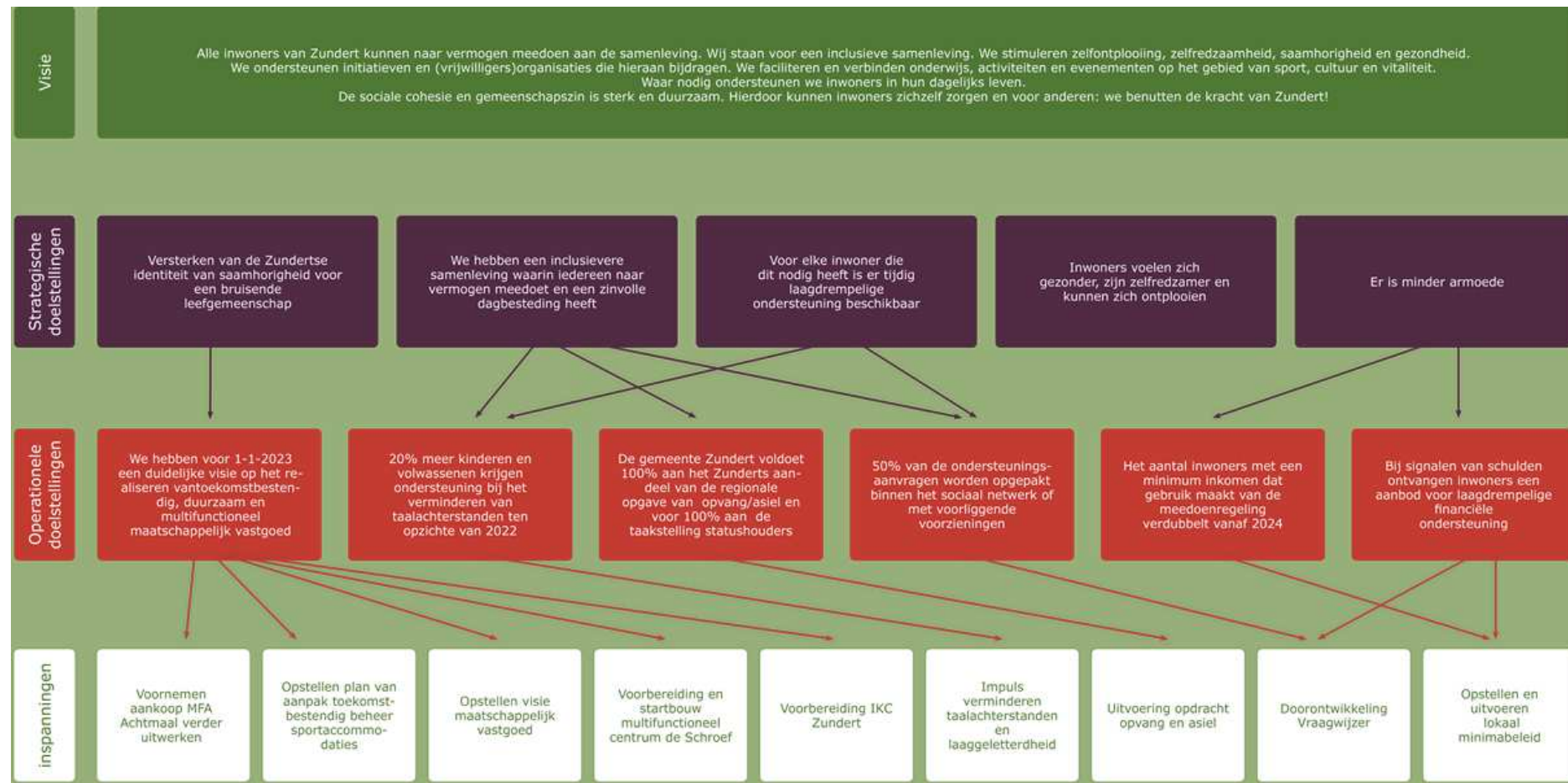


Omschrijving	Bedrag	Inc/str
Daartegenover stijgen ook de ontvangsten uit verhaalde schades aan lichtmasten.	€ 30.000	Structureel
Eind 2020 is de aanleg van glasvezel binnen onze gemeente begonnen. In totaal zijn er 4 deelgebieden aangesloten, waarvan het laatste deelgebied is afgerond in 2022. De inkomsten uit leges en degeneratievergoeding zijn na oplevering van een gebied in rekening gebracht.	-/- € 101.000	Structureel
Bij het vaststellen van de Jaarrekening 2021 zijn incidentele budgetten voor de aanleg van voetgangersoversteekplaatsen en het onderhoud aan de bewegwijzering overgeheveld naar de begroting 2022.	€ 55.000	Incidenteel
<u>Taakveld 2.2 Parkeren</u> In de begroting 2022 was eenmalig budget opgenomen voor onderzoeken naar de mogelijkheden voor parkeren blauwe zone en een parkeerplaats voor grote voertuigen.	€ 35.000	Incidenteel
<u>Taakveld 2.5 Openbaar vervoer</u> Daarnaast werd in 2022 eenmalig een pilot verricht voor gedeelde mobiliteit	€ 25.000	Incidenteel
<u>Taakveld 3.1 Economische ontwikkeling</u> Het algemene budget van duurzaamheid is in 2023 verhoogd met € 40.000. Hiernaast is de personele inzet voor duurzaamheid verhoogd met € 100.000.	-/- € 145.000	Structureel
<u>Klimaatakkoord</u> Vanuit het Rijk is via het gemeentefonds een eenmalig bedrag ontvangen in 2022 voor het klimaatakkoord ad € 191.000.	€ 191.000	Incidenteel
Vanuit het Rijk is in 2022 € 25.000 subsidie ontvangen voor de "Regeling reductie Energieverbruik woningen". Hierdoor waren in 2022 zowel de baten als lasten verhoogd.		
In 2022 is de glasvezel aangelegd. Deze kosten waren begroot op € 98.000	€ 98.000	Incidenteel
<u>Taakveld 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur</u> Vanaf 2023 wordt de centrumvisie afgeschreven. Dit brengt structurele lasten met zich mee.	-/- € 65.000	Structureel
<u>Taakveld 7.2 Riolering</u> De rioolheffing betreft een financieel gesloten systeem, waarbij het saldo aan toerekenbare lasten en baten wordt verrekend met de egalisatievoorziening. Bij het vaststellen van het nieuwe WRP 2021-2025 is besloten de rioolheffing jaarlijks t/m 2025 met 5,5% te indexeren om de ambities te kunnen uitvoeren.	€ 137.000 -/- € 29.000	Structureel Structureel

Omschrijving	Bedrag	Inc/str
De hogere baten uit riolheffing afgezet tegen de toerekenbare lasten leiden tot een lagere onttrekking uit de voorziening ten opzichte van 2022, wat een nadeel is voor de exploitatie.  Een specificatie van de berekening is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.	-/- € 132.000	Structureel
<u>Taakveld 7.4 milieubeheer</u> In 2021 is eenmalig budget opgenomen voor beheersmaatregelen van verontreinigde bodem na vermoedelijke illegale drugsdump en de sanering van asbest uit puinverharding. Vanuit het Rijk en het Waterschap ontvingen we een gedeeltelijke schadevergoeding voor de schade door drugsdump.  Het project extra aanpak zwerfvuil wordt in 2023 beëindigd. De uitgaven aan o.a. milieueducatie komen te vervallen. Voor de jaarlijkse uitgaven ontvingen we een subsidie vanuit het Rijk.	€ 225.000 -/- € 30.000  € 25.000 -/- € 25.000	Incidenteel Incidenteel  Structureel Structureel
<u>Taakveld 8.1A Ruimte en leefomgeving</u> Bij de jaarrekening 2021 is er € 132.000 overgeheveld voor de omgevingswet. Deze middelen worden waarschijnlijk niet helemaal ingezet in 2022. Hierover wordt u bij de 3 <sup>e</sup> berap verder geïnformeerd. Zundert Floreert vraagt meer inzet op ruimtelijke projecten.	€ 132.000  -/- € 100.000	Incidenteel  Structureel
<u>Taakveld 8.3 Wonen en Bouwen</u> Vanuit het Rijk is in 2022 € 134.000 ontvangen voor de aanpak energiearmoede. Deze bijdrage wordt verstrekt onder voorwaarde dat deze middelen worden besteed aan ondersteuning van huishoudens met een laag besteedbaar inkomen die te maken hebben met hoge energielasten als gevolg van gestegen energieprijzen in combinatie met de lagere energetische kwaliteit van de woningen. Hierdoor worden zowel de baten als lasten verhoogd.  In 2023 worden er extra incidentele middelen geraamd voor de woonvisie.	-/- € 40.000	Incidenteel
Overige < € 25.000	-/- € 23.684	
<b>Totaal nadeel</b>	<b>-/- € 242.684</b>	

PROGRAMMA 3. SOCIAAL EN VITAAL ZUNDE

WAT WILLEN WE BEREIKEN?



WAT WILLEN WE DAARVOOR DOEN?

Inspanning	stakeholders	Betrokkenheid raad	Kw 1	Kw 2	Kw 3	Kw 4	Financiën
Vorbereiding IKC Zundert	SPOZ Leerlingen, ouders, leerkrachten, omwonenden St. Annaschool en Zonnebloem, kinderopvangorganisaties	Besluiten	X	X	X	X	Krediet € 6.133.000 opgenomen in meerjarenraming voor 2024.
Impuls verminderen taalachterstanden en laaggeletterdheid	Onderwijs, kinderopvang, bibliotheek, welzijnsorganisaties	Informereren	X	X			€ 25.000 structureel (teruggedraaide bezuiniging bij zomernota)
Voornemen aankoop MFA Achtmaal uitwerken	Thuisvester	Besluiten		X			€3.000.000. Om het krediet beschikbaar te stellen volgt nog een apart raadsvoorstel in Q1 2023. Huidige huurkosten (€187.210 op jaarbasis) komen bij aankoop van het pand te vervallen. Dit is nu nog niet verwerkt.
Opstellen plan van aanpak toekomstbestendig beheer sportaccommodaties	Sportverenigingen, inwoners	Informereren	X	X	X	X	Binnen huidig budget
Opstellen visie maatschappelijk vastgoed	Gemeenschapshuizen, sportverenigingen, Thuisvester, culturele en maatschappelijke organisatie, inwoners, parochiebesturen	Besluiten	X	X	X		€10.000 incidenteel
Vorbereiding en start bouw multifunctioneel	Culturele en maatschappelijke organisaties, inwoners	Informereren en besluiten indien uitwerking niet	X	X	X	X	Krediet € 4.148.269 (gevoteerd in 2021)

Inspanning	stakeholders	Betrokkenheid raad	Kw 1	Kw 2	Kw 3	Kw 4	Financiën
centrum de Schroef		past binnen de eerdere gestelde kaders					
Doorontwikkeling vraagwijzer	Surplus, CJG, Werkplein, Loket ELZ	Informeren	X	X	X	X	Binnen huidig budget
Uitvoeren bestuursopdracht opvang en asiel	Regio Baronie, Vluchtelingenwerk, COA, Thuisvester	Informeren en besluiten	X	X	X	X	Uitgangspunt binnen middelen vanuit het Rijk
Opstellen en uitvoeren uitvoeringsagenda Lokaal minimabeleid	Surplus, Werkplein, KBO, Dorpsraden, WVS, OverRood, Stichting Leergeld, etc	Informeren	X	X	X	X	Incidenteel € 25.000 uit reserve corona

WAT MAG HET KOSTEN?

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
<b>Lasten</b>						
4.1 openbaar basisonderwijs	€ 23.002	€ 42.736	€ 43.000	€ 43.005	€ 43.011	€ 43.016
4.2 onderwijshuisvesting	€ 857.939	€ 900.429	€ 887.214	€ 986.236	€ 1.192.607	€ 1.188.524
4.3 onderwijsbeleid en leerlingenzaken	€ 921.780	€ 1.326.636	€ 1.090.819	€ 1.070.747	€ 1.075.548	€ 1.080.201
5.1 sportbeleid en activering	€ 214.463	€ 240.797	€ 260.060	€ 261.592	€ 263.154	€ 264.749
5.2 sportaccommodaties	€ 2.288.168	€ 2.042.340	€ 2.296.759	€ 2.351.313	€ 2.306.184	€ 2.382.038
5.3 cultuur	€ 247.243	€ 368.093	€ 275.471	€ 265.263	€ 267.580	€ 271.896
5.4 musea	€ 80.449	€ 57.698	€ 47.339	€ 48.018	€ 48.713	€ 49.423
5.5 cultureel erfgoed	€ 18.552	€ 42.095	€ 22.820	€ 22.820	€ 22.820	€ 22.820
5.6 media	€ 322.592	€ 332.165	€ 328.354	€ 336.629	€ 343.028	€ 349.556

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
6.1 B samenkracht en burgerparticipatie	€ 1.660.551	€ 1.991.030	€ 1.918.037	€ 1.958.222	€ 1.976.893	€ 2.002.770
Oekraïne	€ 0	€ 870.000	€ 250.000	€ 0	€ 0	€ 0
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	€ 1.424.772	€ 1.580.994	€ 1.577.359	€ 1.547.223	€ 1.551.143	€ 1.554.123
6.3 inkomensregelingen	€ 2.127.827	€ 5.480.245	€ 5.068.172	€ 5.217.517	€ 5.524.865	€ 5.670.502
6.4 WSW en beschut werk	€ 2.186.535	€ 2.028.480	€ 2.080.088	€ 2.081.165	€ 2.065.005	€ 2.109.112
6.5 arbeidsparticipatie	€ 319.126	€ 354.494	€ 358.105	€ 369.244	€ 381.615	€ 393.944
6.6 maatwerkvoorzieningen (WMO)	€ 915.376	€ 993.831	€ 1.047.379	€ 1.051.695	€ 1.056.096	€ 1.060.586
6.71a hulp bij het huishouden (WMO)	€ 1.879.884	€ 1.650.000	€ 2.040.000	€ 2.040.000	€ 2.040.000	€ 2.040.000
6.71b begeleiding WMO	€ 2.046.326	€ 2.115.842	€ 2.039.842	€ 2.039.842	€ 2.039.842	€ 2.039.842
6.71c dagbesteding WMO	€ 17.178	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.200
6.71d overige maatwerkarrangementen	€ 1.015.599	€ 1.285.771	€ 1.164.772	€ 1.165.772	€ 1.167.772	€ 1.167.772
6.72a jeugdhulp begeleiding	€ 2.846.629	€ 2.863.023	€ 2.982.228	€ 2.967.452	€ 2.985.452	€ 2.967.452
6.81a beschermd wonen (WMO)	€ 109.862	€ 152.843	€ 157.703	€ 157.703	€ 157.703	€ 157.703
6.81b maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	€ 13.551	€ 25.592	€ 25.592	€ 25.592	€ 25.592	€ 25.592
6.82a jeugdbescherming	€ 335.959	€ 416.000	€ 391.368	€ 391.368	€ 391.368	€ 391.368
7.1 volksgezondheid	€ 706.420	€ 786.076	€ 804.643	€ 821.115	€ 832.221	€ 845.826
<b>Totaal lasten</b>	<b>€ 22.579.783</b>	<b>€ 27.957.210</b>	<b>€ 27.167.124</b>	<b>€ 27.229.531</b>	<b>€ 27.768.212</b>	<b>€ 28.089.013</b>
<b>Baten</b>						
4.2 onderwijshuisvesting	€ 150.045	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
4.3 onderwijsbeleid en leerlingenzaken	€ 264.045	€ 552.871	€ 250.030	€ 250.030	€ 250.030	€ 250.030
5.1 sportbeleid en activering	€ 48.304	€ 41.556	€ 21.556	€ 21.556	€ 21.556	€ 21.556
5.2 sportaccommodaties	€ 924.483	€ 443.671	€ 445.389	€ 450.009	€ 454.765	€ 463.305

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
5.3 cultuur	€ 17.073	€ 18.000	€ 19.000	€ 20.000	€ 21.000	€ 22.000
5.4 musea	€ 5.742	€ 5.913	€ 6.091	€ 6.273	€ 6.462	€ 6.656
5.5 cultureel erfgoed	€ 2.939	€ 5.400	€ 4.407	€ 4.407	€ 4.407	€ 4.407
6.1 B samenkracht en burgerparticipatie	€ 130.330	€ 266.975	€ 342.591	€ 363.202	€ 356.844	€ 360.025
Oekraïne	€ 0	€ 870.000	€ 250.000	€ 0	€ 0	€ 0
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	€ 48.891	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
6.3 inkomensregelingen	€ 715.179	€ 3.363.936	€ 3.533.888	€ 3.688.337	€ 3.754.474	€ 3.821.802
6.4 WSW en beschut werk	€ 88.813	€ 0				
6.6 maatwerkvoorzieningen (WMO)	€ 180.381	€ 140.000	€ 140.000	€ 140.000	€ 235.000	€ 238.000
6.72a jeugdhulp begeleiding	€ 2.370	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
7.1 volksgezondheid	€ 0	€ 20.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
<b>Totaal baten</b>	<b>€ 2.578.595</b>	<b>€ 5.728.322</b>	<b>€ 5.012.952</b>	<b>€ 4.943.814</b>	<b>€ 5.104.538</b>	<b>€ 5.187.781</b>
<b>Saldo</b>	<b>-€ 20.001.188</b>	<b>-€ 22.228.888</b>	<b>-€ 22.154.172</b>	<b>-€ 22.285.717</b>	<b>-€ 22.663.674</b>	<b>-€ 22.901.232</b>

*Verschillenanalyse:*

Omschrijving	Bedrag	Inc/str
<b>Taakveld 4.3 onderwijsbeleid en leerlingenzaken</b>		
Onderwijsbeleid vraagt meer ambtelijke capaciteit.	-/- € 40.000	Structureel
In 2023 wordt het integraal huisvestingsplan onderwijs geactualiseerd. Hiervoor is in 2023 € 25.000 incidenteel beschikbaar.	-/- € 25.000	Incidenteel
Vanuit het ministerie hebben we in voorgaande jaren gelden ontvangen voor het onderwijsachterstandenbeleid. De inschatting is dat deze in 2023 lager is dan in 2022. Hierdoor zijn zowel de baten als de lasten met € 84.000 verlaagd.		
Vanuit het Rijk is in 2022 € 219.000 ontvangen voor het "nationaal programma onderwijs (NPO)", hetgeen een steunprogramma is voor herstel en perspectief, waardoor zowel de baten als de lasten in 2023 minder zijn.		

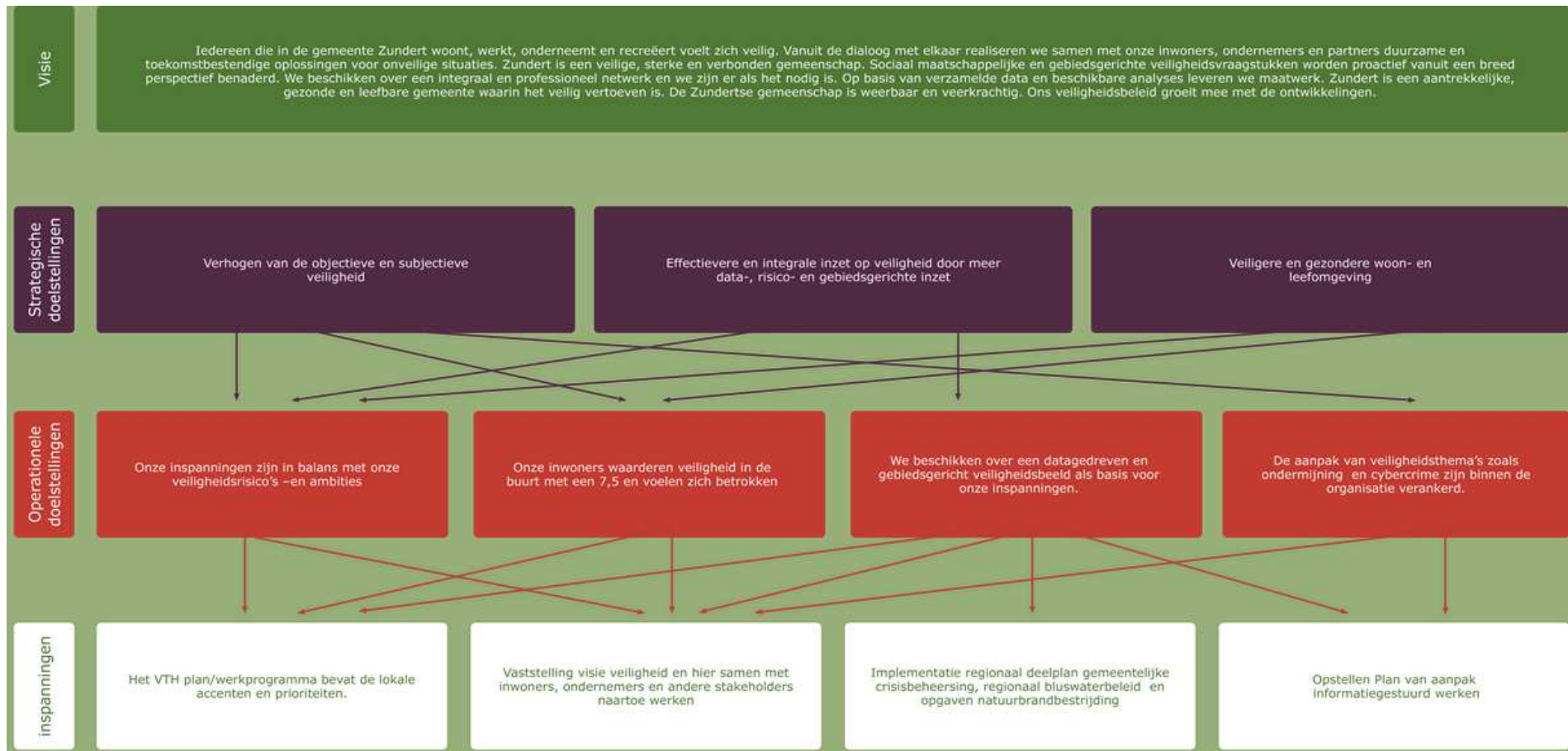
Omschrijving	Bedrag	Inc/str
<u>Taakveld 5.1 sportbeleid en activering</u> Sportbeleid vraagt meer ambtelijke capaciteit.	-/- € 29.000	Structureel
<u>Taakveld 5.2 sportaccommodaties</u> De energielasten stijgen in 2023 ten opzichte van 2022. We gaan er nu vanuit dat er nog geen compensatie vanuit het rijk komt. De kapitaallasten stijgen door de investeringen op de sportaccommodaties Sportaccommodaties vragen meer ambtelijke capaciteit	-/- € 102.000 -/- € 60.000 -/- € 90.000	Structureel Structureel Structureel
<u>Taakveld 5.3 cultuur</u> In 2022 is er incidenteel coronasteun verleend	€ 79.000	Incidenteel
<u>Taakveld 6.1 A en B Samenkracht en burgerparticipatie</u> Vanuit de jaarrekening 2021 was er € 56.000 overgeheveld naar 2022 voor de nieuwe wet inburgering en € 39.000 voor extra ondersteuning jongeren i.v.m. Corona. De € 56.000 voor inburgering zal waarschijnlijk niet in 2022 besteed worden. Hierover zult u in de 3 <sup>e</sup> berap geïnformeerd worden. In 2022 is er incidenteel € 46.000 meer uitgegeven in verband met zwangerschapsverloven.	€ 95.000 € 44.000	Incidenteel Incidenteel
<u>Oekraïne</u> In 2022 en 2023 worden incidentele lasten gemaakt om de opvang van Oekraïners mogelijk te maken. Voor zover we dit nu kunnen inschatten worden de baten en lasten zo goed mogelijk in beeld gebracht, waarbij we ervan uitgaan dat de kosten volledig door het rijk worden vergoed. Voor 2023 zijn de kosten ingeschat tot 1 april en in 2022 zijn de kosten en baten ingeschat tot eind december, waardoor er een verschil ontstaat van € 620.000 bij zowel de baten als de lasten.	0	Incidenteel
<u>Taakveld 6.3 Inkomensregelingen</u> In 2022 zijn er middelen ontvangen voor de eenmalige energietoeslag voor lage inkomens. Het is nog niet duidelijk of de komende jaren deze middelen ook ontvangen gaan worden dus niet opgenomen voor de komende jaren.	€ 582.000	Incidenteel
<u>Taakveld 6.4 WSW en beschut werk</u> Vanuit de WVS zijn er in 2022 incidentele middelen conform de jaarrekening 2021 teruggestort. Deze gelden waren door Corona niet ingezet en vloeien daarom terug naar de gemeente.	-/- € 52.000	Incidenteel



Omschrijving	Bedrag	Inc/str
<u>Taakveld 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)</u> Extra inzet formatie conform de zomernota.	-/- € 54.000	Structureel
<u>Taakveld 6.71a Hulp bij het huishouden</u> Vanuit Taakveld 6.71d heeft er een verschuiving plaatsgevonden zodat vanaf 2023 alle middelen met betrekking tot hulp bij het huishouden op dit Taakveld staan. Als gevolg van de vergrijzing komen er steeds meer aanvragen binnen voor hulp in het huishouden.	-/- € 125.000 -/- € 265.000	Structureel Structureel
<u>Taakveld 6.71b Begeleiding WMO</u> Op basis van de realisatie in 2022 is dit bedrag verlaagd.	€ 76.000	Structureel
<u>Taakveld 6.71d Overige maatwerkarrangementen</u> Er heeft een verschuiving plaatsgevonden zodat vanaf 2023 alle middelen met betrekking tot hulp bij het huishouden op Taakveld 6.71a staan.	€ 125.000	Structureel
<u>Taakveld 6.72a Jeugdhulp begeleiding</u> De tarieven voor de jeugdzorg zijn vanaf het kalenderjaar 2023 geïndexeerd. Hierover bent u al eerder geïnformeerd.  In 2022 is er een incidentele bijdrage betaald voor de reorganisatie van de Jeugdbescherming Brabant.	-/- € 134.000 € 29.000	Structureel Incidenteel
<u>Taakveld 6.82a Jeugdbescherming</u> De bijdrage aan Veilig Thuis is aangepast aan de realisatie 2022. Dit is ook conform de begroting van Veilig Thuis voor 2023.	€ 25.000	Structureel
Overige < € 25.000	-/- € 4.284	
<b>Totaal voordeel</b>	<b>€ 74.716</b>	

**PROGRAMMA 4. VEILIG EN WEERBAAR ZUNDE**

WAT WILLEN WE BEREIKEN?



WAT WILLEN WE DAARVOOR DOEN?

inspanning	stakeholders	Betrokkenheid raad	Kw 1	Kw 2	Kw 3	Kw 4	Financiën
Het VTH plan/werkprogramma bevat de lokale accenten en prioriteiten.	D6 gemeenten, politie, buurtpreventie, OMWB, VRMWB, RIEC, Provincie	Besluiten	x	x			Binnen bestaande begroting
Vaststelling visie veiligheid	Politie, OM, VRMWB, OMWB, RIEC, buurgemeenten, ondernemers, inwoners	Besluiten	x	x			Binnen bestaande begroting
Implementatie regionaal deelplan gemeentelijke crisisbeheersing, regionaal bluswaterbeleid en opgaven natuurbrandbestrijding	VRMWB, SSIB, Brabant Water, Waterschap, natuurorganisaties	Besluiten			x	x	Binnen bestaande begroting
Opstellen Plan van aanpak informatie-gestuurd werken	Politie, VRMWB, RIEC, buurtpreventie	Informereren			x	x	Binnen bestaande begroting

WAT MAG HET KOSTEN?

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
<b>Lasten</b>						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	€ 1.197.610	€ 1.226.682	€ 1.304.497	€ 1.322.806	€ 1.343.545	€ 1.343.142
1.2 Openbare orde en veiligheid	€ 1.450.795	€ 1.477.034	€ 1.469.071	€ 1.496.621	€ 1.524.506	€ 1.552.542
<b>Totaal lasten</b>	<b>€ 2.648.405</b>	<b>€ 2.703.716</b>	<b>€ 2.773.568</b>	<b>€ 2.819.427</b>	<b>€ 2.868.051</b>	<b>€ 2.895.684</b>
<b>Baten</b>						
1.2 Openbare orde en veiligheid	€ 140.264	€ 113.958	€ 29.939	€ 29.939	€ 29.939	€ 29.939

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
<b>Totaal baten</b>	<b>€ 140.264</b>	<b>€ 113.958</b>	<b>€ 29.939</b>	<b>€ 29.939</b>	<b>€ 29.939</b>	<b>€ 29.939</b>
<b>Saldo</b>	<b>-€ 2.508.141</b>	<b>-€ 2.589.758</b>	<b>-€ 2.743.629</b>	<b>-€ 2.789.488</b>	<b>-€ 2.838.112</b>	<b>-€ 2.865.745</b>

*Verschillenanalyse:*

Omschrijving	Bedrag	Inc/str
<u>Taakveld 1.1 Crisisbeheersing en brandweer</u> De bijdrage aan de Veiligheidsregio is gestegen met € 24.000 ten opzichte van 2022. Dit is structureel. Hiernaast is in 2022 het rekeningresultaat van de Veiligheidsregio ad € 43.000 ontvangen. Dit is incidenteel	-/- € 67.000	Incidenteel/ structureel
<u>Taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid</u> In 2022 hebben we voor een bedrag van € 84.000 aan eenmalige subsidie ontvangen i.v.m. CTB-gelden (coronatoegangsbewijzen).	-/- € 81.000	Incidenteel
Overige < € 25.000	-/- € 5.871	
<b>Totaal nadeel</b>	<b>-/- € 153.871</b>	

## PARAGRAFEN

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten dienen in de begroting in ieder geval de volgende paragrafen te worden opgenomen:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid

De paragrafen hebben als doel een "dwarsdoorsnede" te geven van de begroting, telkens gezien vanuit een bepaald perspectief. Denk bijvoorbeeld aan het risicoprofiel, de bedrijfsvoering of de kwaliteit van de openbare ruimte. De paragrafen hebben voornamelijk betrekking op de beleidscontouren van het beheersproces en zijn grotendeels "intern" gericht. Vanzelfsprekend is vaak wel sprake van een behoorlijke financiële betekenis en een grote bestuurlijke impact.

PARAGRAAF LOKALE HEFFINGEN

**INLEIDING**

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de totale inkomsten binnen de gemeentelijke begroting. De paragraaf lokale heffingen, conform artikel 10 van het Besluit begroting en verantwoording voor gemeenten en provincies (BBV), biedt een overzicht van het beleid voor de lokale lasten.

Deze paragraaf lokale heffingen bestaat uit:

- Geraamde inkomsten
- Beleid ten aanzien van de lokale heffingen
- Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen
- Lokale belastingdruk
- Kwijtscheldingsbeleid

De lokale heffingen zijn onder te verdelen in twee categorieën, namelijk belastingen en rechten. Belastingen, ongebonden lokale heffingen, zijn heffingen waar geen aanwijsbare tegenprestatie van de overheid tegenover staat. De lokale belastingen, o.a. de OZB en toeristenbelasting, zijn bijdragen in de algemene kosten van de gemeente en hebben een budgettaire functie. Rechten, gebonden heffingen, betalen inwoners om kosten die de gemeente maakt te kunnen dekken. De gemeente krijgt (maximaal) de kosten vergoed die ze zelf maakt. De totale opbrengst van deze heffingen mag niet meer zijn dan de totale kosten. Dit zijn bijvoorbeeld rioolrecht en leges. De gemeenteraad bepaalt, door het vaststellen van de belastingverordeningen, welke belastingen de gemeente heft en welke heffingsmaatstaven en tarieven we hanteren.

De belangrijkste belastingen en heffingen in de gemeente Zundert zijn:

- Onroerende zaakbelasting (OZB)
- Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten
- Rioolheffing
- Forensenbelasting en hondenbelasting
- Toeristenbelasting
- Leges
- Daarnaast hebben we rechten, zoals o.a. marktgelden.

---

## Beleid ten aanzien van lokale heffingen

In de zomernota 2023 zijn de algemene en financieel technische uitgangspunten voor de begroting 2023 vastgesteld.

In de nota is als uitgangspunt opgenomen:

1. Uitgangspunt voor OZB, hondenbelasting, toeristenbelasting en forensenbelasting is opbrengststijging op basis van een indexering van 1%.
2. De tarieven voor de afvalstoffenheffing zijn berekend op basis van 100% kostendekkendheid.
3. De rioolheffing is gebaseerd op het Water- en Rioleringsplan en de tarieven zijn gebaseerd op 100% kostendekkendheid.

Kostenonderbouwing volgens het Besluit begroting en verantwoording (BBV)

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf lokale heffingen kostenonderbouwingen voor belastingtarieven zijn opgenomen. Dit geldt vooral voor de gebonden heffingen. In deze paragraaf zijn kostenonderbouwingen opgenomen volgens het BBV-model. Deze geven een berekening weer hoe wordt bereikt dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden. Bij de toerekening van kosten zijn de regels toegepast zoals deze zijn beschreven in de 'handreiking kostentoerekening 2016' van het Ministerie van Financiën.

De legesopbrengsten over het totaal van de verordening zijn, volgens artikel 229b van de Gemeentewet, op basis van voorcalculatie niet hoger dan de lasten. Het totaal van de legesopbrengsten is wettelijk beperkt tot maximaal 100% kostendekkend. Voor een aantal leges, voorbeeld kapvergunning etc. geldt deze norm niet om illegale activiteiten te voorkomen. Deze norm is ook niet van toepassing op de APV-vergunningen. Kruissubsidiëring tussen de titels is niet verboden maar ook niet wenselijk omdat het dienstverlening betreft van verschillende aard. In principe wordt nu geen kruissubsidiëring tussen titels toegepast.

Opslag voor kosten overhead in de tarievenberekening

In het BBV zijn richtlijnen opgenomen voor de berekening van de overhead. De overhead wordt binnen gemeentelijke begrotingen afzonderlijk zichtbaar gemaakt. In overeenstemming met de regels met betrekking tot de berekening van de overhead en de toe te rekenen kosten volgens de financiële verordening, wordt een opslag voor de kosten van overhead meegenomen in de tarievenberekening.

Overhead wordt toegerekend volgens de volgende formule:

$$((\text{directe personele kosten taakveld})/(\text{totale personeelslasten alle taakvelden incl. overhead})) \times \text{overhead} = \text{opslag}$$

BEGROTE INKOMSTEN EN TOELICHTING PER BELASTING OF RECHT

	werkelijk 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
<b>Ongebonden heffingen</b>						
Onroerende zaakbelasting	€ 5.570.406	€ 5.481.728	€ 5.534.545	€ 5.587.892	€ 5.643.771	€ 5.700.209
Forensenbelasting	€ 11.297	€ 14.044	€ 14.044	€ 14.044	€ 14.184	€ 14.184
Toeristen belasting	€ 199.305	€ 160.250	€ 160.250	€ 160.250	€ 161.853	€ 161.853
<b>Gebonden heffingen</b>						
Afvalstoffenheffing	€ 2.232.347	€ 2.389.200	€ 2.810.358	€ 3.061.140	€ 2.981.991	€ 2.981.991
Rioolheffing	€ 2.363.025	€ 2.503.464	€ 2.641.154	€ 2.786.418	€ 2.939.670	€ 3.021.981
Lijkbezorgingsrechten	€ -	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000
Leges burgerzaken	€ 163.473	€ 157.570	€ 137.008	€ 225.722	€ 224.797	€ 245.118
Leges omgevingsvergunning	€ 986.852	€ 1.120.790	€ 970.790	€ 970.790	€ 970.790	€ 970.790
Leges overige vergunningen	€ 229.615	€ 217.873	€ 180.293	€ 180.293	€ 180.293	€ 180.293
Marktgelde	€ 4.104	€ 4.104	€ 4.104	€ 4.104	€ 4.104	€ 4.104

ONROERENDE ZAAKBELASTING

In de begroting 2023 is rekening gehouden met een opbrengststijging op basis van een indexering van 1%. Dit is een bestendige gedragslijn. De verwachte tariefstijging die door de VNG wordt aangegeven is tussen 8,5% en 9,5% en wordt in december bij de legesverordening vastgesteld. Voor de berekening van de tarieven wordt rekening gehouden met de marktontwikkeling tussen de oude waarde peildatum (1-1-2021) en de nieuwe waarde peildatum (1-1-2022). De waarde wijzigingen als gevolg van areaaluitbreiding en bezwaar-en beroepschriften worden buiten beschouwing gelaten. Bij de berekening van de tarieven voor 2023 gaan wij dan ook uit van de voorlopige WOZ waarden die jaarlijks in oktober aangeleverd worden. Het tarief is afhankelijk van de waardeverandering van de WOZ, de begrote opbrengsten en de uitgangspunten zoals deze zijn vastgesteld.

In de afgelopen jaren is door de Rijksoverheid de opbrengststijging voor de OZB landelijk beperkt. Daartoe is een macronorm ingesteld die de maximale opbrengststijging voor een bepaald jaar aangeeft. Deze norm is in 2019 voor de laatste keer toegepast. Hiervoor in de plaats komt een benchmark waarin de OZB, de riool- en afvalstoffenheffing worden vergeleken. Het resultaat komt in de Coelo atlas.



---

#### FORENSENBELASTING

Forensenbelasting wordt geheven van degene die, zonder dat ze in de gemeente woonachtig zijn, een woning ter beschikking houden. In 2023 wordt voor de berekening van het tarief rekening gehouden met de financiële uitgangspunten vermeld op pagina 99.

---

#### TOERISTENBELASTING

De toeristenbelasting maakt onderdeel uit van de algemene dekkingsmiddelen. Toeristenbelasting wordt geheven van natuurlijke personen die binnen de gemeente of openbaar lichaam verblijf houden, maar niet als ingezetene in de gemeentelijke basisadministratie van persoonsgegevens zijn ingeschreven. In 2023 wordt voor de berekening van het tarief rekening gehouden met de uitgangspunten vermeld op pagina 99.

---

#### HONDENBELASTING

Voor het houden van een hond binnen de gemeente wordt hondenbelasting geheven. Jaarlijks vindt er steekproefsgewijs een controle plaats door de Belasting Samenwerking West-Brabant. Voor de tariefberekening wordt rekening gehouden met de uitgangspunten vermeld op pagina 99.

---

#### AFVALSTOFFENHEFFING EN REINIGINGSRECHTEN

De afvalstoffenheffing is een heffing ter bestrijding van kosten van beheer van huishoudelijke afvalstoffen. De heffing komt ten laste van gebruikers van percelen waarvoor de gemeente een inzamelverplichting voor huishoudelijk afval heeft. Voor de afvalstoffenheffing geldt naast het beginsel van 100% kostendekking, het principe van 'de vervuiler betaalt'. In 2023 zal de afvalstoffenheffing er anders uit gaan zien door het werken met een 'diftar' (gedifferentieerde tarieven), hiermee wordt bedoeld dat in plaats van een vast tarief in de toekomst gerekend gaat worden naar werkelijk aangeboden afval. De tarieven zullen hierop worden aangepast.

<b>Kostendekkendheid begroting 2023</b>	
<b>Kosten</b>	<b>Bedrag</b>
2.1 Verkeer en vervoer	€ 142.672
6.3 Inkomensregelingen (kwijtschelding)	€ 38.000
7.3 Afval	€ 2.524.507
Overhead	€ 232.134
BTW	€ 580.648
<b>Totaal:</b>	<b>€ 3.517.961</b>
<b>Opbrengsten</b>	
1.1 Afvalstoffenheffing incl. DIFTAR	€ 3.454.042
1.2 Reinigingsrecht	€ 81.774
<b>Totaal:</b>	<b>€ 3.535.816</b>
<b>Totaal kostendekkendheid:</b>	<b>100,51%</b>

#### RIOOLHEFFING

Rioolheffing is een bestemmingsheffing. De gemeente heeft de plicht om voor een goed werkend rioleringsstelsel te zorgen, voor de afvoer van afvalwater en voor de zuivering daarvan. Ook heeft de gemeente de zorgplicht om de grondwaterstand en de afvoer van hemelwater (regenwater) te beheren. Om al deze watertaken te bekostigen wordt er één belasting geheven, de rioolheffing. Uitgangspunt is dat de opbrengsten niet voor andere doeleinden dan voor het gemeentelijk rioolstelsel mogen worden aangewend ofwel een relatie hebben met de Nieuwe Waterwet. Daarbij wordt ook gespaard voor toekomstige investeringen.

Voor de rioolheffing geldt het in 2020 vastgestelde Water RioleringsPlan (WRP) 2021-2025 als uitgangspunt. Bij het vaststellen van het WRP is bepaald dat de rioolheffing moet stijgen om aan de toekomstige uitdagingen te kunnen voldoen. Het is noodzakelijk de tarieven jaarlijks met 5,5% te verhogen over de periode 2021 t/m 2025. Daarna volstaat een indexering van 2,8% per jaar.

<b>Kostendekkendheid begroting 2023</b>	
<b>Kosten</b>	<b>Bedrag</b>
2.1 Verkeer en vervoer	€ 152.534
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	€ 170.417
6.3 Inkomensregelingen (kwijschelding)	€ 19.500
7.2 Riolering	€ 1.819.756
Reserves en voorzieningen	€ 99.982
Overhead	€ 334.378
BTW	€ 457.913
<b>Totaal:</b>	<b>€ 3.054.480</b>
<b>Opbrengsten</b>	
1.1 Vast recht voor de eigenaar	€ 1.404.518
1.2 Vast recht voor de gebruiker tot en met 500 m <sup>3</sup>	€ 1.236.636
<b>Totaal:</b>	<b>€ 2.641.154</b>
<b>Totaal kostendekkendheid:</b>	<b>86,47%</b>

**LEGES**

Bij de leges wordt onderscheid gemaakt tussen de leges titel 1. algemene dienstverlening, titel 2. dienstverlening fysieke leefomgeving (omgevingsvergunning) en titel 3. overige dienstverlening. Daarnaast zijn er legesopbrengsten uit marktgelden, riolaansluitingen en begraafrechten (titel 0).

Kruissubsidiëring binnen de diverse titels van de Legesverordening wordt op beperkte schaal toegepast, o.a. bij het tarief voor bouw gerelateerde omgevingsvergunningen. Kruissubsidiëring wordt o.a. toegepast om legesopbrengsten te maximaliseren en financiële prikkels positief dan wel negatief in te zetten. De kostendekking blijft op titelniveau onder de 100%.

<b>Kostendekkendheid begroting 2023</b>				
<b>1 Algemene dienstverlening</b>				
	<b>Kosten</b>	<b>Opbrengsten</b>	<b>Kostendekkendheid</b>	
1.1	Burgerlijke stand	€ 120.092	€ 37.451	31,19%
1.2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	€ 41.696	€ 35.433	84,98%
1.3	Rijbewijzen	€ 102.429	€ 78.749	76,88%
1.4	Verstrekkings uit de basisregistratie personen	€ 14.054	€ 6.984	49,69%
1.9	Overige publiekszaken	€ 31.459	€ 30.431	96,73%
1.12	Leegstandswet	€ 629	€ 966	153,58%
1.16	Kansspelen	€ 863	€ 439	50,87%
1.17	Telecommunicatie	€ 151.502	€ 55.663	36,74%
1.18	Verkeer en vervoer	€ 17.008	€ 10.047	59,07%
1.19	Diversen	€ 378	€ 515	136,24%
<b>Totaal:</b>		<b>€ 480.110</b>	<b>€ 256.678</b>	<b>53,46%</b>
<b>2 Fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning</b>				
2.2	Vooroverleg/beoordeling conceptaanvraag	€ 28.117	€ 9.562	34,01%
2.3	Omgevingsvergunning	€ 1.416.520	€ 960.059	67,78%
2.8	Bestemmingswijzigingen en Wet geluidhinder	€ 67.379	€ 70.876	105,19%
<b>Totaal:</b>		<b>€ 1.512.016</b>	<b>€ 1.040.497</b>	<b>68,82%</b>
<b>3 Europese dienstenrichtlijn</b>				
3.1	Horeca	€ 14.713	€ 11.401	77,49%
3.2	Organiseren evenementen of markten	€ 36.120	€ 16.935	46,89%
3.3	Seksbedrijven	€ 7.761	€ 1.172	15,10%
3.4	Marktstandplaatsen	€ 431	€ 322	74,71%
<b>Totaal:</b>		<b>€ 59.025</b>	<b>€ 29.830</b>	<b>50,54%</b>
<b>Totaal kostendekkendheid:</b>		<b>€ 2.051.151</b>	<b>€ 1.327.005</b>	<b>64,70%</b>

**LOKALE BELASTINGDRUK**

Voor het bepalen van de lokale lastendruk wordt onderscheid gemaakt tussen één- en meerpersoonshuishoudens. Voor de bepaling van de lastendruk is uitgegaan van een WOZ-waarde van € 325.000. Hierbij wordt geen rekening gehouden met een eventuele waardeverandering of -daling van de WOZ-waarde. In de begroting 2023 is ervan uitgegaan dat de begrote *opbrengst* OZB voor 2022 met 1% wordt geïndexeerd.

Bij de afvalstoffenheffing zijn er verschillende tarieven voor een- en meerpersoonshuishoudens. We zijn uitgegaan van de laagste categorie, incl. de kleinste container voor de éénpersoonshuishoudens en voor de meerpersoonshuishoudens van de meest voorkomende container. De lokale lasten in dit overzicht betreffen concepten. De werkelijke tarieven zullen op een later tijdstip vastgesteld worden.

Belastingen die tot woonlasten voor gebruikers leiden:

Jaar	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Totaal	Stijging
2023	€ 118,94	€ 338,96	€ 457,90	13,45%
2022	€ 111,85	€ 291,76	€ 403,61	7,40%

In dit overzicht is uitgegaan van:

- Meerpersoonshuishouden met 140 liter container
- Rioolheffing < 500 m<sup>3</sup>

Belastingen die tot woonlasten van een één-persoonshuishouden leiden:

Jaar	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Totaal	Stijging
2023	€ 118,94	€ 237,04	€ 355,98	9,75%
2022	€ 111,85	€ 212,52	€ 324,37	7,30%

In dit overzicht is uitgegaan van:

- Éénpersoonshuishouden met 90 liter container
- Rioolheffing < 500 m<sup>3</sup>

Belastingen die tot woonlasten eigenaren en gebruikers leiden:

Jaar	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	OZB	Totaal	Stijging
2023	€ 261,12	€ 338,96	€ 364,65	€ 964,73	1,84%
2022	€ 246,05	€ 291,76	€ 409,50	€ 947,31	4,50%

In dit overzicht is uitgegaan van:

- Meerpersoonshuishouden met 140 liter container
- WOZ-waarde € 325.000 en Rioolheffing < 500 m<sup>3</sup>

Belastingen die tot woonlasten eigenaren en gebruikers, één-persoonshuishoudens, leiden:

Jaar	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	OZB	Totaal	Stijging
2023	€ 261,12	€ 237,04	€ 364,65	€ 862,81	0,12%
2022	€ 246,05	€ 206,26	€ 409,50	€ 861,81	4,10%

In dit overzicht is uitgegaan van:

- Éénpersoonshuishouden met 90 liter container
- WOZ-waarde € 325.000 en Rioolheffing < 500 m<sup>3</sup>

#### KWIJTSCHELDINGSBELEID

Als een belastingplichtige niet of over te weinig financiële middelen beschikt om de belastingaanslag te voldoen en niet beschikt over vermogen, kan de belastingplichtige onder bepaalde voorwaarden in aanmerking komen voor kwijtschelding. De gemeente Zundert heeft een kwijtscheldingsnorm vastgesteld van 100%. Kwijtschelding wordt verleend voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Kwijtscheldingsaanvragen worden door de Belasting Samenwerking West-Brabant in behandeling genomen en verder afgewerkt. De kwijtscheldingsverzoeken worden zoveel mogelijk via digitale toetsing (Stichting Inlichtingenbureau) verwerkt om zo de burger te ontlasten. De uitgaven aan verleende kwijtschelding worden betrokken bij de berekening van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Deze uitgaven zijn bij de berekening van de tarieven in dit hoofdstuk meegenomen (zie uitgaven taakveld 6.3 Inkomensregelingen).

PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

KENGETALLEN FINANCIËLE POSITIE

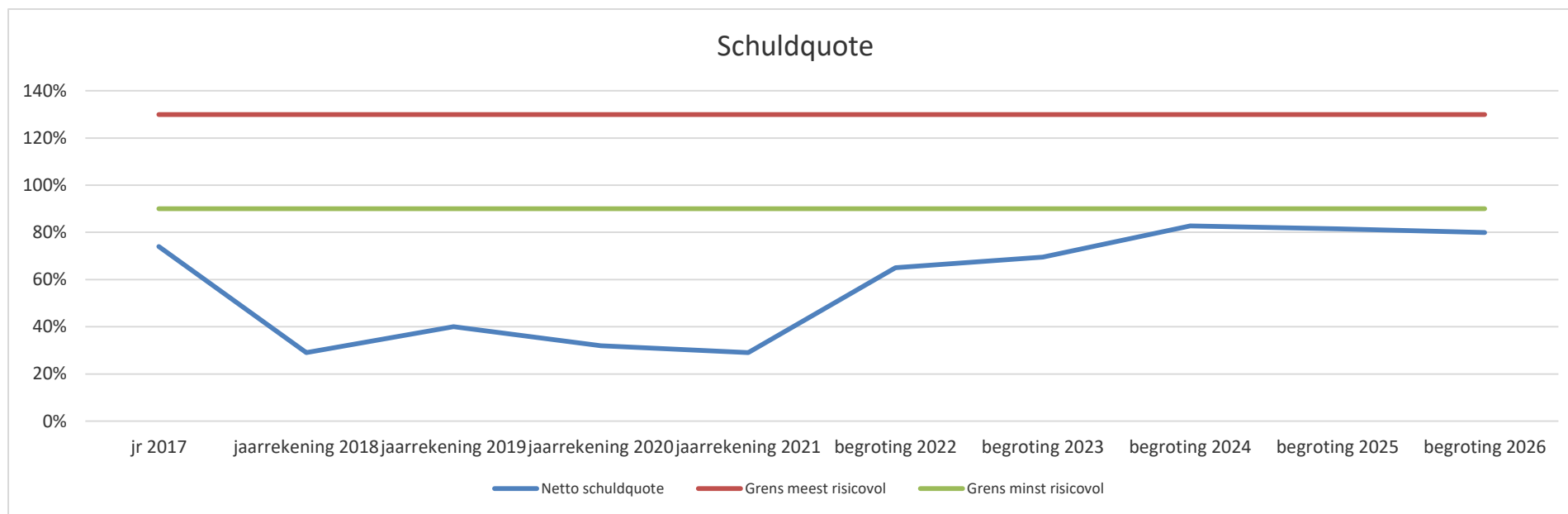
Het BBV heeft voorgeschreven dat er 6 financiële kengetallen moeten worden opgenomen. Deze kengetallen geven gezamenlijk inzicht in de financiële positie van onze gemeente. Per kengetal is een toelichting aangegeven en waar de mogelijkheden zijn om te muteren. Wel moet worden opgemerkt dat de kengetallen in gezamenlijkheid gezien moeten worden.

Kengetallen	Jaarrekening 2019	Jaarrekening 2020	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
netto schuldquote	40%	32%	29%	65%	69%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	42%	34%	30%	63%	67%
solvabiliteitsratio	20%	18%	23%	21%	20%
structurele exploitatieruimte	-3,0%	-2,0%	1,1%	2,8%	0,35%
grondexploitatie	4%	4%	3%	1%	0%
belastingcapaciteit meerpersoonshuishoudens	100%	114%	120%	119%	118%

**Netto schuldquote**

Netto schuldquote = ( (langlopende schulden + kortlopende schulden + crediteuren + overlopende passiva) -/-( langlopende uitzettingen + kortlopende vorderingen + liquide middelen + overlopende activa))/ inkomsten voor bestemming reserves

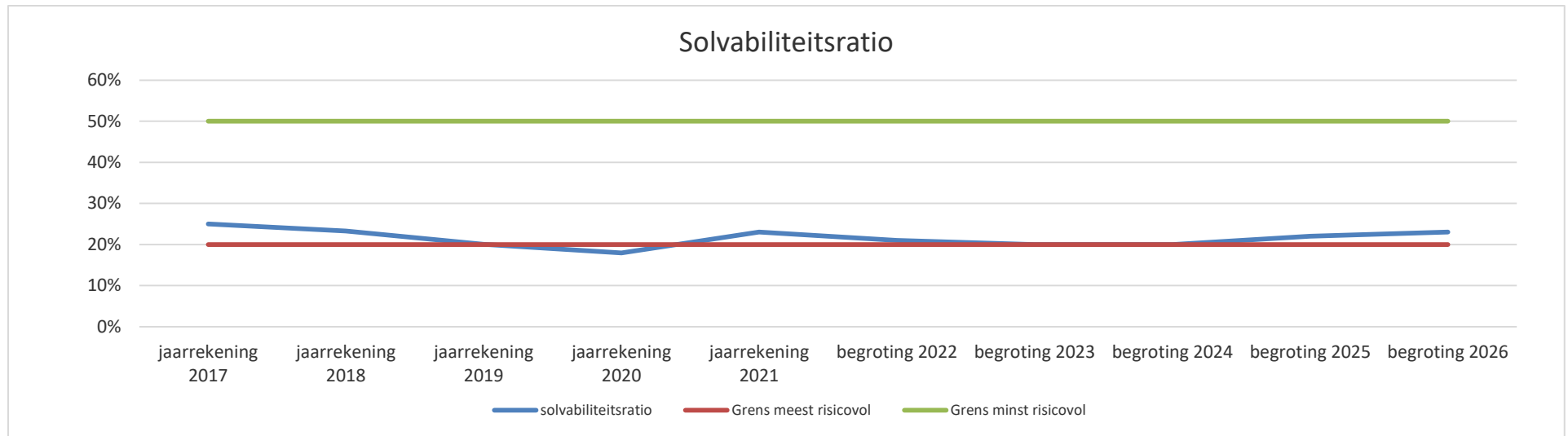
Dit kengetal geeft aan hoeveel schulden een gemeente kan dragen op basis van de inkomsten die zij genereren. Het kengetal zegt dus iets over de financiële vermogenspositie: zij geeft aan of de gemeente investeringsruimte heeft of juist op haar tellen moet passen. Deze schuldquote mag niet boven de 130% uitkomen. Bij 90% of hoger gaat het licht op oranje.



### Solvabiliteit

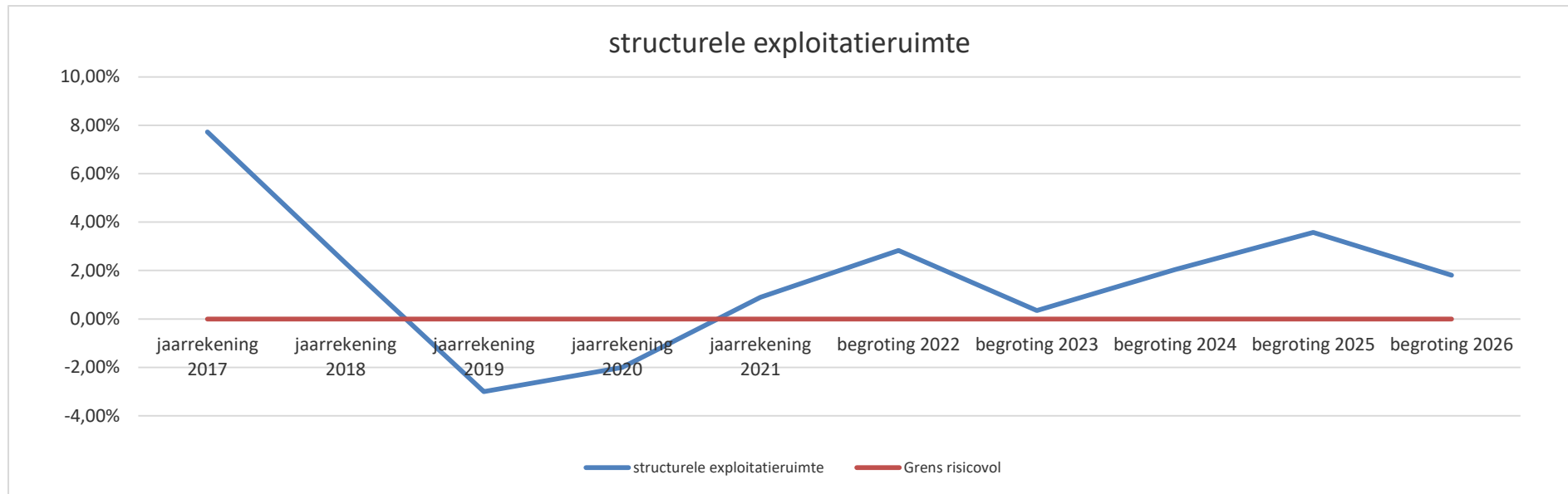
De "solvabiliteitsratio" geeft de mate aan waarmee de gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen. Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totaal vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen (het financiële kengetal solvabiliteitsratio), hoe gezonder de gemeente. Met een groot eigen vermogen kunnen risico's opgevangen worden. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de voorzieningen bij de berekeningen zijn beschouwd als vreemd vermogen. De solvabiliteitsratio blijft rond de 20% schommelen en wordt daarmee als bijna risicovol beoordeeld. De solvabiliteit geeft de verhouding tussen het eigen en vreemd vermogen aan. Bij een solvabiliteitsratio lager dan 20% heeft een gemeente haar bezit zeer zwaar belast met schuld. Bij een solvabiliteit van onder de 20% (conform VNG, Wet HOF) staat het licht op rood. Door het grote investeringsprogramma voor de komende jaren, moeten er langlopende leningen worden aangetrokken. Door te investeren in onze kapitaalgoederen, dalen echter andere exploitatielasten, zoals onderhoudslasten. Dit betekent wel dat wordt aanbevolen om eventuele meevallers niet opnieuw in te zetten, maar toe te voegen aan de reserves. Het opbouwen van onze reserves zal ons helpen om de solvabiliteit te verbeteren.





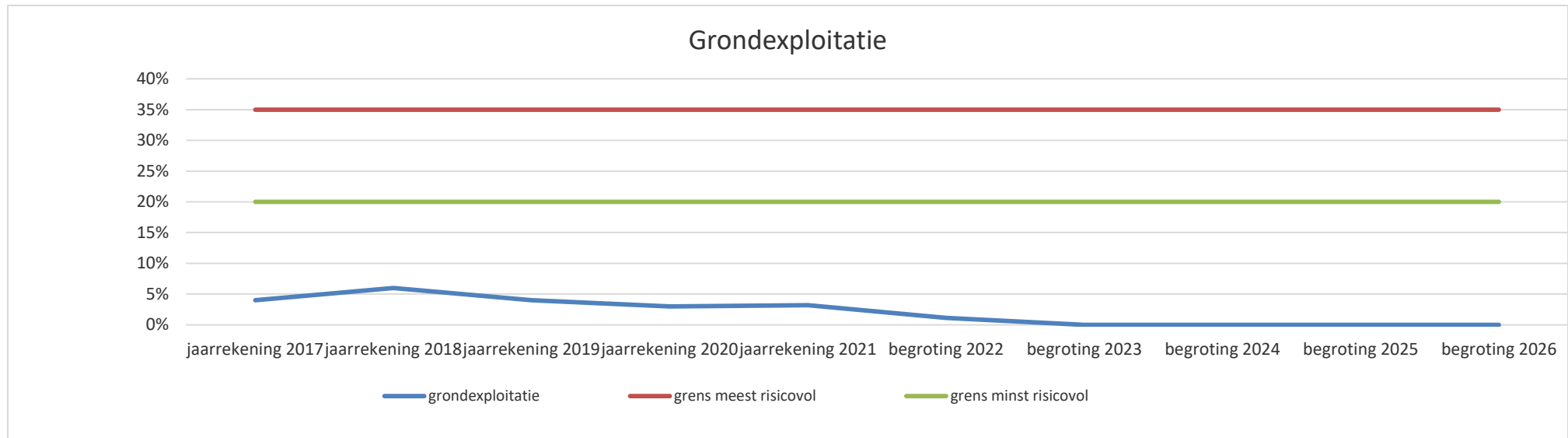
### Structurele exploitatieruimte

Het financiële kengetal "structurele exploitatieruimte" geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Wanneer deze ratio groter is dan 0% dan is de ratio voldoende.



### **Grondexploitatie**

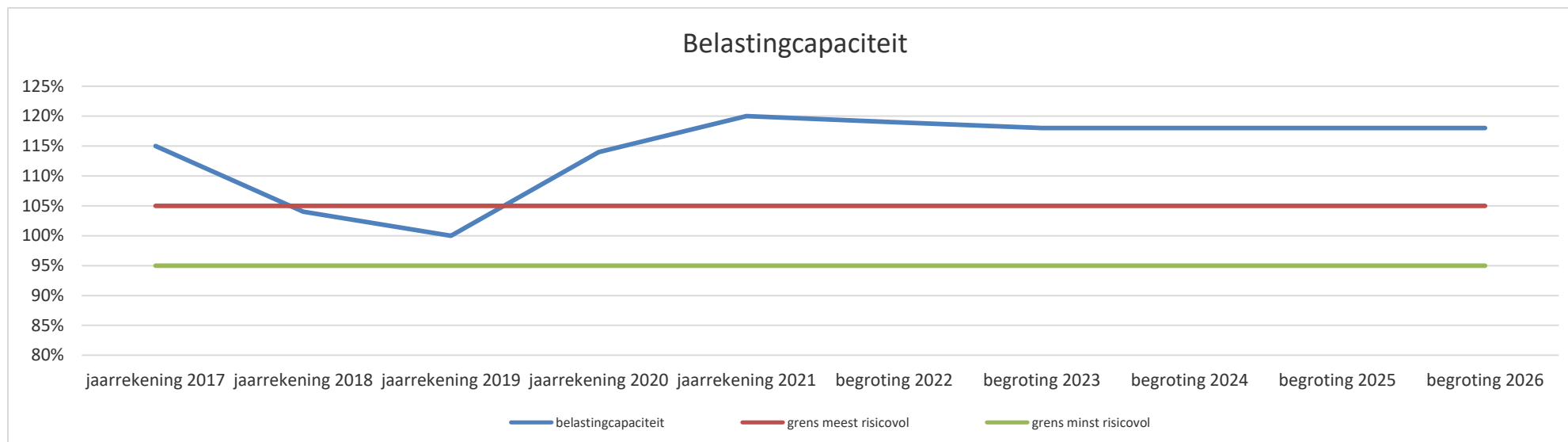
Voor Zundert is deze quote eind 2021 3% en eind 2023 nihil. De boekwaarde van de gronden geeft wel weer of een gemeente veel middelen heeft gestopt in haar grondexploitatie. Dit geld dient namelijk ook nog terugverdiend te worden. Gemeente Zundert loopt hier nauwelijks nog risico.



### Belastingcapaciteit

De woonlasten zijn voor de gemeente de belangrijkste eigen belastinginkomst. De hoogte van deze woonlasten geeft aan in hoeverre de gemeente al gebruik heeft moeten maken van deze optie voor het verkrijgen van extra inkomsten. Uit de ratio blijkt dat wij boven het landelijk gemiddelde zitten.

De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale gemiddelde woonlasten te delen door de gemiddelde woonlasten in Nederland. Gemeente Zundert zat in 2021 20% boven het landelijk gemiddelde. Dit wordt voor het groot deel veroorzaakt, doordat de gemiddelde WOZ-waarde van woningen 10% hoger is dan het landelijk gemiddelde. Voor 2022 en 2023 zijn de landelijke cijfers niet bekend. Hierop hebben we een inschatting gemaakt.



### **Conclusie en onderlinge verhoudingen**

Uit de kengetallen komt naar voren dat er bij de gemeente Zundert sprake is van houdbare gemeentefinanciën, maar dat de huidige reservepositie weinig ruimte laat om tegenvallers op te vangen. Hiermee wordt bij de risicoberekening ook rekening gehouden. Voor deze begrotingsperiode staan grote investeringen gepland en het is zaak om de daadwerkelijke uitvoer te monitoren.

#### FRAUDERISICOANALYSE

Eén van de effecten van het door de Autoriteit Financiële Markten (AFM) uitgebrachte rapport "Uitkomst onderzoek kwaliteit wettelijke controles" is dat gemeenten een Frauderisicoanalyse moeten opstellen. Het college laat zien dat het belang hecht aan de verantwoordelijkheid fraude te vermijden en te ontdekken. Het gaat daarbij om 2 inschattingen:

1. Risico van onrechtmatige onttrekkingen van geld en goederen;
2. Risico van het misbruik van financiële verslaggeving om daar beter van te worden.

Frauderisico's en -beheersing zijn opgenomen in het systeem van risicomangement. Daardoor krijgt het onderwerp de juiste periodieke aandacht en wordt het proces van governance door sturen, beheersen, toezicht houden en verantwoorden geborgd.

De jaarlijkse frauderisicoanalyse is uitgevoerd in maart 2022 op 9 organisatiekenmerken van fraudegevoeligheid en 12 fraude-indicatoren. De frauderisico analyse is gemaakt door middel van een digitale enquête onder een selectie van 25 medewerkers, verdeeld over alle werkgebieden en programma's. Omdat de COVID-19 crisis in 2020 en 2021 frauderisico's medebepalend was voor de manier van (thuis)werken hebben we hierbij ook voor 2021 en 2022 bijzondere aandacht geschonken aan de mogelijke frauderisico's van de COVID-19 crisis die overging in de nieuwe gewoonte thuis of elders te werken. Crisisomstandigheden kunnen leiden tot verhoogde frauderisico's. Door o.a. afstandswerken is sprake van verhoogde risico's vanuit de procesinrichting en interne beheersing en staan de interne controle rollen en het overige toezicht meer op afstand. Het hybride werken doet zijn intrede en moet een vast onderdeel worden in de organisatie. Risico's blijven structureel tot op zekere hoogte aanwezig, maar er zijn wellicht ook nieuwe risico's verbonden aan het hybride werken. We zijn momenteel bezig om het hybride werken vorm te geven en nemen daarin kansen, risico's, gevolgen en beheersmaatregelen mee.

Langdurig op afstand werken kan leiden tot afnemende betrokkenheid bij en verbinding met de organisatie en haar waarden. Een crisis kan van invloed zijn op de fraudedriehoek (druk, gelegenheid, rechtvaardiging) en een verhoogde kans op fraude geven.



De in de frauderisico analyse betrokken onderwerpen zijn:

Bevraagde organisatiekenmerken: Beleid & regels, Samenwerken, Organisatieloyaliteit, Normen & waarden, Bestuur, Organisatiestructuur, Communicatie, Sfeer & relaties en IT-autorisaties.

Bevraagde fraude-indicatoren: beïnvloeding cijfers door bestuur, voorbeeldrol directie, bewaking bedrijfsvoering, tijdige informatievoorziening, documentatie transacties, functiescheidingen, marktconforme grondprijzen, correctieboekingen, ongebruikelijke transacties, onafhankelijke selectie aannemers, negatieve media, IT-handelingen.

Hieronder volgt een korte weergave van de conclusies uit de uitgevoerde analyse in maart 2022.

Over de hele linie van de enquête antwoorden valt op de scores op de 5-puntschaal "organisatiekenmerken" wat zijn gestegen (=verslechterd). Er wordt vaker een "4" gescoord dan voorgaande jaren. Vooral op de organisatiekenmerken "samenwerkend/werkrelaties" en "organisatieloyaliteit" wordt duidelijk aangegeven dat de coronacrisis debet is aan die hogere scores. Waar corona geen rol speelt is bij de druk die wordt als hoog ervaren vanuit bestuurders en die ontstaat door niet afgestemde bestuurlijke toezeggingen of dat onvoldoende ruimte wordt ervaren voor ambtelijk weerwoord. Er ontstaat daarbij ook het gevoel dat er soms onvoldoende tijd voor zorgvuldigheid en (juridische) kwaliteitsbewaking is. Verstoringen vanuit ad hoc initiatieven, vaak met enige urgentie, verhogen de druk dan nog verder. Dit vraagt extra aandacht in de komende nieuwe raadsperiode bij de werkafspraken met het college. Ook houden we als relatief compacte organisatie een uitdaging om binnen de verschillende rollen toch voldoende functiescheidingen en autorisaties in te regelen. Zeker de gemeente die steeds meer als "gegevenspakhuis" functioneert vraagt daar extra aandacht en controles.

Het naleven en vastleggen van alle inkoop- en aanbestedingsprocedures blijft continu om aandacht vragen. Er mag geen uitwisseling ontstaan tussen druk op doorlooptijden en zorgvuldigheid in de procedures. Het principe van "comply- or- explain" mag geen regel worden en er moet meer gestuurd worden op het principe "niet gedocumenteerde procedures worden beschouwd als niet gevolgd".

Deze analyse en conclusies en die uit de voorgaande analyse, zijn ook in 2021 en 2022 opgepakt bij bewustwordingscampagnes, de interne controle aanpak en de periodieke audit gesprekken door het controlteam met de diverse proceseigenaren.

In de paragraaf *Bedrijfsvoering* wordt het onderwerp rechtmatigheidsverantwoording beschreven. Ook bij de opzet en werking van de interne beheersing die nodig is voor een getrouwe rechtmatigheidsverantwoording door het college aan de raad is fraude risicobeheersing aan de orde.

---

## WEERSTANDSVERMOGEN

### **Hoofddoelstelling**

De Gemeente Zundert acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen, is er een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de risico-inventarisatie. Op basis van de geïnventariseerde risico's is tevens het weerstandsvermogen berekend.

### **Definitie van de begrippen**

#### *Weerstandsvermogen*

Bij het weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin de gemeente in staat is middelen vrij te maken om financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit betekent dat het beleid moet worden omgegooid. Een algemeen geldende norm voor de hoogte van het weerstandsvermogen is er niet. Dit is afhankelijk van het risicoprofiel van de gemeente.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- De weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te kunnen dekken en anderszijds;
- Alle risico's waarvoor nog geen voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

#### *Weerstandscapaciteit*

De weerstandscapaciteit is een verzamelterm van al de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet voorziene financiële tegenvallers, waarvoor geen verzekering of voorziening is getroffen, te bekostigen. Het gaat om de buffers in het eigen vermogen en in de exploitatie – de middelen achter de hand – die kunnen worden vrijgemaakt om niet begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken, zonder dat het gevolgen heeft voor de uitvoering van het beleid. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de incidentele- en de structurele weerstandscapaciteit. Dit biedt inzicht in de mate waarin tegenvallers kunnen worden opgevangen.

#### *Risico*

Een risico is de kans op het optreden van een gebeurtenis met een positief of negatief gevolg (tijd, geld, kwaliteit) voor een betrokkene. Hieronder vallen drie componenten:

- De mogelijke gebeurtenissen worden risicofactoren genoemd (bijv. brand of overstroming);
- Wat door de gebeurtenissen getroffen wordt zijn risico-objecten;
- De derde risicomponent is de schade of de impact.

De risico's relevant voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet op een andere manier zijn ondervangen en die een financieel gevolg kunnen hebben. Doen deze risico's zich voor dan worden ze dus ondervangen via het weerstandsvermogen.

#### *Risicomanagement*

Het continu en systematisch doorlopen van de organisatie op risico's, met als doel de gevolgen ervan te voorkomen of te vermijden en de kans erop te verkleinen of op een andere manier beheersbaar te maken.

(Met beheersmaatregelen worden activiteiten bedoeld waarmee de kans van optreden of de gevolgen van risico's worden beïnvloed). Risicomanagement is een cyclisch proces dat bestaat uit de volgende stappen:

- Identificatie van risico's
- Analyse van risico's
- Beoordeling van risico's
- Beheersing van risico's
- Evalueren en rapporteren.



### *Risicoprofiel*

Een risicoprofiel is een verzameling van gekwantificeerde risico's van de organisatie, minimaal bestaande uit risicodefinities met de bijbehorende inschatting van de kansen en gevolgen.

### *Gemeentelijk beleid*

De hoogte van het noodzakelijke weerstandsvermogen wordt bepaald door het risicoprofiel van de gemeente en door de kaders die uw raad stelt ten aanzien van de gewenste mate van zekerheid tot afdekken van de risico's. Deze kaders zijn in de raadsvergadering van 28 augustus 2007 bepaald. Besloten is een weerstandsvermogen na te streven met een ratio tussen de 1,0 en 1,4 (= voldoende). De minimale weerstandsreserve is ten behoeve van de begroting 2023 niet gewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2021 (laatst bekende informatie) en is bepaald op € 2.315.000. Om risicomanagement in de organisatie te borgen wordt er in 2022 een nieuwe nota risicomanagement opgesteld en aan het college ter vaststelling voorgelegd.

De doelstellingen van risicomanagement zijn:

- Het inzicht krijgen in de risico's die de gemeente Zundert loopt en actueel houden ervan
- Het continu beheersen van processen in de organisatie
- Het risicobewustzijn van de organisatie stimuleren en vergroten, zodat het optreden van risico's zo weinig mogelijk effect heeft op de uitvoering van bestaand beleid en voorzieningen
- Het weerstandsvermogen binnen de vastgestelde bandbreedtes houden.

Met het nieuwe nota risicomanagement 2023 wordt hier aan toegevoegd:

- Een dynamisch in plaats van statisch risicomanagement. Risico's worden niet meer enkel bij de begroting en bij de jaarstukken in beeld gebracht en geëvalueerd maar worden onderdeel van de primaire processen waardoor ook in de bestuursrapportages een actuele stand van zaken kan worden gerapporteerd.
- Het risicomanagement wordt ook breder dan voor enkel de financiële risico's ingevoerd. Het gaat ook om juridische, dienstverlenings-, kwaliteits-, politiek bestuurlijke, ICT/informatieveiligheids-, ruimtelijke en maatschappelijk risico's. Natuurlijk gaat het hier ook om het beheersen van de rechtmatigheidsrisico's in relatie tot de rechtmatigheidsverantwoording door het college vanaf het begrotingsjaar 2023.

Om de risico's van Gemeente Zundert in kaart te brengen is in samenwerking met de stafdiensten een risicoprofiel opgesteld met behulp van het softwareprogramma NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem) waarmee risico's systematisch in kaart kunnen worden gebracht en beoordeeld. Risico's met de hoogste risicocategorie (>90% kans op voorkomen) worden geacht niet ten laste van het weerstandsvermogen te komen

maar dienen in de reguliere exploitatie te worden geraamd. In het onderstaande overzicht worden echter alleen de bekende tien materiële financiële risico's gepresenteerd die de hoogste bijdrage hebben aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Ten behoeve van de begroting 2023 zijn de risico's beoordeeld. In totaal zijn 14 risico's in beeld gebracht (begroting 2022: 21; jaarrekening 2021: 15). De tabel geeft een inschatting van de kans dat een risico zich voordoet, afgezet tegen het (netto) geldelijk gevolg:

**Geld**

X > €500.000

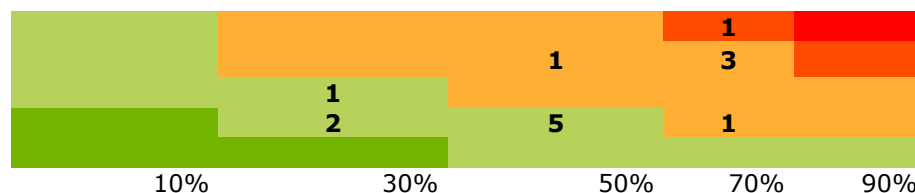
€200.000 < x < €500.000

€100.000 < x < €200.000

€25.000 < x < €100.000

X < €25.000

**Kans**



In het onderstaande overzicht worden de tien risico's gepresenteerd die de hoogste bijdrage hebben aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Hierbij geeft het invloed percentage de invloed van een risico op het totale risicoprofiel weer.

Risico's				Begroting 2023	
	Begr 2023	Jrk 2021	Begr 2022	Kans	Invloed
Toenemend beroep op WMO/Jeugdwet niet in verhouding tot beschikbare middelen. Inzake Jeugd is er nog geen structurele toezegging vanuit het Rijk, wel voor 2023. Voor het toezicht mag de compensatie 2023 voor 100% doorgetrokken worden maar nog zonder definitieve bevestiging in de circulaires.	1	1	1	70%	31,59
Door krapte op de arbeidsmarkt en uitstroom kan er geen geschikt personeel worden gevonden.	2	2	6	70%	15,79

Risico's				Begroting 2023	
De rijksbijdrage voor het inkomensdeel (BUIG) is bepaald o.b.v. t-2	3	3	2	70%	15,79
Door de hoge (>10%) inflatie op kosten levensonderhoud, energie en bouwstoffen zijn uitgaven en investeringen niet meer mogelijk binnen de vastgestelde financiële kaders.	4	-	-	50%	11,29
Door het aanscherpen van de regelgeving stijgt de kans op illegale dumpingen van o.a. drugsafval waardoor milieuvervuiling ontstaat. Daarbij moet alle afval verwijderd worden. De schade is niet altijd verhaalbaar doordat de dader niet bekend is of de eigenaar geen middelen heeft.	5	4	9	70%	7,87
(Niet) vertrouwelijke informatie komt bij niet bevoegde instanties terecht.	6	5	-	70%	3,14
De archiefruimten voldoen niet aan de eisen van de wet. Afkeuring door het college van Gedeputeerde Staten	7	9	-	50%	2,26
De gemeente kan onvoldoende aantonen dat een zorgvuldige omgang met persoonsgegevens organisatorisch adequaat is ingeregeld.	8	8	-	50%	2,25
Er is huisvesting nodig en maatschappelijke voorzieningen moeten toegankelijk zijn voor Oekraïense vluchtelingen	9	7	-	50%	2,25

Risico's				Begroting 2023	
Kosten voor het opzetten van uitvoerings- en verantwoordingsorganisatie toeslagenproblematiek worden niet of niet geheel gecompenseerd	10	6	-	50%	2,25

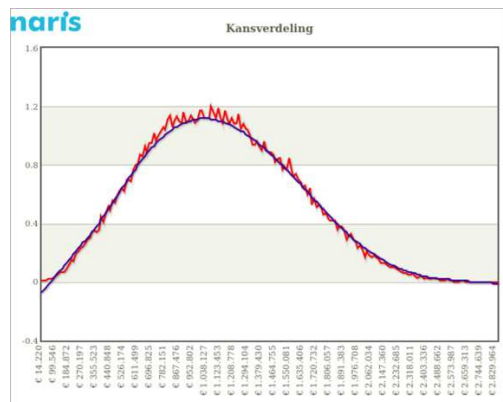
De overige 4 risico's die in beeld zijn gebracht betreffen:

- Bij de verantwoording van TOZO/NOW gelden blijken onrechtmatigheden te zijn geconstateerd door de uitvoeringsorganisatie Werkplein;
- Oninvorderbaar BBZ leningen;
- Terugbetalingsproblemen bij ontvanger van de SPUK-IJZ gelden;
- Onrechtmatige staatssteun.

	Begr 2023	Jrk 2021	Begr 2022
Totaal grote risico's	€ 3.250.000	€ 2.875.000	€ 3.000.000
Overige risico's	€ 375.000	€ 400.000	€ 925.000
Totaal alle risico's	€ 3.625.000	€ 3.275.000	€ 3.925.000

Uit de tabel blijkt dat de mutatie van het maximale risico ten opzichte van de vorige actualisatie (bij de jaarrekening 2021) € 350.00 hoger is. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat er 1 nieuw vrij groot risico is bijgekomen. Dit betreft het risico "Door de hoge (>10%) inflatie op kosten levensonderhoud, energie en bouwstoffen zijn uitgaven en investeringen niet meer mogelijk binnen de vastgestelde financiële kaders".

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 3.625.000) ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Onderstaande grafiek en de bijhorende tabel tonen de resultaten van de risicosimulatie.



In onderstaande tabel wordt de benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages weergegeven:

Tabel: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Percentage	Bedrag
5%	€ 404.421
10%	€ 528.831
15%	€ 621.939
20%	€ 700.100
25%	€ 770.518
30%	€ 837.190
35%	€ 902.199
40%	€ 964.520
45%	€ 1.025.872
50%	€ 1.087.218
55%	€ 1.149.256
60%	€ 1.214.135
65%	€ 1.280.492
70%	€ 1.350.755
75%	€ 1.427.135
80%	€ 1.514.761
85%	€ 1.608.414
90%	€ 1.725.932
95%	€ 1.894.971

Uit de grafiek en de bijbehorende tabel volgt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 1.725.932 (benodigde weerstandscapaciteit).

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Zundert bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Tabel: beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	Startcapaciteit
incidenteel: weerstandsreserve	€ 2.315.000
structureel: onbenutte belastingcapaciteit	€ -
structureel: post onvoorziene uitgaven	€ 100.000
<b>totale weerstandscapaciteit</b>	<b>€ 2.415.000</b>

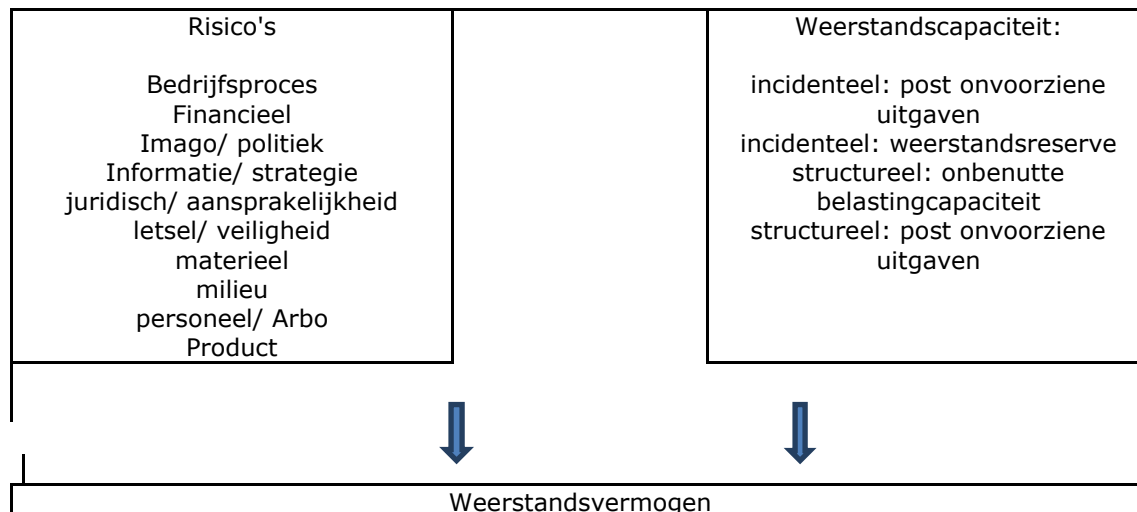
#### **Onbenutte belastingcapaciteit**

De onbenutte belastingcapaciteit komt tot stand door de geraamde OZB opbrengst te vergelijken met de door het Rijk gehanteerde rekentarieven, vermeerderd met 20%. Hierdoor sluit het rekestarif aan bij de zogenaamde tarieven "landelijk redelijk peil". Dit is het tariefniveau dat het Rijk hanteert in de circulaire.

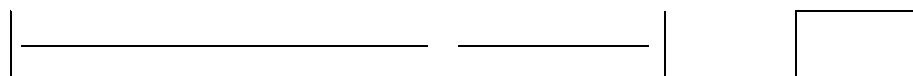
De gebruikte definitie van de onbenutte belastingcapaciteit voor de berekening van de weerstand capaciteit sluit hiermee aan bij de definitie van de BBV voorgeschreven financiële kengetallen. Dat betekent overigens niet dat er in gevallen van bijzondere onvoorziene voorvallen met grote financieel impact geen ruimte meer is de belastinginkomsten te verhogen. In het uiterste geval voorziet bijvoorbeeld een proces van Art. 12 Financiële verhoudingswet in verdere opslagen dan de hiervoor genoemde 20%.

#### **Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit**

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.



De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen



(Begroting 2022: 1,40; Jaarrekening 2021: 1,52)

Deze ratio is lager ten opzichte van de jaarrekening 2021, dit is met name veroorzaakt doordat er 1 nieuw vrij groot risico is bijgekomen.

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van de berekende ratio.

Tabel 4: weerstandsnorm

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	< 0.6	ruim onvoldoende

De ratio van de organisatie valt in klasse B. Dit duidt op een ruim voldoende weerstandsvermogen.

Bij de jaarrekening 2020 was het ratio 1,49, bij de begroting 2022 1,40 en bij de jaarrekening 2021 1,52.

In de Nota Risicomanagementbeleid 2015 is vastgelegd dat het ratio minstens 4 keer achter elkaar boven de 1,4 uit moet komen voordat de afweging kan worden gemaakt om de weerstandsreserve of een deel daarvan vrij te laten vallen ten gunste van de algemene reserve. Met andere woorden 2 kalenderjaren achter elkaar in zowel de begroting als de jaarstukken. Dit om uit te sluiten dat het een incidentele gebeurtenis betreft.

Gegeven de onzekere meerjarige ontwikkeling van de budgetten voor het Sociaal Domein (voornamelijk vanaf 2026 en verder) laten we de weerstandsreserve voorlopig ongewijzigd staan op € 2.315.000. De weerstandsreserve maakt deel uit van het eigen vermogen en wordt samen met de post "onvoorzien" van € 100.000 uit de exploitatie, aangemerkt als de weerstandscapaciteit.

### **Impact van de Coronacrisis**

Mocht er nog financiële gevolgschade als gevolg van de Covid-19 pandemie voor rekening van onze gemeente komen kunnen we daarvoor de dekking vinden in de in 2021 door de raad ingerichte reserve corona. De reserve is opgebouwd uit middelen die wij vanuit het Rijk hebben gekregen en het restant corona noodfonds Zundert. De stand van die reserve, na de geplande uitnamen en dotaties in 2022, is per 1 januari 2023 € 361.993.



PARAGRAAF ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

**INLEIDING**

De paragraaf Kapitaalgoederen geeft een dwarsdoorsnede van de gemeentelijke begroting. Het onderhoud aan de kapitaalgoederen is verdeeld over diverse programma's. Met het onderhoud is een substantieel deel van de begroting gemoeid. De genoemde bedragen zijn exclusief personele lasten.

Conform artikel 12 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten komt in deze paragraaf het volgende aan de orde:

- Het beleidskader
- De uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties
- De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Het onderhoud aan de kapitaalgoederen wordt onderverdeeld naar:

- Regulier onderhoud opgenomen in de exploitatie
- (Groot) onderhoud waarvoor een voorziening is gevormd om fluctuaties in uitgaven te voorkomen
- (Vervangings)investeringen

De kapitaalgoederen in de gemeente Zundert zijn:

- Verharde openbare ruimte (wegen, voet- & fietspaden)
- Openbare verlichting
- Civieltechnische kunstwerken (bruggen, duikers etc.)
- Openbaar groen (inclusief berm- & slootonderhoud)
- Recreatievoorzieningen (speeltoestellen, kunstwerken & zitbanken)
- Riolering
- Maatschappelijk vastgoed (accommodaties & sportvelden)
- Overige kapitaalgoederen

Beleidskader van de kapitaalgoederen

Het kwaliteitsniveau en de bijbehorende uitvoering van het onderhoud aan de kapitaalgoederen wordt om de vier jaar vastgesteld. Op 9 juni 2020 is het Integraal Beheerplan – Openbare Ruimte (IBP-OR) 2020-2023 vastgesteld. Het vastgestelde kwaliteitsniveau is CROW B - 'basis plus'. Dit sluit aan bij de ambities van het nieuw vastgestelde Gemeentelijk Verkeers- & Vervoersplan (GVVP) 2020-2030 en het Water Rioleringsplan (WRP) 2020-2024. Het streven is een integrale uitvoering van het onderhoud aan de verschillende elementen, eveneens gerelateerd aan de mobiliteits-visie opgenomen in het

GVVP en de klimaatambities vanuit het WRP. Daarbij gaat de voorkeur uit een naar duurzame uitvoering door o.a. hergebruik van materialen. Hierdoor kunnen we meer kosteneffectief zijn, efficiënter werken en een betere kwaliteit realiseren.

Ook is in 2020 het Meerjarig Onderhoudsplan Maatschappelijk Vastgoed (MOP-MVG) vastgesteld. Uitgangspunt voor dit beheer en onderhoud van gebouwen en sportvelden is hierbij continuering van het vastgestelde kwaliteitsniveau 'redelijk'.

### VERHARDE OPENBARE RUIMTE (WEGEN, VOET- & FIETSPADEN)

#### Beleidskader

De ambities ten aanzien van het kwaliteitsniveau voor wegen zijn vastgelegd in het Integraal Beheerplan – Openbare Ruimte 2020-2023.

Voor het uitvoeren van het groot onderhoud wordt jaarlijks een programmering voorgelegd aan het college. Hierin staat concreet aangegeven op welke locaties groot onderhoud uitgevoerd wordt en wat de geraamde kosten zijn. Een 2-jaarlijkse inspectie van de wegen is de basis voor de jaarlijkse programmering. Via een jaarlijkse schouw wordt bekeken of de vastgestelde kwaliteitsniveaus zijn gehaald.

#### Financiële consequenties

Voor de uitvoering van groot onderhoud is een voorziening gevormd. Bij het vaststellen van het nieuwe IBP-OR is een berekening van de dotatie aan de voorziening opgesteld. De jaarlijkse storting in de voorziening bedraagt € 1.341.091 om het geraamde groot onderhoud de komende jaren te financieren. Naast groot onderhoud vindt het reguliere onderhoud plaats. Uitvoering hiervan vindt deels zelfstandig plaats en wordt deels uitgevoerd naar aanleiding van meldingen. Ook wordt er geïnvesteerd in het wegennet. Daarbij wordt zoveel als mogelijk de combinatie gemaakt met maatregelen vanuit het GVVP.

	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
<b>Regulier onderhoud</b>				
Onderhoud asfalt	€ 37.884	€ 39.210	€ 40.582	€ 42.003
Onderhoud elementen	€ 105.090	€ 108.733	€ 112.504	€ 116.406
Onderhoud onverharde wegen	€ 34.198	€ 35.395	€ 36.634	€ 37.916
Onderhoud fietspaden	€ 11.155	€ 11.545	€ 11.949	€ 12.367
Onderhoud bermverhardingen	€ 10.712	€ 11.087	€ 11.475	€ 11.877
Schoonhouden verharde openbare ruimte	€ 260.671	€ 269.795	€ 279.237	€ 289.011
<b>Onderhoudsvoorziening</b>				
Onttrekking groot onderhoud wegen	€ 1.614.934	€ 1.614.934	€ 1.614.934	€ 1.614.934

	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
<b>Investerings</b>				
Bermverhardingen	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000
Vervanging elementen / asfalt	€ 554.000	€ 554.000	€ 554.000	€ 554.000
Duurzaam veilig inrichting 30-50-60 km/u zones	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000
Aanpassen komgrenzen	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	
30 km/u zone Kl-Zundertseweg & Past van Vessemstraat	€ 765.000			
Herinrichting Veld-, Kapelleke- & W Pastoorsstraat ZND	€ 575.000			
Herinrichting i.v.m. aanleg ondergrondse afvalcontainers	€ 340.000			
Traverse St Bavostraat RSB		€ 2.055.000		
Parallelwegen Bredaseweg inrichten als fietsstraten			€ 1.385.000	

#### OPENBARE VERLICHTING

##### Beleidskader

In 2023 wordt het beheer uitgevoerd conform het vastgestelde Integraal Beheerplan – Openbare Ruimte 2020-2023 kwaliteitsniveau CROW B - 'basis plus'.

	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
<b>Regulier onderhoud</b>				
Onderhoud & storingen	€ 137.193	€ 141.243	€ 145.438	€ 149.778
<b>Investerings</b>				
Vervanging armaturen	€ 41.300	€ 41.300	€ 47.630	€ 47.630
Vervanging lichtmasten	€ 31.700	€ 31.700	€ 37.000	€ 37.000

**CIVIELTECHNISCHE KUNSTWERKEN (BRUGGEN, DUIKERS ETC.)**

**Beleidskader**

De ambities ten aanzien van het kwaliteitsniveau voor bruggen, duikers etc. zijn vastgelegd in het Integraal Beheerplan – Openbare Ruimte 2020-2023. Het kwaliteitsniveau is vastgesteld op CROW B - 'basis plus'. Via 3-jaarlijkse instandhoudingsinspecties wordt bekeken of het vastgestelde ambitieniveau wordt gehaald. Dit is ook de basis voor de jaarlijkse uitvoeringsprogrammering.

**Financiële consequenties**

Bij het vaststellen van het WRP 2020-2024 is besloten de reserve van € 62.153 als startkapitaal voor de ontzorging van de openbare verlichting om te zetten naar een onderhoudsvoorziening voor civieltechnische kunstwerken. Hierdoor worden de sterk fluctuerende en relatief hoge onderhoudskosten voor deze beheerperiode van 4 jaar geëgaliseerd. De jaarlijkse storting in de onderhoudsvoorziening bedraagt € 40.325.

	<b>Begroting 2023</b>	<b>Begroting 2024</b>	<b>Begroting 2025</b>	<b>Begroting 2026</b>
<b>Regulier onderhoud</b>				
Materiaalkosten klein onderhoud	€ 3.714	€ 3.789	€ 3.864	€ 3.942
Reinigen duikers	€ 13.149	€ 13.412	€ 13.680	€ 13.953
<b>Onderhoudsvoorziening</b>				
Onttrekking onderhoud bruggen etc.	€ 65.959	€ 35.934	€ 41.342	€ 41.342
<b>Investeringen</b>				
Vervangen brug Watermolenstraat			€ 200.000	

**OPENBAAR GROEN**

**Beleidskader**

In het oude beheerplan groen was het vastgestelde kwaliteitsniveau voor de groenvoorzieningen gemiddeld basis/laag. Ook werd er niet geïnvesteerd in de groenvoorzieningen. Dit heeft geleid tot een versobering van de kwaliteit. In het huidige Integraal Beheerplan – Openbare Ruimte 2020-2023 is het kwaliteitsniveau vastgesteld op CROW B - 'basis plus'.

### Financiële consequenties

Om de kwaliteit van de groenvoorzieningen te verhogen, moet er de komende jaren geïnvesteerd worden. Bij het vaststellen van de zomernota 2021 is ervoor gekozen de investering van het herplantplicht bomen de komende jaren te halveren. Daarnaast worden de komende vier jaar het beheer en het onderhoud stapsgewijs verhoogd om naar kwaliteitsniveau CROW B - 'basis plus' te groeien.

Ook moeten alle sloten uitgebaggerd worden tot een bepaald niveau op aangeven van het Waterschap. Omdat deze uitgaven een cyclus hebben van 15 jaar is bij het vaststellen van het WRP 2021-2025 besloten een onderhoudsvoorziening voor het baggeren van sloten in te stellen. De storting in de voorziening is € 100.000 per jaar t/m 2025. Daarna kan met een jaarlijkse storting van € 37.500 gespaard worden voor toekomstig onderhoud.

	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
<b>Regulier onderhoud</b>				
Onderhoud openbaar groen	€ 811.861	€ 832.157	€ 852.961	€ 874.285
Onderhoud (berm)sloten	€ 215.621	€ 188.933	€ 192.712	€ 196.566
Onderhoud ecologische verbindingzones EVZ's	€ 55.016	€ 56.116	€ 57.238	€ 58.383
Bestrijding exoten o.a. eikenprocessierups	€ 66.085	€ 67.737	€ 69.431	€ 71.166
<b>Onderhoudsvoorziening</b>				
Onttrekking baggeren sloten	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 0
<b>Investeringen</b>				
Herplantplicht bomen	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000
Vervanging beplanting	€ 124.000	€ 124.000	€ 124.000	€ 124.000

## RECREATIEVOORZIENINGEN (SPEELTOESTELLEN, KUNSTWERKEN & ZITBANKEN)

### Beleidskader

Het grootste gedeelte van de speelvoorzieningen is verouderd en voldoet niet meer aan de huidige richtlijnen. Er moet geïnvesteerd worden in het vervangen van verouderde speelvoorzieningen. Hiervoor wordt in 2022 een nieuw speelruimtebeleid vastgesteld.

### Financiële consequenties

Bij het vaststellen van de Zomernota 2021 is besloten de investeringen voor de komende jaren te halveren. De benodigde inhaalslag voor vervanging van het verouderde materiaal loopt hierdoor flink vertraging op en wordt niet in deze beheerperiode gerealiseerd.

Aanvullend zijn in de Zomernota 2022 de budgetten van het regulier onderhoud aan de toestellen nog eens verlaagd. Bij schades of defect zal daardoor geen herstel van de speelvoorzieningen mogelijk zijn. Bij gevaar worden deze toestellen direct verwijderd.

	<b>Begroting 2023</b>	<b>Begroting 2024</b>	<b>Begroting 2025</b>	<b>Begroting 2026</b>
<b>Regulier onderhoud</b>				
Materiaalkosten onderhoud speeltoestellen	€ 8.034	€ 8.315	€ 8.606	€ 8.908
Materiaalkosten onderhoud zitbanken	€ 5.100	€ 5.202	€ 5.306	€ 5.412
Onderhoud kunstwerken	€ 4.162	€ 4.245	€ 4.330	€ 4.416
<b>Investerings</b>				
Vervanging speelvoorzieningen	€ 50.000	€ 62.500	€ 62.500	€ 62.500

## RIOLERING

### Beleidskader

Op 8 juni 2020 is het Water Rioleringsplan 2020-2024 door de raad vastgesteld. Het WRP is de opvolger van het verbrede Gemeentelijk Riolerings Plan. In het WRP is de gemeentelijke zorgplicht voor afval-, hemel- en grondwater verwoord en staan de hieruit voortvloeiende verplichtingen, doelstellingen en ambities voor de rioleringszorg beschreven. De klimaatverandering zorgt met wateroverlast en langdurige droogte dat het WRP meer gericht is op het nemen van maatregelen die ervoor zorgen dat Zundert klimaat robuust wordt. Beheer van de riolering wordt uitgevoerd overeenkomstig het vastgestelde ambitieniveau 'voortuitstrevend' voor klimaat en duurzaamheid. Bij nieuwbouwontwikkelingen en reconstructies wordt ingezet op de ambitie 'duurzaam'. Daarbij vindt integrale afstemming plaats met de uitvoering van het IBP-OR en de ambities uit het GVVP.

### Financiële consequenties

De komende jaren wordt flink geïnvesteerd om de ambities uit het WRP te realiseren. Met de nieuwe uitdagingen is het noodzakelijk de tarieven van de rioolheffing jaarlijks met 5,5% te verhogen over de periode 2021 t/m 2025. Daarna volstaat een indexering van 2,8% per jaar. Naast de investeringen wordt regulier onderhoud en beheer aan de diverse rioolssystemen uitgevoerd.

	<b>Begroting 2023</b>	<b>Begroting 2024</b>	<b>Begroting 2025</b>	<b>Begroting 2026</b>
<b>Regulier onderhoud</b>				
Drukriolering	€ 217.070	€ 221.412	€ 225.840	€ 230.357
Vrijverval riolering	€ 164.487	€ 167.776	€ 171.133	€ 174.555
Rioolgemalen	€ 35.561	€ 36.272	€ 36.998	€ 37.737
IBA's	€ 9.020	€ 9.201	€ 9.385	€ 9.572
Onderhoud Water Afvoer Drainage & Infiltratie WADI's	€ 1.361	€ 1.388	€ 1.416	€ 1.444
<b>Investeringen</b>				
Riolering vrijverval	€ 250.000	€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000
Afkoppelen HWA bestaande wijken	€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000	
Vervanging drukriolering (electromech)	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000
Renovatie hoofdgemalen (electromech)	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000
Vervangen gemaal Wernhoutseweg		€ 175.000		
Vervangen randvoorzieningen elec/mech			€ 45.000	

#### MAATSCHAPPELIJK VASTGOED (ACCOMMODATIES & SPORTVELDEN)

##### **Beleidskader**

Voor het beheren en onderhouden van gemeentelijke gebouwen en gebouw gebonden installaties is gekozen voor rationeel beheer, een beheersvorm waarbij op een planmatige manier programmatisch onderhoud wordt uitgevoerd op basis van een meerjarig onderhoudsprogramma maatschappelijk vastgoed (MOP-MVG). Dit programma wordt als basis gebruikt voor het bepalen van het noodzakelijk uit te voeren onderhoud en als zodanig in de begroting verwerkt. Hierbij wordt uitgegaan van een kwaliteitsniveau 'laag'.

##### **Financiële consequenties**

Voor de uitvoering van het onderhoud is een voorziening gevormd. Bij het vaststellen van het nieuwe MOP-MVG heeft er een herberekening van de dotatie aan de voorziening plaatsgevonden. Dit resulteert in een jaarlijkse storting van € 239.500 in de voorziening om het geraamde onderhoud de komende jaren te financieren.

	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
<b>Regulier onderhoud</b>				
Onderhoud gebouwen	€ 99.806	€ 99.806	€ 99.806	€ 99.806
Onderhoud velden	€ 384.416	€ 384.416	€ 384.416	€ 384.416
<b>Onderhoudsvoorziening</b>				
Onttrekking onderhoud gemeentelijke gebouwen	€ 123.559	€ 49.844	€ 182.690	€ 103.813
Onttrekking onderhoud sportaccommodaties	€ 239.522	€ 193.544	€ 394.118	€ 240.404
<b>Investeringen</b>				
VV Achtmaal toplaag natuurgras	€ 50.000			
VV Moerse boys sanitair kantine	€ 63.000			
VV Moerse boys toplaag natuurgras veld C	€ 25.000			
Bestuursopdracht sport 2023	€ 151.250			
Padelbanen ZTV	€ 140.000			
Uitbreiden en herschikken clubgebouw VV Zundert	€ 130.000			
Sporthal Rijsbergen sanitair kleedruimten		€ 98.000		
DJA sanitair renovatie				€ 80.000
VV Achtmaal sanitair renovatie			€ 80.000	
VV Wernhout sanitair renovatie			€ 98.000	
VV Rijsbergen toplaag trainingsveld		€ 25.000		
VV Rijsbergen sanitair renovatie			€ 200.000	
VV Zundert sanitair kleedruimten		€ 156.000		
VV Zundert toplaag natuurgras		€ 25.000		
Bestuursopdracht sport 2024		€ 151.250		
Sporthal Zundert Sanitair			€ 283.000	
VV Moerse boys sanitair kleedruimten			€ 250.000	
Sporthal Rijsbergen HWC platen vervangen			€ 110.000	
Brandweerkazerne Rijsbergen renovatie sanitair				€ 70.000



OVERIGE KAPITAALGOEDEREN

	<b>Begroting 2023</b>	<b>Begroting 2024</b>	<b>Begroting 2025</b>	<b>Begroting 2026</b>
<b>Investerings</b>				
Signalisatie- & veiligheidsmateriaal Servicedienst	€ 35.000			
Vervangen materieel gladheidbestrijding	€ 35.000			
Vervanging voertuig Servicedienst – verkeersmaatregelen	€ 50.000			
Vervanging voertuig Servicedienst – riolering	€ 45.000			
Aandelen i.v.m. toetreding Saver	€ 150.000			
Informatiebeveiliging gemeentehuis	€ 75.000			
IKC Zundert		€ 6.133.000		
Vervangen evenementenkasten Oranjeplein			€ 102.750	

PARAGRAAF FINANCIERING

INLEIDING

De paragraaf Financiering bevat de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille en geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte (BBV, artikel 13).

BELEIDSVOORNEMENS RISICOBEBEER FINANCIERINGSPORTEFEUILLE

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het maximale bedrag waarmee een financieringstekort met een kortlopende lening gefinancierd mag worden. De tabel hieronder geeft de kasgeldlimiet voor het afgelopen jaar weer.

Begrotingstotaal (bedragen * 1.000)	€ 54.000
Kasgeldlimiet = 8,5% van begrotingstotaal	€ 4.590
Netto vaste schuld per 1 januari 2023	€ -/-6.000
Ruimte onbenutte kasgeldlimiet	€ 10.590

Renterisiconorm

Om te voorkomen dat er jaarlijks grote wijzigingen zijn in de rentelasten, is de renterisiconorm voorgeschreven (Wet fido). De jaarlijkse aflossingen plus wijzigingen in de rente (bijvoorbeeld na afloop van een rentevaste periode is een nieuwe rentevaste periode met een herziene rente overeengekomen) mogen niet meer dan 20% van het begrotingstotaal zijn.

<b>Renterisiconorm (bedragen * 1.000)</b>				
Begrotingstotaal	€ 54.000	€ 54.000	€ 54.000	€ 54.000
Renterisiconorm 20%	€ 10.800	€ 10.800	€ 10.800	€ 10.800
Aflossingen vaste schuld	€ 1.780	€ 1.780	€ 1.980	€ 2.280
Renteherziening vaste schuld	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Ruimte onder de risiconorm	€ 9.020	€ 9.020	€ 8.820	€ 8.520

Op grond hiervan kan worden geconcludeerd dat we onder de renterisiconorm blijven.

Rentevisie

We leven in een tijd waarin de rentestanden stijgen, na historisch laag geweest te zijn, zeker in vergelijking met de periode van meer dan vijf jaar geleden. De rentestanden fluctueren, waarbij de trend een forse stijging te zien geeft t.o.v. het begin van 2022. De vooruitzichten zijn dat de gemeente niet meer spotgoedkoop terecht kan voor langlopende geldleningen. De sterk gestegen inflatie speelt een belangrijke rol bij het stijgen van de rentestanden. Een voorspelling is moeilijk te geven, maar voor Gemeente Zundert is het gevolg dat de meerjarige rentelasten vanaf 2025 behoorlijk stijgen. Het goede nieuws is dat de liquide positie van de gemeente gunstig is waardoor naar verwachting pas in de loop van het jaar 2024 weer een langlopende geldlening afgesloten hoeft te worden.

Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof)

De Wet Hof is op 1 januari 2014 in werking getreden. Op basis van deze wet moeten het rijk en de decentrale overheden zich houden aan de doelstellingen in het Stabiliteits- en Groeipact. Eén van de doelstellingen is dat het nationaal begrotingstekort (het EMU-saldo) niet meer dan 3% mag zijn.

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Hierbij wordt dus gekeken naar geldstromen. Voor de bijdrage van de gemeenten aan het begrotingstekort wordt niet naar de individuele gemeenten gekeken, maar naar alle gemeenten gezamenlijk. Als de gemeenten gezamenlijk boven de gestelde norm uitkomen, volgt er een sanctie. Deze sanctie volgt alleen als aan Nederland op grond van Europese regelgeving een boete wordt opgelegd. De gemeenten worden dan gekort via het Gemeentefonds. Voordat daadwerkelijk een sanctie wordt opgelegd, wordt eerst bestuurlijk overlegd. Het EMU-saldo ziet er als volgt uit:

<b>Geprognosticeerde kasstroomoverzicht</b>	<b>2023</b>	<b>2024</b>	<b>2025</b>	<b>2026</b>
<b>Kasstroom uit operationele activiteiten</b>				
Afschrijvingen	2.266.000	2.480.000	2.856.000	2.967.000
Mutaties voorzieningen	-836.000	-652.000	-812.000	-318.000
Mutaties reserves	-80.000	75.000	75.000	75.000
Mutaties voorraden	576.000	0	0	0
Resultaat boekjaar	270.000	1.402.000	2.225.000	1.115.000
Mutaties werkkapitaal	0	0	0	0
<b>Kasstroom uit operationele activiteiten</b>	<b>2.196.000</b>	<b>3.305.000</b>	<b>4.344.000</b>	<b>3.839.000</b>

<b>Geprognosticeerde kasmootoverzicht</b>	<b>2023</b>	<b>2024</b>	<b>2025</b>	<b>2026</b>
<b>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</b>				
Investeringen in vaste activa	-4.915.000	-11.367.000	-5.309.000	-2.135.000
Aflossing langlopende vorderingen	20.000	20.000	20.000	20.000
<b>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</b>	<b>-4.895.000</b>	<b>-11.347.000</b>	<b>-5.289.000</b>	<b>-2.115.000</b>
<b>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</b>				
Nieuwe langlopende leningen	15.000.000	11.000.000	6.000.000	3.000.000
Aflossing langlopende leningen	-1.801.000	-1.817.000	-2.000.000	-2.304.000
<b>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</b>	<b>13.199.000</b>	<b>9.183.000</b>	<b>4.000.000</b>	<b>696.000</b>
<b>Mutatie liquide middelen</b>	<b>10.500.000</b>	<b>1.141.000</b>	<b>3.055.000</b>	<b>2.420.000</b>
<b>EMU-saldo</b> (operationeel + investeringsactiviteiten)	<b>-2.699.000</b>	<b>-8.042.000</b>	<b>-945.000</b>	<b>1.724.000</b>

Toelichting:

De begroting van de Gemeente Zundert is opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten. Het EMU-saldo gaat niet uit van baten en lasten, maar gaat uit van ontvangsten en uitgaven van de gemeente, berekend op transactiebasis en overeenkomstig de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie. Voor 2022-2025 is het jaarlijkse aandeel in het EMU-saldo van de decentrale overheden gesteld op 0,4%. Er is geen onderverdeling naar gemeenten, provincies en waterschappen vastgesteld. Het aandeel in het EMU-tekort betreft een inspanningsverplichting. Er staat momenteel geen sanctie op een eventuele overschrijding van het toegestane EMU-tekort.

Afschrijvingen: betreffen kosten, maar geen uitgaven.

Mutaties voorzieningen: dotatie voorzieningen betreffen kosten, maar geen uitgaven. De onttrekkingen zijn geen kosten, maar wel uitgaven.

Mutaties reserves: Toevoegen betreffen kosten, maar zijn geen uitgaven. Onttrekkingen zijn geen kosten, maar wel uitgaven.

Mutaties voorraden: Grondverkopen zijn geen baten, maar wel inkomsten.

Mutaties werkkapitaal: Betreft de mutaties in de posten crediteuren en debiteuren, Wanneer een vordering stijgt, zijn er wel meer baten, maar nog geen inkomsten.

Investeringen in vaste activa: Betreffen geen kosten, maar wel uitgaven.  
Aflossingen langlopende vorderingen: Betreffen geen baten, maar wel inkomsten.  
Nieuwe langlopende leningen: Betreffen geen baten, maar wel inkomsten.

### RENTELASTEN EN RENTERESULTAAT

Manier waarop rentekosten doorbelast worden:

- voor de rentetoerekening aan activa wordt een vast rentepercentage toegepast van 1 %
- aan reserves en voorzieningen wordt geen rentetoerekening gehanteerd
- aan grondexploitaties wordt een rente toegerekend van 1,34% in 2021 en verder.

Het renteresultaat is positief. De doorbelaste rente is hoger dan het saldo van de rentekosten en rentebaten. Dit wordt veroorzaakt doordat het tarief dat gebruikt wordt voor de doorbelasting naar de diverse taakvelden van de programma's afgerond is op 1%.

	2023	2024	2025	2026
Externe rentelasten	€ 369.000	€ 505.000	€ 628.000	€ 706.000
Externe rentebaten	€ 29.000	€ 29.000	€ 28.000	€ 28.000
<b>Totaal door te berekenen rente</b>	<b>€ 340.000</b>	<b>€ 476.000</b>	<b>€ 600.000</b>	<b>€ 678.000</b>
Toerekening aan grondexploitaties	€ 14.000	€ 0	€ 0	€ 0
Saldo door te rekenen rente	€ 326.000	€ 476.000	€ 600.000	€ 678.000
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	€ 630.000	€ 657.000	€ 746.000	€ 769.000
Renteresultaat op taakveld treasury	€ 304.000	€ 181.000	€ 146.000	€ 91.000

### FINANCIERINGSBEHOEFTE

De financieringsbehoefte wordt afgeleid uit de liquiditeitsprognose, die periodiek meerjarig wordt opgesteld. Er is sprake van totaalfinanciering. De totale financieringsbehoefte is opgenomen in het geprognosticeerde kasstroomoverzicht en de hieruit voortvloeiende rentelasten zijn in de begroting verwerkt.

PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING

RECHTMATIGHEID

Na een aantal jaren van uitstel is door de wetgever in mei 2022 bepaald dat de zogenaamde rechtmatigheidsverantwoording van kracht wordt per 1 januari 2023. In de bedrijfsvoeringparagraaf van de jaarstukken 2023 legt het college dan actief verantwoording af aan de raad over haar rechtmatig handelen in de uitvoering van de begroting 2023. Het college geeft over 2023 een expliciete rechtmatigheidsverklaring af bij de jaarrekening volgens een door de BBV voorgeschreven wijze. Het gesprek over de rechtmatigheid moet dus in de eerste plaats gevoerd worden tussen raad en college. Niet meer zoals tot en met het begrotingsjaar 2022 tussen raad, college en organisatie enerzijds en de accountant anderzijds. De raad heeft tenslotte de primaire toezichthoudende taak (horizontaal). Dit betekent dat het college zich nadrukkelijker moeten verantwoorden over het financieel beheer en specifiek de rechtmatigheid hiervan. Dit heeft gevolgen voor de (interne) beheersing binnen onze gemeentelijke organisatie. Het college moet kunnen steunen op een adequaat functionerend systeem van interne beheersing en interne controle, om te waarborgen dat de gemeente bij alle (financiële) beheershandelingen en transacties de wet- en regelgeving naleeft. De invoering van deze nieuwe wetgeving is daarom een kans om de gehele bedrijfsvoering te voorzien van een nieuwe impuls.

Het begrip rechtmatigheid in het kader van de rechtmatigheids*verantwoording* heeft een duidelijke relatie met het financiële beheer. Er moet immers worden verantwoord dat de baten, lasten en balansmutaties die in de jaarrekening zijn opgenomen rechtmatig tot stand zijn gekomen. Het gaat om de *financiële* beheershandelingen.

Voor het oordeel over de rechtmatigheid van het (financieel) beheer wordt in het bijzonder aandacht besteed aan de volgende rechtmatigheidscriteria:

1. Het begrotingscriterium: vallen alle lasten in een begrotingsjaar binnen de door de raad vastgestelde (gewijzigde) begroting?
2. Het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (M&O-criterium); zijn er voldoende maatregelen getroffen om misbruik en oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving te voorkomen zoals onterechte subsidies, uitkeringen of te lage heffingen?
3. Het voorwaarden criterium: zijn alle financiële beheershandelingen in overeenstemming met wet- en regelgeving uitgevoerd?

Binnen de rechtmatigheidsverantwoording wordt onderscheid gemaakt tussen afwijkingen, fouten en onduidelijkheden en begrotingsonrechtmatigheden. Deze begrippen zijn onderling niet uitwisselbaar al kan er wel sprake zijn van overlap.



1. Afwijkingen: posten die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen (fouten) en posten, waarbij voor het college een onduidelijkheid bestaat over de rechtmatigheid.
2. Fouten: Rechtmatigheidsfouten treden op bij financiële beheershandelingen, waarbij de in het normenkader beschreven wet- en regelgeving niet is nageleefd.
3. Onduidelijkheden: Indien het college in het kader van de verslaggeving niet kan aangeven of er sprake is van een rechtmatigheidsfout of niet.
4. Begrotingsonrechtmatigheden: Hiervan is sprake als het college bij de realisatie van doelen en het realiseren van activiteiten afwijkt van de budgetten die door de gemeenteraad zijn vastgesteld. Hiervan is sprake als het lasten- of investeringsbudget is overschreden (a), de baten (opbrengsten) door het doen of nalaten van een financiële beheers handeling lager zijn dan het door de gemeenteraad vastgestelde budget (b) of voor het door de gemeenteraad vastgestelde budget minder doelen of activiteiten zijn gerealiseerd dan begroot voor het betreffende budget (c).

De paragraaf bedrijfsvoering krijgt hiermee ook een element van een verbeterplan in zich: het college geeft nadere informatie over en de acties die naar aanleiding van bovenstaande vier punten zijn opgesteld. De wijziging inzake rechtmatigheid heeft daarmee een nadere invulling van de paragraaf bedrijfsvoering tot gevolg.

Overigens is de accountant voor het onderwerp rechtmatigheid niet volledig uit beeld. In haar accountantsverklaring over de *getrouwheid* van de jaarrekening neemt zij de rechtmatigheidsverklaring van het college mee oftewel; is de verklaring van het college gebaseerd op informatie uit de processen van interne beheersing waardoor met redelijke zekerheid kan worden vastgesteld dat de rechtmatigheidsverklaring overeenkomt met de werkelijkheid.

---

PERSONEEL

**Cao-gemeenten**

De huidige CAO heeft een looptijd tot 1 januari 2023. Met de presentatie van de concept arbeidsvoorwaardennota en het ophalen van werkgevers- en werknemerswensen zijn de eerste stappen voor een nieuwe CAO gezet. De onderhandelingen voor de CAO Gemeenten 2023 starten na half september met als doel voor het einde van het jaar een nieuwe CAO af te sluiten. Daarna kan de implementatie van de afspraken zijn beslag gaan krijgen. De werkgevers willen een CAO afsluiten voor één jaar (tot en met 31 december 2023) met een passende salarisverhoging. De arbeidsvoorwaardennota bevat verder voorstellen voor hybride werken en duurzaam verplaatsen, voorstellen voor bovenwettelijke sociale zekerheid, voorstellen voor toelagen en duurzame inzetbaarheid.

**Aantrekkelijk werkgeverschap**

Met een verdere landelijke toename van het aantal openstaande vacatures en opnieuw een daling van het aantal werklozen, liep de spanning op de arbeidsmarkt in het tweede kwartaal van 2022 verder op. Dit maakt het zijn van een aantrekkelijke werkgever nóg belangrijker. Een aantrekkelijke werkgever zijn is belangrijk voor het aantrekken van potentiële werknemers en net zo belangrijk, of misschien wel belangrijker, voor het blijven binden en boeien van de eigen medewerkers.

Met de Zundertse manier van werken waarin de mensen het verschil maken, de lijnen kort zijn, je wordt gestimuleerd om continu te leren en te ontwikkelen en waar de maximale verbinding tussen talenten van mensen en opgavegericht werken wordt gezocht, zijn er mooie stappen gemaakt in het zijn van een aantrekkelijke werkgever. Toch gaat ook de huidige krapte op de arbeidsmarkt niet aan Zundert voorbij. Zowel op beleidsmatig niveau als op arbeidsvoorwaardelijk niveau is het belangrijk om het aantrekkelijk werkgeverschap te borgen. Hier wordt in 2023 verder vorm aan gegeven.

**Dienstverlening**

Onze organisatie, onze medewerkers, zijn continu in beweging zodat we kunnen anticiperen op ontwikkelingen die op ons af komen. Koersbepalend daarbij zijn de waarden: we zijn er voor Zundert met een zinvolle en betrokken bijdrage aan de gemeenschap en daarom zijn we er ook voor elkaar. Dat doen we integraal en opgavegericht in programma's. We komen met onze netwerkorganisatie in de fase van "deuren en ramen open"; samen met onze netwerkpartners resultaten boeken, de dienstverlening optimaliseren. We willen onze manieren van werken nog beter in lijn brengen met die resultaatgerichtheid door onze dienstverlening nog verder te optimaliseren. Dat doen we o.a. door in ons werk de verbinding met de gemeenschap Zundert nog concreter te maken en vooral door van buiten op te halen. Hier gaan we de komende jaren vanuit de bestuursopdracht volop mee aan de slag en zal ook van de organisatie meer inzet van medewerkers en middelen vragen om hier invulling aan te kunnen geven.



---

#### HUISVESTING & ALGEMENE ONDERSTEUNING

In 2023 blijven we hybride werken, dit betekent tijd en plaats onafhankelijk. Afhankelijk van het organisatiebelang werken we digitaal of fysiek. Om fysiek werken mogelijk te maken binnen de kaders van informatiebeveiliging moeten we voldoen aan primaire informatiebeveiligingseisen. Dit betekent dat we in 2023 de huidige kantoortuin in het raadhuis gaan aanpassen/verbouwen. Enerzijds wordt de kantoortuin toegankelijk gemaakt voor onze stakeholders zoals bv de OMWB en Thuisvester, hierbij zal een aparte ruimte worden gecreëerd. Anderzijds wordt met name het gedeelte van de kantoortuin voor Burgerzaken aangepast om te kunnen voldoen aan de regelgeving BRP, regelgeving reisdocumenten en de BIO. Slechts geautoriseerde medewerkers Burgerzaken zullen tot dit gedeelte toegang hebben.

---

#### INFORMATIEVOORZIENING & DIENSTVERLENING

##### **Algemeen**

Gemeenten zijn een groot informatiepakhuis waarmee we mensgericht, transparant, flexibel, snel en veilig willen werken. De informatie wordt onder andere gebruikt om de dienstverlening richting onze inwoners, bedrijven etc. zo goed mogelijk te ondersteunen. Hierbij is de kwaliteit, de juistheid en volledigheid van de informatie van groot belang. Indien niet aan de voornoemde eisen van de informatie wordt voldaan kan het gebruik leiden tot bijvoorbeeld een verkeerde vermelding op een brief. Het belang van de informatiehuishouding gaat een steeds belangrijkere rol spelen als kernonderdeel van de bedrijfsvoering van onze gemeenten. De informatievoorziening is onder andere al een onlosmakelijk onderdeel van de implementatie en uitvoering van diverse nieuwe ontwikkelingen, denk hierbij aan het digitaal stelsel in het kader van de omgevingswet en de implementatie, de Wet open overheid en de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (WMEBV).

Hiernaast is afhankelijkheid van het gebruik van data en digitale middelen groot: als samenleving dus ook als gemeente. Uitval van digitale voorzieningen kan ertoe leiden dat we het grootste deel van ons werk niet meer kunnen doen, de bedrijfsvoering loopt hiermee een risico. Daarom willen en moeten we investeren in digitale weerbaarheid en ontwikkeling van onze eigen organisatie.

Als gevolg van deze toenemende afhankelijkheid van digitale ontwikkelingen zullen de kosten van ICT niet dalen, ondanks aanbestedingsvoordelen door samenwerking binnen Equalit. ICT wordt steeds meer een integraal onderdeel van de organisatie. Door de samenwerking zal ICT wel minder meerkosten hebben.

Voor de komende jaren zullen de thema's informatiebeveiliging, data gestuurd werken en privacy een steeds belangrijkere rol gaan spelen als kernonderdeel van de bedrijfsvoering van onze gemeente. Gemeenten hebben steeds meer de behoefte aan bruikbare informatie om maatschappelijke vraagstukken in kaart te brengen en op te lossen. Een datagestuurde aanpak kan hierbij helpen.

### **Wet WOO**

Per 1 mei 2022 is de nieuwe Wet open overheid (Woo) in werking getreden, die de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervangt. Openheid en transparantie zijn essentieel voor het vertrouwen tussen de samenleving en de overheid. De Woo bevordert dit door de openbaarheid en duurzame toegankelijkheid van publieke informatie bij bestuursorganen te verbeteren. In de Woo is geregeld welke informatie de overheid openbaar moet maken en om welke redenen informatie niet openbaar kan worden.

De komende jaren zal er steeds meer overheidsinformatie actief openbaar worden gemaakt. Omdat dit veel werk en aanpassing van systemen kost, gebeurt dit in kleine stapjes.

De Woo kent twee wijzen van openbaarmaking: actief en passief. In de Woo zijn 11 categorieën van informatie aangewezen die bestuursorganen op termijn actief openbaar moeten maken. Diverse stukken die hieronder vallen worden nu ook al openbaar gemaakt, zoals verordeningen. Welke documenten precies en wanneer actief openbaar moeten worden gemaakt wordt nog nader bepaald en gecommuniceerd. Ook worden bestuursorganen aangespoord om naast die 11 categorieën, uit eigen beweging zoveel mogelijk andere informatie ook openbaar te maken. Actieve openbaarheid is heel belangrijk. Hier zullen te zijner tijd beleidsregels voor opgesteld worden en ook het ambitieniveau zal nog bepaald moeten worden. Ten behoeve van de vindbaarheid op 1 plek van actief openbaar gemaakte overheidsinformatie wordt het Platform Open Overheidsinformatie (PLOOI) ontwikkeld, dit platform is nu nog niet beschikbaar.

In artikel 35 van de Wet open overheid (Woo) is bepaald dat een bestuursorgaan jaarlijks in de begroting aandacht moet besteden aan beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de Woo en in de jaarlijkse verantwoording verslag moet doen van de uitvoering van de Woo in relatie tot die beleidsvoornemens. Deze bepaling is bedoeld om de naleving van de Woo, waaronder de bepalingen over actieve openbaarmaking, te stimuleren. Omdat de WOO pas een aantal maanden in werking is getreden is het lastig om nu al wat aan te geven over beleidsvoornemens. In de jaarrekening 2022 zullen wij wel informeren over het aantal ontvangen WOO verzoeken van 2022 en de complexiteit hiervan.

---

### **INWONER- EN OVERHEIDSPARTICIPATIE**

#### **Het betrekken van inwoners noemen we in de gemeente Zundert de Factor Z.**

Zundert heeft talenten en drijfveren in de samenleving en daar maken we graag gebruik van. We blijven onze inwoners betrekken bij onze plannen en projecten. Dit is belangrijk om de afstand tussen inwoners en de gemeente te verkleinen en verwachtingen goed te managen. Dit heeft ook raakvlakken met het thema dienstverlening. Uiteindelijk willen we met onze ambitie en visie van de Factor Z vertrouwen in lokale overheid bereiken. We "doen wat we zeggen en zeggen wat we doen". Met de nieuwe begroting hebben we een goede basis gelegd voor de opgaven voor de komende tijd. In deze opgaven is betrokkenheid van onze inwoners (organisaties) nog belangrijker geworden. Daar werken we de komende periode hard aan, ook vanuit de ambitie en visie van de Factor Z.

**We doen en denken als gemeente ook graag mee met onze inwoners.**

Het blijft een uitdaging om de stem van iedereen goed in beeld te brengen. Onze ambitie en visie betekent dat we doorgaan met het betrekken van inwoners bij onze plannen maar dat we ook open staan voor initiatieven van onze inwoners. In de praktijk blijven we onze inwonersplatform Samen Zundert inzetten om de input en mening van onze inwoners op te halen. Maar ook met het bieden van een plek waar ideeën in beeld komen en verbonden kunnen worden. Niet voor niets zeggen we dat het platform bijdraagt aan interactie en verbinding. We hebben een goede basis gelegd met het programma Factor Z en zien nog steeds kansen en mogelijkheden om dit platform in te blijven zetten om samen Zundert te maken. Verder staan we als organisatie bij opgaven altijd stil bij de vraag hoe we inwoners kunnen betrekken bij plannen en projecten. Soms is het namelijk ook wenselijk om samen te werken aan de hand van een tekensessie of brainstormsessie. Maatwerk is hierbij een belangrijk begrip. Inwoners voelen zich gehoord en krijgen de gelegenheid om ook hun bijdrage te leveren.

**We zijn zichtbaar in de samenleving.**

Daarnaast werken we aan onze zichtbaarheid door in de kernen met onze inwoners en/of initiatiefnemers het gesprek te voeren. Om te luisteren en de vraag achter de vraag helder te krijgen. De rol van ambassadeur is in deze onmisbaar. Verder zetten we ons in voor initiatieven voor de inwoners. Denk hierbij aan het Uitdaagrecht. Maar ook het idee om een leefbaarheidsfonds op te zetten voor initiatieven van onze inwoners.

**We blijven in gesprek en zoeken steeds naar kansen/mogelijkheden.**

Tot slot is het contact met onze inwonersorganisaties belangrijk. Denk hierbij aan de dorpsraden, de jongeren- en kinderraad maar ook het Gehandicaptenplatform en de Adviesraad Sociaal Domein. We haken aan bij kennisnetwerken om onze kennis en ervaring te delen maar ook kennis en ervaring op te halen en dat in de gemeente Zundert in te zetten. Als lerende netwerkorganisatie blijven we in beweging om ons in te zetten voor (het betrekken van) de inwoners van de gemeente Zundert. Ook zoeken we naar kansen en mogelijkheden om vanuit ons netwerk samen te werken met andere organisaties aan het betrekken van inwoners. Als gemeente willen we het toonaangevend voorbeeld in de regio zijn hoe je invulling geeft aan inwoners- en overheidsparticipatie en waar we trots op zijn.

---

**GLOBAL GOALS**

Integrale duurzaamheid als verbindende factor. Samen met onze inwoners, ondernemers en organisaties maken we de toekomst. Wij vinden het belangrijk dat daarbij ook aandacht is voor duurzaamheid in de breedste betekenis van het woord: een duurzame ontwikkeling van de samenleving. De zeventien doelen voor 2030 (Global Goals) zoals die door de Verenigde Naties zijn vastgesteld, vormen voor ons daarbij de leidraad. We staan voor een samenleving waarbij oog is voor elkaar en we - waar dit mogelijk is - tot pragmatische keuzes komen: zo kan het ook! Dat alles met als perspectief om de Zundertse samenleving na deze bestuursperiode beter achter te laten voor de verdere toekomst.

Zaaknummer: Z22-002424  
Documentnummer: ZD2203791

Samen met onze inwoners, ondernemers en verenigingen maken we de toekomst en kunnen we inzetten op een duurzame ontwikkeling van de samenleving. Hiermee dragen we niet alleen bij aan een gezond en leefbaar Zundert, maar leveren we ook een bijdrage aan de Global Goals die door de Verenigde Naties zijn opgesteld om samen te werken aan een betere wereld.

Duurzaamheid heeft raakvlakken met bijna alle keuzes die worden gemaakt door het gemeentebestuur, daarom hebben we in onze bestuurlijke afwegingen aandacht voor de wijze waarop ze een bijdrage leveren aan de Global Goals. We gaan de komende jaren aan de slag met bewustwording, inspiratie door de goede voorbeelden zichtbaar te maken en het borgen van de 17 Global Goals in onze organisatie en samenleving.

PARAGRAAF VERBONDEN PARTIJEN

**INLEIDING**

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarmee de gemeente een bestuurlijke en financiële band heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Financieel belang is er, wanneer de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld en die kwijt raakt door faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente. De gemeente Zundert heeft belangen in onderstaande verbonden partijen:

<b>Verbonden partij</b>	<b>Bedrag</b>	<b>Bedrag per inwoner</b>
<b>Gemeenschappelijke regelingen</b>		
West Brabants Archief (WBA)	€ 101.647	€ 4,62
Gemeenschappelijke regeling GGD Werst-Brabant (GGD)	€ 766.858	€ 34,86
Werkvoorzieningsschap West Noord-Brabant (WVS)	€ 267.701	€ 12,17
Werkplein Hart van West-Brabant (HvWB)	€ 914.877	€ 41,59
Regio West-Brabant (RWB)	€ 94.016	€ 4,27
Nazorg Gesloten Stortplaatsen Bavel-Dorst & Zevenbergen (GR NGS)	€ 30.958	€ 1,41
Omgevingsdienst Midden- & West-Brabant (OMWB)	€ 553.902	€ 25,18
Belasting Samenwerking West-Brabant (BWB)	€ 514.335	€ 23,38
Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV)	€ 0	€ 0,00
Veiligheidsregio Midden & West-Brabant (VRMWB)	€ 1.176.887	€ 53,49
Programma Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten	€ 39.675	€ 1,80
Geweld in afhankelijkheidsrelaties en meldpunt Crisiszorg West-Brabant	€ 186.955	€ 8,50
Beschermd wonen	€ 140.000	€ 6,36
Samenwerking ICT (Equalit)	€ 1.083.336	€ 49,24
<b>Vennootschappen en coöperaties</b>		
BNG Bank N.V.	€ 0	€ 0,00
N.V. Brabant Water	€ 0	€ 0,00
N.V. Rewin West-Brabant	€ 75.441	€ 3,43
<b>Stichtingen en verenigingen</b>		
Stichting Inkoopbureau West-Brabant	€ 87.789	€ 3,99
Vereniging van Nederlandse Gemeenten/Vereniging van Brab. Gem.	€ 36.957	€ 1,68
<b>Totaal</b>	<b>€ 6.071.334</b>	<b>€ 275,97</b>

INFORMATIE PER VERBONDEN PARTIJ

<b>Regio West-Brabants Archief (WBA)</b>					
<u>Portefeuillehouder</u> wethouder A.F.Zopfi	<u>Doelstelling</u> Het verwerven en toegankelijk maken/houden van archiefinformatie voor belanghebbenden. Het realiseren van een E-depot speelt hierbij een belangrijke rol. Geringe kwetsbaarheid op het gebied van archiefbeheer en een goede en eigentijdse dienstverlening aan interne en externe klanten zijn hierbij belangrijk.				<u>Deelnemers</u> 9 gemeenten
<u>Verwachte eigen vermogen</u>		<u>Verwachte vreemd vermogen</u>		<u>Verwachte Resultaat</u>	<u>Bijdrage gemeente</u>
1-1-2023	€ 262.788	1-1-2023	€ 281.658	€ 0	€ 101.647
31-12-2023	€ 68.805	31-12-2023	€ 282.302		
<u>Risico's</u> Er zijn geen specifieke risico's.					
<b>Gemeenschappelijke regeling GGD West-Brabant (GGD)</b>					
<u>Portefeuillehouder</u> wethouder A.F.Zopfi	<u>Doelstelling</u> Beschermen, bevorderen en bewaken van de publieke gezondheid van inwoners van de gemeente Zundert. Daarnaast stimuleren dat inwoners zich gezonder voelen. Activiteiten zijn onder andere het uitvoeren van de jeugdgezondheidszorg inclusief Rijksvaccinatieprogramma, het geven van prenatale voorlichting aan aanstaande ouders en het uitvoeren van infectieziekten bestrijding. Daarnaast heeft de GGD ruimte om aan te sluiten bij lokale ontwikkelingen. We hebben in onze Nota Volksgezondheid aanvullende ambities bovenop de wettelijke taken vastgelegd. Op basis van deze ambities kan de GGD West-Brabant lokale preventie activiteiten aanbieden.				<u>Deelnemers</u> 16 gemeenten
<u>Verwachte eigen vermogen</u>		<u>Verwachte vreemd vermogen</u>		<u>Verwachte Resultaat</u>	<u>Bijdrage gemeente</u>
1-1-2023	€ 5.317.000	1-1-2023	€ 10.000.000	€ 0	€ 766.858
31-12-2023	€ 5.400.000	31-12-2023	€ 10.000.000		
<u>Risico's</u> Er zijn geen specifieke risico's.					

Zaaknummer: Z22-002424  
Documentnummer: ZD2203791

<b>Werkvoorzieningschap West Noord-Brabant (WVS-groep)</b>				
<u>Portefeuillehouder</u> wethouder A.F.Zopfi	<u>Doelstelling</u> Het bieden van kansen aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt om zich te ontwikkelen met het vinden van regulier werk of werk in een (meer) beschutte omgeving. De activiteiten hierbij zijn het inzetten van beschermt werk, het aanbieden van leer-werktrajecten en detacheringen bij werkgevers.			<u>Deelnemers</u> 9 gemeenten
<u>Verwachte eigen vermogen</u>		<u>Verwachte vreemd vermogen</u>		<u>Verwachte Resultaat</u>
1-1-2023	€ 4.506.000	1-1-2023	€ 20.299.000	€ 0
31-12-2023	€ 3.250.000	31-12-2023	€ 21.555.000	
<u>Risico's</u> Er zijn geen specifieke risico's.				

<b>Werkplein Hart van West-Brabant</b>				
<u>Portefeuillehouder</u> wethouder A.F.Zopfi	<u>Doelstelling</u> Activering van klanten gericht op deelname aan de arbeidsmarkt of aan maatschappelijke activiteiten; het verstrekken van uitkeringen en het verlenen van inkomensondersteuning aan burgers.			<u>Deelnemers</u> 6 gemeenten
<u>Verwachte eigen vermogen</u>		<u>Verwachte vreemd vermogen</u>		<u>Verwachte Resultaat</u>
1-1-2023	€ 0	1-1-2023	€ 10.784.079	€ 0
31-12-2023	€ 0	31-12-2023	€ 10.784.079	
<u>Risico's</u> Er zijn geen specifieke risico's.				

Zaaknummer: Z22-002424  
Documentnummer: ZD2203791

<b>Regio West-Brabant (RWB)</b>					
<u>Portefeuillehouder</u> burgemeester J.G.P. Vermue	<u>Doelstelling</u> De samenwerking heeft tot doel om de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen, primair ten behoeve van de economisch ruimtelijke structuurversterking van West-Brabant. Dit gebeurt vanuit de regionale opgaven op het gebied van Economie, Mobiliteit, Arbeidsmarkt en Ruimte. Hiertoe vindt met name op strategisch niveau coördinatie, planning, uitvoering, advies en overleg plaats. Doelstelling is verder het verzorgen van inhoudelijke inbreng van de overheidskolom in de triple helix groep 'Economic Board West-Brabant'. Hiertoe bepaalt de RWB de inzet vanuit het samenwerkingsverband bij de totstandkoming van de ambities en agenda van het triple helix overleg en de opgaven voor de gezamenlijke gemeenten die daaruit voorkomen. Ten behoeve van dit alles wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld in de vorm van een Actieprogramma. Dit bevat concrete aanpakken voor de geformuleerde opgaven die in toenemende gebiedsgericht en integraal worden opgepakt. Tenslotte voert de RWB ook nog steeds enkele uitvoeringsgerichte taken uit op het gebied van kleinschalig collectief vervoer, regioarcheologie en cultuurhistorie en arbeidsmobiliteit.			<u>Deelnemers</u> 16 gemeenten	
<u>Verwachte eigen vermogen</u>		<u>Verwachte vreemd vermogen</u>		<u>Verwachte Resultaat</u>	
1-1-2023	€ 8.423.000	1-1-2023	€ 8.423.000	€ 0	
31-12-2023	€ 8.391.000	31-12-2023	€ 8.391.000		
<u>Bijdrage gemeente</u> € 94.016					
<u>Risico's</u> Niet van toepassing.					

<b>Nazorg Gesloten Stortplaatsen Bavel-Dorst &amp; Zevenbergen</b>					
<u>Portefeuillehouder</u> wethouder J.S.A. Kuijpers	<u>Doelstelling</u> Voldoen aan de verplichting tot eeuwige nazorg van de stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen voortvloeiend uit de Gemeenschappelijke Regeling.			<u>Deelnemers</u> 10 gemeenten	
<u>Verwachte eigen vermogen</u>		<u>Verwachte vreemd vermogen</u>		<u>Verwachte Resultaat</u>	
1-1-2023	€ 1.015.309	1-1-2023	€ 25.805.321	€ 0	
31-12-2023	€ 997.672	31-12-2023	€ 25.017.959		
<u>Bijdrage gemeente</u> € 30.958					
<u>Risico's</u> Financiële gevolgen bij calamiteiten, deze risico's zijn niet te kwantificeren.					



Zaaknummer: Z22-002424  
Documentnummer: ZD2203791

<b>Omgevingsdienst Midden- &amp; West-Brabant (OMWB)</b>					
<u>Portefeuillehouder</u> wethouder P.A.J.M. Kools-Hereijgers	<u>Doelstelling</u> De OMWB werkt aan een leefbare en duurzame regio en maakt omgevingsvergunningen voor de deelactiviteit milieu. Bovendien controleert de OMWB of bedrijven zich aan de regels houden. Activiteiten hierbij bestaan uit het opstellen van voorschriften n.a.v. vergunningaanvraag Wet milieubeheer; het beoordelen van meldingen en het toezicht op de Wet milieubeheer. Ook de klachtenbehandeling en repressieve handhaving alsmede het adviseren in het kader van de Wet Milieubeheer vallen onder de taken.				<u>Deelnemers</u> 25 gemeenten
<u>Verwachte eigen vermogen</u>		<u>Verwachte vreemd vermogen</u>		<u>Verwachte Resultaat</u>	<u>Bijdrage gemeente</u>
1-1-2023	€ 1.843.000	1-1-2023	€ 3.826.000	€ 0	€ 553.902
31-12-2023	€ 2.829.000	31-12-2023	€ 3.004.000		
<u>Risico's</u> Er zijn geen specifieke risico's.					

<b>Belastingamenwerking West-Brabant (BWB)</b>					
<u>Portefeuillehouder</u> wethouder R.C.A.L. Bogers	<u>Doelstelling</u> Het heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen en het uitvoeren van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ) voor de deelnemers. BWB stelt hiertoe beschikkingen vast, legt belastingaanslagen op, behandelt de bezwaarschriften, int de opgelegde aanslagen en voert (her)taxaties uit inzake de WOZ.				<u>Deelnemers</u> 13, waarvan 12 gemeenten
<u>Verwachte eigen vermogen</u>		<u>Verwachte vreemd vermogen</u>		<u>Verwachte Resultaat</u>	<u>Bijdrage gemeente</u>
1-1-2023	€ 0	1-1-2023	€ 5.018.500	€ 0	€ 514.335
31-12-2023	€ 0	31-12-2023	€ 4.868.500		
<u>Risico's</u> De deelnemersbijdrage aan de BWB wordt sterk beïnvloed door het aantal bezwaarschriften. Als gevolg van de actuele ontwikkelingen in de huizemarkt is het mogelijk dat we een stijging gaan zien in het aantal bezwaarschriften. Als gevolg hiervan kan de bijdrage aan de BWB stijgen.					

<b>Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV)</b>				
<u>Portefuillehouder</u> wethouder A.F.Zopfi	<u>Doelstelling</u> Het leveren van kwalitatief hoogwaardige en tijdige ambulancezorg. Hiertoe wordt de regionale ambulancevoorziening in stand gehouden en de meldkamer ambulancezorg voor de regio. Ook wordt een bijdrage geleverd aan de Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR).			<u>Deelnemers</u> Zorgverzekeraars
<u>Verwachte eigen vermogen</u>		<u>Verwachte vreemd vermogen</u>		<u>Verwachte Resultaat</u>
1-1-2023	€ 14.260.000	1-1-2023	€ 31.336.000	€ 0
31-12-2023	€ 14.260.000	31-12-2023	€ 36.566.000	€ 0
<u>Risico's</u> Er zijn geen specifieke risico's.				

<b>Veiligheidsregio Midden &amp; West-Brabant</b>				
<u>Portefuillehouder</u> burgemeester J.G.P. Vermue	<u>Doelstelling</u> Het vergroten van de veiligheid in de regio Midden- en West-Brabant waaronder crisisbeheersing en het voorbereid zijn op rampen. Activiteiten hierbij zijn risicobeheersing, training in crisisbeheersing en incidentbestrijding.			<u>Deelnemers</u> 24 gemeenten
<u>Verwachte eigen vermogen</u>		<u>Verwachte vreemd vermogen</u>		<u>Verwachte Resultaat</u>
1-1-2023	€ 65.235.000	1-1-2023	€ 65.235.000	€ 0
31-12-2023	€ 60.553.000	31-12-2023	€ 60.553.000	€ 1.176.887
<u>Risico's</u> Het financiële risico van het erkennen van de door omliggende bedrijven gestelde aansprakelijkheid als gevolg van de brand van Chemiepak op 5 januari 2011.				

Zaaknummer: Z22-002424  
Documentnummer: ZD2203791

Programma Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten				
<u>Portefeuillehouder</u> wethouder J.S.A. Kuijpers	<u>Doelstelling</u> De samenwerking heeft als doelstelling om schoolverzuim en schooluitval samen verder te voorkomen en terug te dringen. Het RBL West-Brabant voert een aantal wettelijke taken uit voor de gemeenten op het terrein van de Leerplicht- en RMC-wet. Het RBL West-Brabant trekt hierbij zoveel mogelijk samen op met de scholen en sociale partners in de regio.			<u>Deelnemers</u> 16 gemeenten
<u>Verwachte eigen vermogen</u>		<u>Verwachte vreemd vermogen</u>		<u>Verwachte Resultaat</u>
1-1-2023	€ 0	1-1-2023	€ 750.000	€ 0
31-12-2023	€ 0	31-12-2023	€ 750.000	
				<u>Bijdrage gemeente</u> € 39.675
<u>Risico's</u> Geen specifieke risico's aanwezig.				

Veilig Thuis West Brabant/ gemeenschappelijke regeling voor Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA) en meldpunt Crisiszorg West-Brabant				
<u>Portefeuillehouder</u> wethouder A.F.Zopfi	<u>Doelstelling</u> De gemeenten in West-Brabant werken samen aan de aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA), gericht op het eerder en beter in beeld krijgen, stoppen en duurzaam oplossen van huiselijk geweld en kindermishandeling, en het Meldpunt Crisiszorg West-Brabant. Hiertoe hebben we een Gemeenschappelijke Regeling ingesteld waarin de onderlinge samenwerking is vastgelegd. In de GR is bepaald dat de colleges van de gemeenten het regionale beleid vaststellen.			<u>Deelnemers</u> 13 gemeenten
<u>Verwachte eigen vermogen</u>		<u>Verwachte vreemd vermogen</u>		<u>Verwachte Resultaat</u>
1-1-2023 PM		1-1-2023 PM		
31-12-2023 PM		31-12-2023 PM		PM
				<u>Bijdrage gemeente</u> € 186.955
<u>Risico's</u> Er zijn geen specifieke risico's				

<b>Beschermd wonen</b>					
<u>Portefuillehouder</u> wethouder A.F.Zopfi	<u>Doelstelling</u> De GR is aangegaan met de volgende doelen: 1. De samenwerking verankeren tussen de Colleges van de Gemeenten voor de maatwerkvoorziening Beschermd Wonen. 2. Het afstemmen van het regionaal beleid op het terrein Beschermd Wonen ter uitvoering van het door de raden vastgesteld beleidskader. 3. De uitwerking van het regionaal beleid in een inkoopbeleid voor Beschermd Wonen 4. Het financieren van Beschermd Wonen. 5. Het gezamenlijk organiseren van de toegang tot Beschermd Wonen. 6. Het monitoren van de resultaten van Beschermd Wonen en op basis daarvan bijsturen. 7. De taken en bevoegdheden van de Colleges van de Gemeenten vanuit de Wmo, ten aanzien van Beschermd Wonen			<u>Deelnemers</u> 8 gemeenten	
<u>Verwachte eigen vermogen</u> 1-1-2023 PM 31-12-2023 PM		<u>Verwachte vreemd vermogen</u> 1-1-2023 PM 31-12-2023 PM	<u>Verwachte Resultaat</u> PM	<u>Bijdrage gemeente</u> € 140.000	
<u>Risico's</u> Er zijn geen specifieke risico's					

<b>Samenwerking ICT (Equalit)</b>					
<u>Portefuillehouder</u> wethouder A.F.Zopfi	<u>Doelstelling</u> Het borgen van de continuïteit in de ICT dienstverlening onder het behalen van schaal- en kennisvoordelen. Hiertoe wordt het werkplekbeheer bij de deelnemers verzorgd en tevens vindt advisering in brede zin plaats met betrekking tot de ICT.			<u>Deelnemers</u> 11	
<u>Verwachte eigen vermogen</u> Equalit is onderdeel van de gemeente Oosterhout		<u>Verwachte vreemd vermogen</u> Equalit is onderdeel van de gemeente Oosterhout	<u>Verwachte Resultaat</u> Equalit is onderdeel van de gemeente Oosterhout	<u>Bijdrage gemeente</u> € 1.083.336	

Zaaknummer: Z22-002424  
Documentnummer: ZD2203791

<b>BNG Bank N.V.</b>				
<u>Portefeuillehouder</u> burgemeester J.G.P. Vermue	<u>Doelstelling</u> Bijdragen aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger door het verstrekken van langlopende geldleningen aan overheden onder gunstige voorwaarden. Daarnaast verzorgt BNG Bank het betalingsverkeer voor overheden.			<u>Deelnemers</u> 387 dividendontvangers
<u>Werkelijk eigen vermogen</u> 1-1-2021 5.097 mln  31-12-2021 5.062 mln	<u>Werkelijk vreemd vermogen</u> 1-1-2021 155.262 mln  31-12-2021 143.995 mln	<u>Resultaat 2021</u> 236 mln	<u>Bijdrage gemeente</u> Gemeente Zundert bezit 104.949 aandelen van € 2,50. (€ 262.373) Het in 2022 verantwoorde dividend over 2021 bedraagt naar verwachting € 189.957, mits dit i.o.m. de richtlijnen van de ECB zal zijn.	
<u>Risico's</u> Er zijn geen specifieke risico's.				

<b>NV Brabant Water</b>				
<u>Portefeuillehouder</u> burgemeester J.G.P. Vermue	<u>Doelstelling</u> Het primaire doel van een betrouwbare en zuivere waterlevering in het werkgebied wordt bereikt door het leveren van schoon, veilig en zacht drinkwater in het leveringsgebied voor inwoners en bedrijven.			<u>Deelnemers</u> 59 aandeelhouders
<u>Werkelijk eigen vermogen</u> 1-1-2021 € 674.183.000 31-12-2021 € 684.676.000	<u>Werkelijk vreemd vermogen</u> 1-1-2021 € 523.344.000 31-12-2021 € 534.399.000	<u>Resultaat 2021</u> € 10.493.000	<u>Bijdrage gemeente</u> € 0	
<u>Risico's</u> Er zijn geen specifieke risico's.				

<b>REWIN West-Brabant</b>				
<u>Portefuillehouder</u> wethouder R.C.A.L. Bogers	<u>Doelstelling</u> Het versterken van de sociaal-economische structuur en het bevorderen van de werkgelegenheid in West-Brabant.			<u>Deelnemers</u> 16 gemeenten
<u>Verwachte eigen vermogen</u> 1-1-2023 PM 31-12-2023 PM		<u>Verwachte vreemd vermogen</u> 1-1-2023 PM 31-12-2023 PM	<u>Verwachte Resultaat</u> PM	<u>Bijdrage gemeente</u> € 75.441
<u>Risico's</u> Er zijn geen specifieke risico's.				

<b>Stichting Inkoopbureau West-Brabant</b>				
<u>Portefuillehouder</u> wethouder R.C.A.L. Bogers	<u>Doelstelling</u> Het behalen van financiële en kwalitatieve voordelen bij inkoop; dit vindt plaats door het ondersteunen bij aanbestedingen en inkooptrajecten vanuit het Inkoopbureau, met name op procesmatig vlak.			<u>Deelnemers</u> 19
<u>Werkelijk eigen vermogen</u> 1-1-2021 € 569.680 31-12-2021 € 683.180		<u>Werkelijk vreemd vermogen</u> 1-1-2021 € 916.403 31-12-2021 € 495.080	<u>Resultaat 2021</u> € 180.173	<u>Bijdrage gemeente</u> € 87.789
<u>Risico's</u> Er zijn geen specifieke risico's.				

<b>Vereniging van Nederlandse Gemeenten/Vereniging van Brabantse Gemeenten</b>					
<u>Portefeuillehouder</u> burgemeester J.G.P. Vermue	<u>Doelstelling</u> Het werken aan een krachtige lokale overheid door agenderend te zijn op voor gemeenten relevante vraagstukken en ontwikkelingen, en door de lokale uitvoering centraal te stellen bij maatschappelijke opgaven. Daartoe ondersteunt de vereniging met belangenbehartiging, netwerken en dienstverlening haar leden collectief, in groepen en individueel bij de vervulling van bestuurs-, uitvoerings- en overige taken, en bij de organisatie van de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering. Daarnaast is de vereniging bevoegd om voor de leden of groepen van leden afspraken te maken met verenigingen van werknemers en andere overheden over arbeidsvoorwaarden en het arbeidsvoorwaardenbeleid en deze vast te leggen in collectieve arbeidsovereenkomsten en standaarden vast te stellen ter verbetering van de kwaliteit en efficiëntie van gezamenlijke gemeentelijke uitvoering.			<u>Deelnemers</u> Alle gemeenten	
<u>Eigen vermogen</u>		<u>Verwachte vreemd vermogen</u>		<u>Verwachte Resultaat</u>	<u>Bijdrage gemeente</u>
1-1-2021 € 179.867.000		1-1-2021 € 179.867.000		€ 0	€ 36.957
31-12-2021 € 179.867.000		31-12-2021 € 179.867.000			
<u>Risico's</u> Er zijn geen specifieke risico's.					

## PARAGRAAF GRONDBELEID

### INLEIDING

Conform artikel 16 van het Besluit begroting en verantwoording voor gemeenten en provincies (BBV) bevat deze paragraaf de volgende onderdelen:

- een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitatie (op eindwaarde);
- een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- de beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

### VISIE OP GRONDBELEID

Grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van de volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken. De vastgestelde beleidskaders zijn te vinden in de nota grondbeleid 2021-2024.

### WIJZE WAAROP HET GRONDBELEID WORDT UITGEVOERD

Het uitgangspunt in de nota grondbeleid 2021-2024 is om geen voorkeur te geven aan actief grondbeleid en prioriteit te geven aan de realisatie van al bestaande plannen. De gemeente verleent medewerking aan de realisatie van plannen van derden (faciliterend grondbeleid) voor zover deze passen binnen het ruimtelijk beleid.



PROGNOSE VAN DE TE VERWACHTEN RESULTATEN VAN DE GRONDEXPLOITATIES

Complex	Bruto boekwaarde 1-1-2022	Mutaties 2022	Mutaties 2023 en verder	Geraamd eindresultaat nominale waarde	Geraamd eindresultaat contante waarde
WONINGEXPLOITATIE					
B.039 Prinsenstraat	€ 468.000	€ 46.000	€ 0	€ 514.000 N	€ 482.000 N
<b>TOTAAL WONINGEN</b>	<b>€ 468.000</b>	<b>€ 46.000</b>	<b>€ 0</b>	<b>€ 514.000 N</b>	<b>€ 482.000 N</b>
BEDRIJVENTERREINEN					
B.040.3 Beekzicht	€ 1.497.000	€ 462.000-	€ 1.357.000-	€ 1.003.000 V	€ 963.000 V
B.041.1 Molenzicht	€ 1.349.000	€ 193.000-	€ 119.000	€ 1.275.000 N	€ 1.222.000 N
<b>TOTAAL BEDRIJVENTERREINEN</b>	<b>€ 2.846.000</b>	<b>€ 655.000-</b>	<b>€ 1.238.000 -</b>	<b>€ 272.000 N</b>	<b>€ 259.000 N</b>
<b>TOTAAL GRONDEXPLOITATIE</b>	<b>€ 3.314.000</b>	<b>€ 609.000-</b>	<b>€ 1.238.000-</b>	<b>€ 786.000 N</b>	<b>€ 741.000 N</b>

Complex	Effect andere waardering grondslag	Voorziening verliesgevende complexen 01-01-2022	Eindresultaat nominale waarde na voorziening (totale winst)
WONINGEXPLOITATIE			
B.039 Prinsenstraat	€ 32.000	€ 482.000	€ 0
<b>TOTAAL WONINGEN</b>	<b>€ 7.000</b>	<b>€ 482.000</b>	<b>€ 0</b>
BEDRIJVENTERREINEN			
B.040.3 Beekzicht	€ 40.000-		€ 1.003.000
B.041.1 Molenzicht	€ 53.000	€ 1.222.000	€ 0
<b>TOTAAL BEDRIJVENTERREINEN</b>	<b>€ 13.000</b>	<b>€ 1.222.000</b>	<b>€ 1.003.000</b>
<b>TOTAAL GRONDEXPLOITATIE</b>	<b>€ 20.000</b>	<b>€ 1.704.000</b>	<b>€ 1.003.000</b>

In dit overzicht betekent een minteken voor het bedrag een baat, dus een afname van de boekwaarde. Staat er geen teken voor, dan is er sprake van kosten en dus een toename van de boekwaarde. Bij Beekzicht is de totaal verwachte winst € 1.003.000. Tot en met 2021 is er voor € 681.000 tussentijds winst genomen.

Bij de projecten Prinsenstraat en Molenzicht wordt een negatief resultaat verwacht. Omdat verwacht verlies bij constatering meteen wordt voorzien hebben deze projecten in bovenstaand overzicht een resultaat van € 0. De voorziening voor verliesgevende complexen wordt berekend tegen contante waarde. Het effect wordt veroorzaakt door de inflatie tegen een disconteringsvoet van 2%.

---

#### ONDERBOUWING GERAAMDE WINSTNEMING

Winst nemen op meerjarige grondexploitaties wordt beheerst door het voorzichtigheidsbeginsel. Positieve resultaten, ofwel winsten, worden pas in de jaarrekening verwerkt als zij met voldoende zekerheid vaststaan en dus zijn gerealiseerd. Het voorzichtigheidsbeginsel krijgt concrete invulling met de Percentage of completion methode (POC): voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd wordt tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst op basis van de eindwaarde genomen.

---

#### RESERVES EN VOORZIENINGEN VOOR GRONDZAKEN IN RELATIE TOT DE RISICO'S

##### **Algemene reserve grondexploitatie**

De stand van de algemene reserve grondexploitatie per 31-12-2021 bedraagt € 1.843.000. Deze stand overstijgt de in de nota grondbeleid 2021-2024 vastgestelde bandbreedte van de algemene reserve grondexploitatie (minimum € 250.000 – maximum € 1.500.000). Bij de jaarstukken 2021 is bij de resultaatbestemming het meerdere deel overgeboekt naar de exploitatiereserve. De stand is per 1-9-2022 € 1.500.000.

##### **Voorziening verliesgevende complexen**

De voorziening verliesgevende complexen is € 1,7 mln, zie tabel op de vorige pagina.

## FINANCIËLE BEGROTING

### FINANCIËLE TECHNISCHE UITGANGSPUNTEN

#### *Algemeen*

1. De meerjarenbegroting 2023 - 2026 wordt opgesteld in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), de financiële verordening 212 en het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK) van de provincie Noord-Brabant en de begrotingscirculaire 2023 van de provincie.
2. Bij de opstelling van de begroting 2023 worden de begrotingswijzigingen betreffende het jaar 2022 tot en met de 2<sup>e</sup> bestuursrapportage meegenomen in de vergelijkende cijfers.
3. In de begroting 2023 is zoveel mogelijk rekening gehouden met autonome ontwikkelingen, zoals toename van het aantal inwoners, woonruimten, uitkeringsgerechtigden, bouwleges, e.d. Verder is er zoveel mogelijk rekening gehouden met opgelegd rijksbeleid.
4. De ramingen van de uitkeringen uit het Gemeentefonds zijn in de begroting 2023-2026 gebaseerd op de uitkomsten van de septembercirculaire 2022.
5. Het coalitieakkoord 2022-2026 bepaalt mede de beleidskaders waarbinnen de uitvoering van de begroting moet plaatsvinden.
6. Budgetoverschotten gedurende het boekjaar vallen terug naar de algemene middelen en komen daarmee beschikbaar voor integrale afweging.
7. Alle lasten die verband houden met de zogenaamde "gesloten systemen" worden, voor zover wettelijk toegestaan, aan die systemen toegerekend.

#### *Activa*

8. De activa worden geactiveerd en afgeschreven conform het BBV en de financiële verordening 212 (vastgesteld raad 6 april 2021).
9. De kapitaallasten worden berekend met ingang van het jaar volgend op het jaar waarin het actief zijn nut oplevert.

#### *Indexering*

10. De huurinkomsten van gebouwen en sportaccommodaties, zijn in 2023 en de jaren 2024- 2026 met 3% geïndexeerd, tenzij dit anders in het contract is opgenomen
11. De budgetten op basis van contracten en gemeenschappelijke regelingen zijn verhoogd met de werkelijke kostenstijging, wat is opgenomen in het betreffende contract of de door het Algemeen Bestuur vastgestelde begroting 2023 van de betreffende regeling.
12. De subsidies aan professionele organisaties worden geïndexeerd met 2%.

13. De personeelslasten indexeren we met de verwachte ontwikkelingen van de CAO en reguliere aanpassingen als gevolg van periodieke salarisverhogingen en premies. Voor 2023 is rekening gehouden met 4%.

*Reserves en voorzieningen en rentebeleid*

14. Het gehanteerde reserves- en voorzieningenbeleid is conform de financiële verordening zoals deze in 2021 door de raad is vastgesteld.
15. Aan de grondexploitaties wordt de werkelijke rente over het vreemd vermogen toegerekend. Voor 2023 is dit 0,93%.
16. Aan de materiële vaste activa wordt een renteomslag toegerekend, gebaseerd op de werkelijk betaalde rente en de verhouding vreemd vermogen versus eigen vermogen. Voor 2023 is dit 1%.

*Lokale heffingen*

17. Uitgangspunt voor OZB, hondenbelasting, toeristenbelasting en forensenbelasting is opbrengststijging op basis van een indexering van 1%.
18. De tarieven voor de afvalstoffenheffing zijn berekend op basis van 100% kostendekkendheid.
19. De rioolheffing is gebaseerd op het Water en Rioleringsplan en de tarieven zijn gebaseerd op 100% kostendekkendheid.

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

	2021 (rekening)			B 2022 (na 2e berap)			B 2023		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
(bedragen * € 1.000)									
<b>Lasten en baten</b>									
1 Dienstverlenend & Betrokken Zundert	5.948	4.737	-1.211	5.762	4.471	-1.291	6.549	5.009	-1.540
2 Aantrekkelijk & Ondernemend Zundert	12.466	7.739	-4.727	13.079	5.949	-7.130	12.953	5.580	-7.373
3 Sociaal & Vitaal Zundert	22.580	2.579	-20.001	27.957	5.728	-22.229	27.167	5.013	-22.154
4 Veilig & Weerbaar Zundert	2.648	140	-2.508	2.704	114	-2.590	2.774	30	-2.744
<b>subtotaal programma's</b>	<b>43.642</b>	<b>15.195</b>	<b>-28.447</b>	<b>49.502</b>	<b>16.262</b>	<b>-33.240</b>	<b>49.443</b>	<b>15.632</b>	<b>-33.811</b>
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen:									
Treasury	348	729	381	274	743	469	394	868	474
OZB-woningen	315	4.124	3.809	345	4.053	3.708	499	4.222	3.723
OZB-niet woningen	0	1.446	1.446	0	1.429	1.429	0	1.443	1.443
Belastingen overig	0	69	69	0	66	66	0	66	66
Algemene uitkering	0	32.923	32.923	0	35.335	35.335	0	36.722	36.722
<b>Subtotaal algemene dekkingsmiddelen</b>	<b>663</b>	<b>39.291</b>	<b>38.627</b>	<b>619</b>	<b>41.626</b>	<b>41.007</b>	<b>892</b>	<b>43.321</b>	<b>42.429</b>
Kosten overhead	6.909	467	-6.442	7.281	510	-6.771	8.735	417	-8.317
Onvoorzien	0	0	0	100	0	-100	100	0	-100
Vennootschapsbelasting	83	0	-83	45	0	-45	11	0	-11
<b>Saldo voor bestemming</b>	<b>51.297</b>	<b>54.952</b>	<b>3.655</b>	<b>57.547</b>	<b>58.398</b>	<b>851</b>	<b>59.181</b>	<b>59.370</b>	<b>189</b>
<b>Mutaties met reserves</b>									
1 Dienstverlenend & Betrokken Zundert	1.226	519	-707	35	35	0	35	0	-35
2 Aantrekkelijk & Ondernemend Zundert	1.866	1.717	-149	0	491	491	0	50	50
3 Sociaal & Vitaal Zundert	0	330	330	0	264	264	0	55	55
4 Veilig & Weerbaar Zundert	0	61	61	0	45	45	0	11	11
<b>totaal mutaties met reserves</b>	<b>3.092</b>	<b>2.627</b>	<b>-465</b>	<b>35</b>	<b>835</b>	<b>800</b>	<b>35</b>	<b>116</b>	<b>81</b>
<b>Saldo na bestemming</b>	<b>54.389</b>	<b>57.579</b>	<b>3.190</b>	<b>57.582</b>	<b>59.233</b>	<b>1.651</b>	<b>59.216</b>	<b>59.486</b>	<b>270</b>

	B 2024			B 2025			B 2026		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
<b>Lasten en baten</b>									
1 Dienstverlenend & Betrokken Zundert	6.937	5.411	-1.526	6.850	5.311	-1.539	6.897	5.337	-1.560
2 Aantrekkelijk & Ondernemend Zundert	11.292	4.083	-7.209	11.592	4.086	-7.506	11.799	3.976	-7.823
3 Sociaal & Vitaal Zundert	27.230	4.944	-22.286	27.768	5.105	-22.663	28.089	5.188	-22.901
4 Veilig & Weerbaar Zundert	2.819	30	-2.789	2.868	30	-2.838	2.896	30	-2.866
<b>subtotaal programma's</b>	<b>48.278</b>	<b>14.468</b>	<b>-33.810</b>	<b>49.078</b>	<b>14.532</b>	<b>-34.546</b>	<b>49.681</b>	<b>14.531</b>	<b>-35.150</b>
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen:									
Treasury	529	881	352	652	969	317	730	993	262
OZB-woningen	505	4.260	3.755	512	4.301	3.789	517	4.343	3.826
OZB-niet woningen	0	1.458	1.458	0	1.472	1.472	0	1.487	1.487
Belastingen overig	0	67	67	0	68	68	0	68	68
Algemene uitkering	0	38.357	38.357	0	40.140	40.140	0	39.145	39.145
<b>Subtotaal algemene dekkingsmiddelen</b>	<b>1.034</b>	<b>45.022</b>	<b>43.988</b>	<b>1.165</b>	<b>46.951</b>	<b>45.786</b>	<b>1.248</b>	<b>46.036</b>	<b>44.788</b>
Kosten overhead	9.011	420	-8.591	9.344	514	-8.830	8.855	517	-8.338
Onvoorzien	100	0	-100	100	0	-100	100	0	-100
Vennootschapsbelasting	11	0	-11	11	0	-11	11	0	-11
<b>Saldo voor bestemming</b>	<b>58.434</b>	<b>59.910</b>	<b>1.476</b>	<b>59.697</b>	<b>61.996</b>	<b>2.299</b>	<b>59.895</b>	<b>61.084</b>	<b>1.189</b>
<b>Mutaties met reserves</b>									
1 Dienstverlenend & Betrokken Zundert	35	0	-35	35	0	-35	35	0	-35
2 Aantrekkelijk & Ondernemend Zundert	100	50	-50	100	50	-50	100	50	-50
3 Sociaal & Vitaal Zundert	0	0	0	0	0	0			0
4 Veilig & Weerbaar Zundert	0	11	11	0	11	11	0	11	11
<b>totaal mutaties met reserves</b>	<b>135</b>	<b>61</b>	<b>-74</b>	<b>135</b>	<b>61</b>	<b>-74</b>	<b>135</b>	<b>61</b>	<b>-74</b>
<b>Saldo na bestemming</b>	<b>58.569</b>	<b>59.971</b>	<b>1.402</b>	<b>59.832</b>	<b>62.057</b>	<b>2.225</b>	<b>60.030</b>	<b>61.145</b>	<b>1.115</b>

OVERZICHT VAN GERAAMDE INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Incidentele lasten	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
<b>Programma 1 Dienstverlenend en betrokken Zundert</b>				
n.v.t.				
<b>Programma 2 Aantrekkelijk en ondernemend Zundert</b>				
Tracékeuze Zuidelijke verkeersontsluiting	€ 80.000			
<b>Programma 3 Sociaal en vitaal Zundert</b>				
n.v.t.				
<b>Programma 4 Veilig en weerbaar Zundert</b>				
n.v.t.				
<b>Totaal</b>	<b>€ 80.000</b>	<b>€ -</b>	<b>€ -</b>	<b>€ -</b>

In het coalitieakkoord 2022 is de verkeersontsluiting van de kernen Rijsbergen en Zundert als belangrijk aandachtspunt opgenomen. Voor een verkennende studie wordt € 80.000 als incidenteel budget opgenomen in de begroting.

<b>Incidentele baten</b>	<b>Begroting 2023</b>	<b>Begroting 2024</b>	<b>Begroting 2025</b>	<b>Begroting 2026</b>
<b>Programma 1 Dienstverlenend en betrokken Zundert</b>				
Onderuitputting kapitaallasten	€ 86.763	€ 182.455	€ 10.938	€ 10.000
<b>Programma 2 Aantrekkelijk en ondernemend Zundert</b>				
n.v.t.				
<b>Programma 3 Sociaal en vitaal Zundert</b>				
Investeringen voorliggend veld uit reserve corona	€ 30.000			
Projecten armoede uit reserve corona	€ 25.000			
<b>Programma 4 Veilig en weerbaar Zundert</b>				
n.v.t.				
<b>Totaal</b>	<b>€ 141.763</b>	<b>€ 182.455</b>	<b>€ 10.938</b>	<b>€ 10.000</b>

De uitputting kapitaallasten heeft betrekking op de afschrijvingslasten van nieuwe investeringen die in dit jaar plaatsvinden. De afschrijvingen vinden pas een jaar later plaats, maar dit wordt door de provincie voor 50% als incidenteel aangemerkt.

In 2023 vinden er investeringen plaats in het voorliggend veld. Deze worden incidenteel gedekt uit de reserve corona.

In 2023 vinden er incidentele projecten plaats op het gebied van armoede. Deze worden incidenteel gedekt uit de reserve corona.



STRUCTURELE TOEVOEGINGEN EN ONTTREKKINGEN UIT RESERVES

mutaties in reserves	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
<b>Structurele onttrekkingen</b>				
<b>Programma 1 Dienstverlenend en betrokken Zundert</b>				
n.v.t.				
<b>Programma 2 Aantrekkelijk en leefbaar Zundert</b>				
Gedeelte afschrijving centrumvisie	€ 24.864	€ 24.864	€ 24.864	€ 24.864
Reserve BOVO	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
<b>Programma 3 Sociaal en vitaal Zundert</b>				
n.v.t.				
<b>Programma 4 Veilig en weerbaar Zundert</b>				
Gedeelte afschrijving brandweerkazerne	€ 10.602	€ 10.602	€ 10.602	€ 10.602
<b>Totaal</b>	<b>€ 60.466</b>	<b>€ 60.466</b>	<b>€ 60.466</b>	<b>€ 60.466</b>
<b>Structurele toevoegingen</b>				
<b>Programma 1 Dienstverlenend en betrokken Zundert</b>				
Dotatie reserve arbeidsongeschiktheid	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000
<b>Programma 2 Aantrekkelijk en leefbaar Zundert</b>				
Dotatie reserve bodemsanering		€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
<b>Programma 3 Sociaal en vitaal Zundert</b>				
n.v.t.				
<b>Programma 4 Veilig en weerbaar Zundert</b>				
n.v.t.				
<b>Totaal</b>	<b>€ 35.000</b>	<b>€ 135.000</b>	<b>€ 135.000</b>	<b>€ 135.000</b>

GERAAMDE BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD

Taakveld ( * € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo 2023	lasten in %
0.1 bestuur	€ 3	€ 1.511	€ -1.508	2,6%
0.2 burgerzaken	€ 171	€ 503	€ -332	0,8%
0.3 beheer overige gebouwen en gronden	€ 43	€ 267	€ -224	0,5%
0.4 ondersteuning organisatie	€ 417	€ 8.735	€ -8.318	14,8%
0.5 treasury	€ 868	€ 394	€ 474	0,7%
0.61 OZB-woningen	€ 4.222	€ 499	€ 3.723	0,8%
0.62 OZB-niet woningen	€ 1.443	€ -	€ 1.443	0,0%
0.64 belastingen overig	€ 66	€ -	€ 66	0,0%
0.7 algemene uitkering	€ 36.722	€ -	€ 36.722	0,0%
0.8 overige baten en lasten	€ -	€ 100	€ -100	0,2%
0.9 vennootschapsbelasting	€ -	€ 11	€ -11	0,0%
0.10 mutaties reserves	€ 116	€ 35	€ 81	0,1%
1.1 crisisbeheersing en brandweer	€ -	€ 1.305	€ -1.305	2,2%
1.2 openbare orde en veiligheid	€ 30	€ 1.469	€ -1.439	2,5%
2.1 verkeer en vervoer	€ 355	€ 4.276	€ -3.921	7,2%
2.2 parkeren	€ -	€ 2	€ -2	0,0%
2.5 openbaar vervoer	€ -	€ 5	€ -5	0,0%
3.1 economische ontwikkeling	€ -	€ 627	€ -627	1,1%
3.2 fysieke bedrijfsinfrastructuur	€ 1.634	€ 1.740	€ -106	2,9%
3.3 bedrijfsloket en -regelingen	€ 17	€ 38	€ -21	0,1%
3.4 economische promotie	€ 174	€ 116	€ 58	0,2%
4.1 openbaar basisonderwijs	€ -	€ 43	€ -43	0,1%
4.2 onderwijshuisvesting	€ -	€ 887	€ -887	1,5%
4.3 onderwijsbeleid en leerlingenzaken	€ 250	€ 1.091	€ -841	1,8%
5.1 sportbeleid en activering	€ 22	€ 260	€ -238	0,4%

5.2 sportaccommodaties	€ 445	€ 2.297	€ -1.852	3,9%
5.3 cultuur	€ 19	€ 275	€ -256	0,5%
5.4 musea	€ 6	€ 47	€ -41	0,1%
5.5 cultureel erfgoed	€ 4	€ 23	€ -19	0,0%
5.6 media	€ -	€ 328	€ -328	0,6%
5.7 openbaar groen en recreatie	€ 31	€ 1.978	€ -1.947	3,3%
6.1 samenkracht en burgerparticipatie	€ 593	€ 2.440	€ -1.847	4,1%
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	€ -	€ 1.577	€ -1.577	2,7%
6.3 inkomensregelingen	€ 3.534	€ 5.065	€ -1.531	8,6%
6.4 WSW en beschut werk	€ -	€ 2.080	€ -2.080	3,5%
6.5 arbeidsparticipatie	€ -	€ 358	€ -358	0,6%
6.6 maatwerkvoorzieningen (WMO)	€ 140	€ 1.047	€ -907	1,8%
6.71a hulp bij het huishouden (WMO)	€ -	€ 2.040	€ -2.040	3,4%
6.71b begeleiding WMO	€ -	€ 2.040	€ -2.040	3,4%
6.71c dagbesteding WMO	€ -	€ 10	€ -10	0,0%
6.71d overige maatwerkarrangementen	€ -	€ 1.165	€ -1.165	2,0%
6.72a jeugdhulp begeleiding	€ -	€ 2.982	€ -2.982	5,0%
6.81a beschermd wonen (WMO)	€ -	€ 158	€ -158	0,3%
6.81b maatschappelijke- en vrouwenopvang	€ -	€ 26	€ -26	0,0%
6.82a jeugdbescherming	€ -	€ 391	€ -391	0,7%
7.1 volksgezondheid	€ -	€ 805	€ -805	1,4%
7.2 riolering	€ 3.052	€ 1.828	€ 1.224	3,1%
7.3 afval	€ 3.686	€ 2.971	€ 715	5,0%
7.4 milieubeheer	€ -	€ 784	€ -784	1,3%
7.5 begraafplaatsen	€ 2	€ 2	€ -	0,0%
8.1 ruimte en leefomgeving	€ 272	€ 1.164	€ -892	2,0%
8.2 grondexploitaties woningen	€ -	€ -	€ -	0,0%
8.3 wonen en bouwen	€ 1.149	€ 1.421	€ -272	2,4%
<b>totaal</b>	<b>€ 59.486</b>	<b>€ 59.216</b>	<b>€ 270</b>	<b>100%</b>

**GEPROGNOSTICEERDE BALANS**

ACTIVA							PASSIVA						
Omschrijving	jaarrekening	prognose	prognose	prognose	prognose	prognose	Omschrijving	jaarrekening	prognose	prognose	prognose	prognose	prognose
	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026		31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
<b>Vaste activa</b>							<b>Eigen vermogen</b>						
Investeringsplannen ultimo planjaar (lopende investeringen in 2022)	-	19.926.000	4.915.250	11.366.750	5.308.580	2.135.130	Algemene reserve	6.106.000	8.074.000	9.725.000	9.995.288	11.397.312	13.622.712
Immateriële vaste activa	378.000	378.000	378.000	378.000	378.000	378.000	Resultaat boekjaar	3.190.000	1.651.000	270.288	1.402.024	2.225.400	1.114.948
Materiële vaste activa	43.595.000	41.746.000	59.406.000	61.841.250	70.352.000	72.693.580	Bestemmingsreserve	5.127.000	5.524.000	5.444.000	5.519.000	5.594.000	5.669.000
Financiële vaste activa	2.246.000	2.226.000	2.206.000	2.186.000	2.166.000	2.146.000							
								14.423.000	15.249.000	15.439.288	16.916.312	19.216.712	20.406.660
							<b>Voorzieningen</b>						
							Verplichtingen, risico's en verliezen	3.161.000	3.113.000	3.058.000	3.000.000	2.939.000	2.875.000
							Egalisatievoorzieningen	6.548.000	6.120.000	5.719.000	5.471.000	4.907.000	4.612.000
							Middelen derden specifieke aanwending	2.021.000	1.530.000	1.150.000	804.000	617.000	658.000
								11.730.000	10.763.000	9.927.000	9.275.000	8.463.000	8.145.000
							<b>Langlopende leningen</b>						
								26.499.000	24.467.000	37.666.000	46.849.000	50.848.000	51.544.000
Totaal vaste activa	46.219.000	64.276.000	66.905.250	75.772.000	78.204.580	77.352.710	Totaal vaste financieringsmiddelen	52.652.000	50.479.000	63.032.288	73.040.312	78.527.712	80.095.660
<b>Viottende activa</b>							<b>Viottende passiva</b>						
Voorraden	1.575.000	576.000	-	-	-	-	Overige schulden	4.188.000	4.188.000	4.188.000	4.188.000	4.188.000	4.188.000
Uitzettingen (vorderingen)	13.466.000	7.466.000	7.466.000	7.466.000	7.466.000	7.466.000	Overlopende passiva	6.024.000	6.024.000	6.024.000	6.024.000	6.024.000	6.024.000
Liquide middelen	3.000	-			1.468.132	3.887.950	Aan te trekken kort vermogen	-	13.228.000	2.727.962	1.586.688	-	-
Overlopende activa	1.601.000	1.601.000	1.601.000	1.601.000	1.601.000	1.601.000							
Totaal viottende activa	16.645.000	9.643.000	9.067.000	9.067.000	10.535.132	12.954.950	Totaal viottende passiva	10.212.000	23.440.000	12.939.962	11.798.688	10.212.000	10.212.000
<b>Totaal activa</b>	<b>62.864.000</b>	<b>73.919.000</b>	<b>75.972.250</b>	<b>84.839.000</b>	<b>88.739.712</b>	<b>90.307.660</b>	<b>Totaal passiva</b>	<b>62.864.000</b>	<b>73.919.000</b>	<b>75.972.250</b>	<b>84.839.000</b>	<b>88.739.712</b>	<b>90.307.660</b>

Immateriële vaste activa

Onder deze post zijn de kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief opgenomen en de bijdrage aan de activa van het dierenasiel. Deze post stijgt door nieuwe investeringen (niet in 2023) en neemt af door de jaarlijkse afschrijvingen.

Materiële vaste activa

Onder deze post zijn alle bezittingen in vast actief opgenomen. Hierbij moet gedacht worden aan gebouwen, sportvelden, wegen, rioolstelsel. Deze post stijgt door de investeringen conform de investeringsplanning en neemt af door de jaarlijkse afschrijvingen. In deze opstelling is ervan uitgegaan dat alle begrote investeringen in 2022 ook in 2022 geheel afgerond worden.

Financiële vaste activa

Hieronder zijn alle langlopende vorderingen opgenomen, waaronder ook de startersleningen en de deelnemingen, waaronder de BNG. Deze post stijgt door nieuw afgesloten leningen en neemt af door de ontvangen aflossingen.

Het volledige investeringsprogramma van alle vaste activa ziet u in het volgende overzicht.

	cat	TV	duur	INVESTERING				AFSCHRIJVINGEN			opmerking
				2023	2024	2025	2026	2024	2025	2026	
<b>Voting door raad bij begroting 2023-2026</b>											
<b>ZONDER APART RAADSVORSTEL</b>											
signalisatie- & veiligheidsmateriaal - Servicedienst	E	0.4	10	€ 35.000				€ 3.500	€ 3.500	€ 3.500	vereist ivm veiligheidsvoorschriften
Informatiebeveiliging gemeentehuis	E	0.4	40	€ 75.000				€ 1.875	€ 1.875	€ 1.875	aanpassing huidig gebouw aan wettelijk eisen
vervanging voertuig Servicedienst - verkeersmaatregelen	E	2.1	7	€ 50.000				€ 7.143	€ 7.143	€ 7.143	vervanging ivm verstrijken levensduur
Bermverhardingen	M	2.1	10	€ 150.000				€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	Integraal beheerplan 2020-2024
Vervanging elementen / asfalt	M	2.1	40	€ 554.000				€ 13.850	€ 13.850	€ 13.850	Integraal beheerplan 2020-2024
Vervangen masten	E	2.1	40	€ 31.700				€ 793	€ 793	€ 793	vervanging cf investeringsplan 2015-2033
Vervangen armaturen	E	2.1	20	€ 41.300				€ 2.065	€ 2.065	€ 2.065	vervanging cf investeringsplan 2015-2033
duurzaam veilig inrichting verkeer	E	2.1	40	€ 200.000				€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	maatregel GVVP
vervanging materieel gladheidbestrijding	E	2.1	7	€ 35.000				€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	vervanging ivm verstrijken levensduur
aanpassen komgrenzen	M	2.1	40	€ 75.000				€ 1.875	€ 1.875	€ 1.875	nav opnieuw vaststellen komgrenzen en Europese richtlijnen
VV Achtmaal toplaag natuurgras	E	5.2	15	€ 50.000				€ 3.333	€ 3.333	€ 3.333	onderhoudsprogramma
VV Moerse boys sanitair kantine	E	5.2	15	€ 63.000				€ 4.200	€ 4.200	€ 4.200	onderhoudsprogramma
VV Moerse boys toplaag natuurgras veld C	E	5.2	15	€ 25.000				€ 1.667	€ 1.667	€ 1.667	onderhoudsprogramma
Herplantplicht bomen	M	5.7	30	€ 75.000				€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	Integraal beheerplan 2020-2024
Vervanging beplanting	M	5.7	30	€ 124.000				€ 4.133	€ 4.133	€ 4.133	Integraal beheerplan 2020-2024
Vervanging speelvoorzieningen	M	5.7	15	€ 50.000				€ 3.333	€ 3.333	€ 3.333	Integraal beheerplan 2020-2024
vervanging voertuig Servicedienst - riolering	E	7.2	7	€ 45.000				€ 6.429	€ 6.429	€ 6.429	vervanging ivm verstrijken levensduur
Riolering vrijverval	E	7.2	60	€ 250.000				€ 4.167	€ 4.167	€ 4.167	verbetermaatregel cf WRP 2020-2024
afkoppelen HWA bestaande wijken	E	7.2	60	€ 500.000				€ 8.333	€ 8.333	€ 8.333	verbetermaatregel cf WRP 2020-2024
Vervanging drukriolering (electromech)	E	7.2	20	€ 200.000				€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	verbetermaatregel cf WRP 2020-2024
Renovatie hoofdgemalen elec/meck	E	7.2	20	€ 35.000				€ 1.750	€ 1.750	€ 1.750	verbetermaatregel cf WRP 2020-2024
aandelen Saver	E	7.3	0	€ 150.000				€ -	€ -	€ -	verplicht gemeentelijk aandeel ivm toetreding Saver
inrichting ivm aanleg ondergrondse afvalcontainers	M	7.3	40	€ 340.000				€ 8.500	€ 8.500	€ 8.500	herstel bestrating & groenvoorziening
<b>MET APART RAADSVORSTEL</b>											
30 km/u zone Kl-Zundertseweg + Past van Vessemstr KLZ	M	2.1	40	€ 765.000				€ 19.125	€ 19.125	€ 19.125	maatregel GVVP; nav inspectie asfalt naar voren gehaald
Herinrichting Veld-, Kapelleke- & W Pastoorstraat ZND	M	2.1	40	€ 575.000				€ 14.375	€ 14.375	€ 14.375	maatregel GVVP
Bestuursopdracht sport 2023	E	5.2	15	€ 151.250				€ 10.083	€ 10.083	€ 10.083	nieuw
Padelbanen ZTV	M	5.2	25	€ 140.000				€ 5.600	€ 5.600	€ 5.600	nieuw
Uitbreiden en herschikken clubgebouw VV Zundert	M	5.2	25	€ 130.000				€ 5.200	€ 5.200	€ 5.200	nieuw

Zaaknummer: Z22-002424  
Documentnummer: ZD2203791

<b>Meerjarig perspectief, geen votering</b>											
Bermverhardingen	M	2.1	10		€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	€ 15.000	€ 30.000	nieuwe aanleg	
Vervanging elementen / asfalt	M	2.1	40		€ 554.000	€ 554.000	€ 554.000	€ 13.850	€ 27.700	onderhoudsprogramma in combinatie GVVP	
Vervangen masten	E	2.1	40		€ 31.700	€ 31.700	€ 37.000	€ 793	€ 1.585	vervanging cf investeringsplan 2015-2033	
Vervangen armaturen	E	2.1	20		€ 41.300	€ 47.630	€ 47.630	€ 2.065	€ 4.447	vervanging cf investeringsplan 2015-2033	
duurzaam veilig inrichting verkeer	E	2.1	40		€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 5.000	€ 10.000	maatregel GVVP	
Vervanging brug Watermolenstraat	M	2.1	40			€ 200.000		€ -	€ 5.000	onderhoudsprogramma in combinatie GVVP	
Traverse Sint Bavostraat, Rijsbergen	M	2.1	40		€ 2.055.000	€ -		€ 51.375	€ 51.375	nieuw	
aanpassen komgrenzen	M	2.1	40		€ 75.000	€ 75.000		€ 1.875	€ 3.750	nav opnieuw vaststellen komgrenzen en europese richtlijnen	
Parallelwegen Bredaseweg inrichten als fietsstraten	M	2.1	40			€ 1.385.000			€ 34.625	maatregel GVVP	
IKC Zundert	E	4.2	40		€ 6.133.000			€ 153.325	€ 153.325	nieuw	
vervangen voedingskasten Oranjeplein	E	3.3	15			€ 102.750		€ -	€ 6.850	onderhoudsprogramma	
Sporthol Rijsbergen sanitair kleedruimten	E	5.2	15		€ 98.000			€ 6.533	€ 6.533	onderhoudsprogramma	
DJA sanitair renovatie	E	5.2	15				€ 80.000	€ -	€ -	onderhoudsprogramma	
VV Achtmaal sanitair renovatie	E	5.2	15			€ 80.000		€ -	€ 5.333	onderhoudsprogramma	
VV Wernhout sanitair renovatie	E	5.2	15			€ 98.000		€ -	€ 6.533	onderhoudsprogramma	
VV Rijsbergen toplaag trainingsveld	VV	5.2	15		€ 25.000			€ 1.667	€ 1.667	onderhoudsprogramma	
VV Rijsbergen sanitair renovatie	E	5.2	15			€ 200.000		€ -	€ 13.333	onderhoudsprogramma	
VV Zundert sanitair kleedruimten	E	5.2	15		€ 156.000			€ 10.400	€ 10.400	onderhoudsprogramma	
VV Zundert toplaag natuurgras	E	5.2	15		€ 25.000			€ 1.667	€ 1.667	onderhoudsprogramma	
Bestuursopdracht sport 2024	E	5.2	15		€ 151.250			€ 10.083	€ 10.083	nieuw	
Sporthol Zundert Sanitair	E	5.2	15			€ 283.000		€ -	€ 18.867	onderhoudsprogramma	
VV Moerse boys sanitair kleedruimten	E	5.2	15			€ 250.000		€ -	€ 16.667	onderhoudsprogramma	
Sporthol Rijsbergen HWC platen vervangen	E	5.2	15			€ 110.000		€ -	€ 7.333	onderhoudsprogramma	
Herplantplicht bomen	M	5.7	30		€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 2.500	€ 5.000	Integraal beheerplan 2020-2024	
Vervanging beplanting	M	5.7	30		€ 124.000	€ 124.000	€ 124.000	€ 4.133	€ 8.267	Integraal beheerplan 2020-2024	
Vervanging speelvoorzieningen	M	5.7	15		€ 62.500	€ 62.500	€ 62.500	€ 4.167	€ 8.333	Integraal beheerplan 2020-2024	
Riolering vrijerval	E	7.2	60		€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000	€ 8.333	€ 16.667	verbetermaatregel cf WRP 2020-2024	
afkoppelen HWA bestaande wijken	E	7.2	60		€ 500.000	€ 500.000		€ 8.333	€ 16.667	verbetermaatregel cf WRP 2020-2024	
Vervanging drukriolering (electromech)	E	7.2	20		€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 10.000	€ 20.000	verbetermaatregel cf WRP 2020-2024	
Renovatie hoofdgemalen elec/meck	E	7.2	20		€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000	€ 1.750	€ 3.500	verbetermaatregel cf WRP 2020-2024	
Vervangen gemaal Wernhoutseweg	E	7.2	20		€ 175.000			€ 8.750	€ 8.750	verbetermaatregel cf WRP 2020-2024	
Vervangen randvoorzieningen elec/mech	E	7.2	20			€ 45.000		€ -	€ 2.250	vervangingsinvestering cf WRP 2020-2024	
Brandweerkazerne Rijsbergen renovatie sanitair	E	1.1	15				€ 70.000	€ -	€ -	Onderhoudsprogramma	
<b>Totaal</b>					<b>€ 4.915.250</b>	<b>€ 11.366.750</b>	<b>€ 5.308.580</b>	<b>€ 2.135.130</b>	<b>€ 168.829</b>	<b>€ 490.428</b>	<b>€ 685.335</b>

### Voorraden

Dit betreffen de bouwgrondexploitaties. Deze post stijgt wanneer er nieuwe gronden worden gekocht en er kosten worden gemaakt voor de grondexploitaties. Wanneer de gronden worden verkocht, daalt deze post. We gaan er nu vanuit dat alle bouwgrondexploitaties in 2023 verkocht zullen zijn.

Uitzettingen en overlopende activa

Dit betreffen alle vorderingen die binnen 1 jaar aflopen. Voor de komende jaren is verondersteld dat deze post de komende jaren gelijk blijft.

Liquide middelen

Dit betreft het saldo op de bank en contant in kas. Wanneer alle posten zijn ingevuld, is dit de sluitpost. In de paragraaf financiering is een kasstroomoverzicht opgenomen waarbij de mutaties in de liquide middelen worden aangegeven.

Algemene reserves

Deze reserves stijgen door een positief jaarrekeningresultaat en dalen bij een negatief resultaat of wanneer reserves incidenteel voor beleid worden ingezet.

Bestemmingsreserves

Aan deze reserves heeft de raad reeds een specifiek doel gegeven bijvoorbeeld reserve bovenwijkse voorzieningen en reserve centrumvisie. Wanneer er een bestemmingsreserve wordt ingezet, zal deze post dalen.

Voorzieningen voor verplichtingen, risico's en verliezen

Dit betreft de pensioenvoorziening voor de wethouders. De voorziening wordt lager door de werkelijk betaalde pensioenen aan voormalige wethouders en wordt hoger door de jaarlijkse dotatie.

Egalisatievoorzieningen

Dit betreft de voorzieningen (groot) onderhoud gebouwen, wegen, onderhoud civieltechnische kunstwerken en het baggeren van sloten. Wanneer de uitgaven voor (groot) onderhoud worden gedaan, daalt deze voorziening. De jaarlijkse dotatie aan de voorziening zorgt dat de voorziening hoger wordt.

Middelen derden specifieke aanwending

Dit betreft de voorziening riolering en afval, de zogenaamde gesloten systemen. Bij riolering en afval worden de kosten via de rioolheffing en afvalstoffenheffing op de burger verhaald. Deze heffingen mogen niet meer dan kostendekkend zijn. Wanneer er meer gelden worden ontvangen dan er kosten gemaakt worden, moet de meeropbrengst gestort worden in de voorziening, zodat het geld alleen uitgegeven kan worden aan afval en riolering.

In de volgende tabel is een specificatie opgenomen van alle reserves en voorzieningen.



	2023			2024			2025			2026			2027
	1-1-2023	+	-	1-1-2024	+	-	1-1-2025	+	-	1-1-2026	+	-	1-1-2027
<b>algemene reserves</b>													
exploitatie	4.258.475	0	0	4.258.475	0	0	4.258.475	0	0	4.258.475	0	0	4.258.475
weerstandsvormogen	2.315.000	0	0	2.315.000	0	0	2.315.000	0	0	2.315.000	0	0	2.315.000
grondexploitatie	1.499.829	0	0	1.499.829	0	0	1.499.829	0	0	1.499.829	0	0	1.499.829
<b>subtotaal algemene reserves</b>	<b>8.073.304</b>	0	0	<b>8.073.304</b>	0	0	<b>8.073.304</b>	0	0	<b>8.073.304</b>	0	0	<b>8.073.304</b>
<b>bestemmingsreserves</b>													
bovenwijkse voorzieningen	2.812.658	0	25.000	2.787.658	0	25.000	2.762.658	0	25.000	2.737.658	0	25.000	2.712.658
decentralisaties	873.095	0	0	873.095	0	0	873.095	0	0	873.095	0	0	873.095
groot onderhoud onderwijsgebouwen	41.732	0	0	41.732	0	0	41.732	0	0	41.732	0	0	41.732
reserve nieuwe brandweerkazerne Hofdreef	392.293	0	10.602	381.691	0	10.602	371.089	0	10.602	360.487	0	10.602	349.885
reserve corona	361.993	0	55.000	306.993	0	0	306.993	0	0	306.993	0	0	306.993
reserve arbeidsongeschiktheid	70.000	35.000	0	105.000	35.000	0	140.000	35.000	0	175.000	35.000	0	210.000
reserve bodemsanering	0	0	0	0	100.000	0	100.000	100.000	0	200.000	100.000	0	300.000
centrumvisie (voorheen Sint Anna en omgeving)	972.331	0	24.864	947.467	0	24.864	922.603	0	24.864	897.739	0	24.864	872.875
<b>subtotaal bestemmingsreserves</b>	<b>5.524.102</b>	35.000	115.466	<b>5.443.636</b>	135.000	60.466	<b>5.518.170</b>	135.000	60.466	<b>5.592.704</b>	135.000	60.466	<b>5.667.239</b>
<b>totaal reserves (eigen vermogen)</b>	<b>13.597.406</b>	<b>35.000</b>	<b>115.466</b>	<b>13.516.940</b>	<b>135.000</b>	<b>60.466</b>	<b>13.591.474</b>	<b>135.000</b>	<b>60.466</b>	<b>13.666.008</b>	<b>135.000</b>	<b>60.466</b>	<b>13.740.543</b>
<b>voorzieningen</b>													
pensioenrechten wethouders	3.112.896	85.000	140.085	3.057.811	85.000	142.887	2.999.924	85.000	145.744	2.939.180	85.000	148.659	2.875.521
wegen	4.415.437	1.341.091	1.614.934	4.141.595	1.341.091	1.614.934	3.867.752	1.341.091	1.614.934	3.593.909	1.341.091	1.614.934	3.320.066
civiel technische kunstwerken	103.614	40.325	65.959	77.980	40.325	35.934	82.371	40.325	41.342	81.354	40.325	41.342	80.337
baggeren sloten	58.259	100.000	100.000	58.259	100.000	100.000	58.259	100.000	100.000	58.259	37.500	0	95.759
gemeentelijke gebouwen	531.454	111.352	122.556	520.251	111.352	44.172	587.430	131.352	174.793	543.990	131.352	97.066	578.276
sport	1.011.718	148.465	239.522	920.661	148.465	193.544	875.582	148.465	394.068	629.979	148.465	240.404	538.040
riolegalisatie	1.212.005	0	396.493	815.512	0	339.151	476.361	0	193.999	282.362	28.120	0	310.482
egalisatie afvalverwerking	318.421	15.756	0	334.177	0	7.370	326.807	7.275	0	334.082	13.091	0	347.173
<b>totaal voorzieningen (vreemd vermogen)</b>	<b>10.763.803</b>	<b>1.841.989</b>	<b>2.679.548</b>	<b>9.926.244</b>	<b>1.826.233</b>	<b>2.477.992</b>	<b>9.274.486</b>	<b>1.853.508</b>	<b>2.664.879</b>	<b>8.463.114</b>	<b>1.824.944</b>	<b>2.142.405</b>	<b>8.145.654</b>

De voorziening dubieuze debiteuren is in mindering gebracht op de vorderingen en de voorziening grondexploitatie is in mindering gebracht op de voorraden.

#### Langlopende leningen

Dit betreffen de langlopende schulden bij verschillende banken. Deze post stijgt door de nieuwe leningen en wordt lager door de betaalde aflossingen.

#### Overige schulden en overlopende passiva

Dit betreffen de schulden korter dan 1 jaar. Voor de komende jaren is verondersteld dat deze post gelijk blijft.

### BBV-INDICATOREN

Deze indicatoren zijn overgenomen van [www.waarstaatjegemeente.nl](http://www.waarstaatjegemeente.nl) per 8 september 2022. Voor meer gedetailleerdere informatie verwijzen we dan ook naar deze website.

Indicator	eenheid	laatste meting	Zundert	Nederland	<25.000
Verwijzingen Halt	per 1.000 jongeren	2021	2	8	7
Misdrijven - Gewelddsmisdrijven	per 1.000 inwoners	2021	2	4,3	2,3
Misdrijven - Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	per 1.000 inwoners	2021	3,2	6,1	4,3
Misdrijven - Diefstallen uit woning	per 1.000 inwoners	2021	1,1	1,3	1,1
Misdrijven - Winkeldiefstallen	per 1.000 inwoners	2021	0,2	1,8	0,6
Functiemenging	%	2021	46	53,3	48,9
Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw.15 t/m 64jr	2021	169,3	165,1	171,4
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2021	3,5	2,5	2,8
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2021	12	19	13
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2021	1,7	1,9	1,5
Niet-sporters	%	2020	52,6	49,3	50,1
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2020	59	170	129
Hernieuwbare elektriciteit	%	2020	14,6	26,9	geen data
Gemiddelde WOZ waarde	x €1.000	2021	319	290	315
Nieuw gebouwde woningen	per 1.000 woningen	2021	13	8,9	8,6
Demografische druk	%	2022	70,5	70,3	80,2
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€	2021	929	733	geen data
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2021	975	810	geen data
Banen	per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	2021	581,5	805,5	677,3
Jongeren met een delict voor de rechter	%	2019	1	1	1
Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin	%	2020	5	6	3
Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	%	2020	2	2	1
Netto arbeidsparticipatie	%	2021	71,7	70,4	71,6
Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners	2021	184,3	431,2	216,5
Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	2020	92,2	202	148,3
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2021	10,7	12,9	11,9
Jongeren met jeugdbescherming	%	2021	0,8	1,2	geen data
Jongeren met jeugdreclassering	%	1e halfjaar 2021	0,4	0,3	0,4
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	per 10.000 inwoners	1e halfjaar 2021	720	649	573

**BIJLAGEN**

<b>begrip</b>	<b>toelichting</b>
BCT	Business Centre Treeport. Bedrijventerrein op grondgebied van gemeente Zundert naast de A16-E19 waar alle bedrijven die een bijdrage leveren aan het verbeteren van de boomteelt business zich kunnen vestigen.
wet Bibob	Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur. De gemeente moet de integriteit van houders en/of aanvragers van vergunningen en subsidies toetsen bij het landelijk bureau BIBOB. Dit is een instrument om criminele activiteiten aan te kunnen pakken.
BOA	Buitengewoon opsporingsambtenaar. Zij sporen bepaalde strafbare feiten op en vullen zo de politie aan bij het handhaven van de openbare orde en veiligheid. Boa's hebben officiële opsporingsbevoegdheden die samenhangen met hun functie. Die bevoegdheden zijn altijd beperkt zijn tot één bepaald werkterrein. Denk bijvoorbeeld aan jachtopziener, milieu-inspecteur, sociaal rechercheur of parkeerwachter.
BW	Beschermd wonen is een regeling voor iedereen die niet meer zelfstandig kan wonen vanwege psychische en/of psychosociale problematiek. De 390 Nederlandse gemeenten hebben de Wmo, en daarmee beschermd wonen, verdeeld over 43 centrumgemeente-regio's. Voor ons is dit Breda.
CJG	Centrum voor jeugd en gezin. Dit centrum is er voor alle ouders en jeugdigen met grote of kleine vragen over opvoeden en opgroeien.
BIT	Buurtinterventieteam. Het doel van buurtinterventieteams is het creëren en in stand houden van een veilige en leefbare buurt en met name de sociale veiligheid te verhogen. Enthousiaste bewoners, Politie, woningbouwcoöporaties en gemeente zorgen er samen voor dat bepaalde vormen van criminaliteit zoals vandalisme en verstoringen van de openbare orde worden bestreden.
De6	Gemeentelijke samenwerking tussen Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rupchen en Zundert.
DSO	Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) ondersteunt de uitvoering van de Omgevingswet. Het digitaal stelsel bestaat uit de landelijke voorziening die wordt ontwikkeld door het programma Aan de slag met Omgevingswet en lokale systemen bij overheden.
GVVP	Gemeentelijk verkeers- en vervoerplan. Het Gemeentelijk Verkeer en Vervoer Plan laat zien hoe de gemeente Zundert er in 2030 uitziet op het gebied van Verkeer en Vervoer. Het bestaat uit een mobiliteitsvisie, ambities en speerpunten en het meerjarenuitvoeringsprogramma.
IBP-OR	Integraal beheerplan openbare ruimte. In het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBP-OR) vormen de behoeften van inwoners en stakeholders de basis voor het beheer en onderhoud van de gemeentelijke openbare ruimte. Alle onderhoudsdisciplines van de openbare ruimte zijn meegenomen in één integraal plan, het IBP-OR. Hierbij kunt u denken aan: wegen, groen, kunstwerken, openbare verlichting en straatmeubilair.
ISMS	Information Security Management System. Het is een standaard voor informatiebeveiliging. Het ISMS bestaat voor een deel uit IT onderdelen, maar daarnaast komen gedrag van medewerkers, standaard procedures en bedrijfsrichtlijnen aan de orde. Met een ISMS kan de informatiebeveiliging van een organisatie naar eigen inzicht bestuurd worden.

<b>begrip</b>	<b>toelichting</b>
LEA	Lokale Energie Agenda. In de LEA staan afspraken over hoe de opbrengsten van de windmolens die langs de A16 komen te staan, ingezet gaan worden.
LOP	Landschapsonwikkelingsplan. Het LOP is een uitwerking van de landschapsvisie welke in het kader van het bestemmingsplan Buitengebied is opgesteld. Het LOP beschrijft een visie voor het Zundertse landschap en bevat concrete projecten om het landschap te verfraaien en toe te werken naar deze visie.
LWT	leerwerktrajecten. Het leerwerktraject geeft de leerling, die door zijn leerstijl niet in staat is het reguliere programma succesvol te doorlopen, de mogelijkheid het diploma te behalen door middel van een meer passende leerroute.
para commerciële instelling	Paracommerciële instellingen zijn verenigingen en stichtingen die horeca-activiteiten uitvoeren die los staan van hun hoofddoelstelling. Denk bijvoorbeeld aan wijk- en buurthuizen en kantines van sportverenigingen.
PRET	Er wordt in Zundert erg veel georganiseerd. Stichting PRET brengt hiervoor de juiste partijen bij elkaar. PRET heeft als hoofddoel het duurzaam versterken, professionaliseren en promoten van het vrijetijdsaanbod in Zundert. PRET focust zich op recreatie en toerisme, zo daagt PRET onder meer inwoners en organisaties uit initiatieven te ontplooiën die Zundert aantrekkelijker maken voor (nieuwe) bezoekers van buiten de gemeente. PRET heeft hierbij een coördinerende en faciliterende rol.
RES	Regionale energie strategie. Samen met 15 andere West-Brabantse gemeenten werkt Zundert aan de Regionale Energie Strategie 2030 (RES). De RES2030 richt zich op het besparen van energie en het opwekken van schone energie en dat op een manier die maatschappelijke acceptatie oplevert
RRE-subsidie	Regeling Reductie Energiegebruik. Met de RRE zetten gemeenten projecten op om huiseigenaren te stimuleren tot kleine energiebesparende maatregelen in huis. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om het inregelen van de cv-installatie, het aanbrengen van radiatorfolie en tochtstrips of het plaatsen van led-lampen. Daarnaast gebruiken gemeenten de regeling om advies te geven aan huiseigenaren over energiebesparende maatregelen, zoals dak-, raam- of gevelisolatie.
solvabiliteit	De solvabiliteit wordt gebruikt om inzicht te krijgen in de financiële gezondheid van een bedrijf op de langere termijn: hoe groter de solvabiliteit, hoe groter in het algemeen het vermogen om zowel de kortlopende alsook de langlopende schulden te kunnen terugbetalen. Het is de verhouding tussen eigen vermogen en totaal vermogen.
TMA	Talenten Motivatie Analyse methode. De TMA methode geeft inzicht in de relatie tussen talenten en competenties. Mensen worden daar ingezet, daar waar ze het meeste talent voor hebben.
VAB	Vrijkomende Agrarische Bebouwing. Er is in Zundert een VAB loket waar vragen binnenkomen wat te doen met boerderijen, stallen en schuren die leeg komen te staan. Hierbij wordt ook gekeken naar problemen op het gebied van ondermijning, criminaliteit, eenzaamheid, sociaal en gezondheid.
verbonden partij	Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

<b>begrip</b>	<b>toelichting</b>
VFE	Verbindend fundament Equalit. Het Verbindend Fundament Equalit (VFE) is een dienst die bestaat uit de inkoop, hosting, functioneel en technisch beheer van de applicaties, ontwikkeling en ontwerp van systemen voor de procesondersteuning van de deelnemers.
VTH	Vergunningverlening Toezicht en handhaving.
Wlz	Wet Langdurige zorg. De Wet langdurige zorg (Wlz) regelt zware, intensieve zorg voor kwetsbare ouderen, mensen met een handicap en mensen met een psychische aandoening. Het is de opvolger van de AWBZ. De Wlz geeft recht op zorg aan verzekerden die blijvend zijn aangewezen op 24 uur per dag zorg nabij of permanent toezicht. Dat betekent dat iemand niet alleen kan worden gelaten. Daarnaast staat vast dat dit voor de rest van zijn leven zo is. Het gaat vooral om ouderen met vergevorderde dementie of mensen met een ernstige verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke handicap. Om zorg vanuit de Wlz te krijgen, is een Wlz-indicatie nodig van het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ).
WMEBV	Op 1-1-2023 zal de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer in werking treden. Het wetsvoorstel geeft de burger recht om elektronisch berichten aan een bestuursorgaan te zenden op een door het bestuursorgaan bepaalde wijze.
WOO	De Wet open overheid (Woo) regelt het recht op informatie over alles wat de overheid doet. Het is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob).
WRP	Water- en rioleringsplan. In dit plan wordt vermeld hoe de verschillende waterstromen (regenwater, grondwater en huishoudelijk afvalwater) zo goed mogelijk worden geregeld.